

LA IMMIGRACIÓ EN LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

JORNADES DE SENSIBILITZACIÓ SOBRE EL
TRACTAMENT INFORMATIU DE LA IMMIGRACIÓ

Català
Castellano

(Pressioni l'idioma que desitgi visualitzar)

Finançat per:

Socis participants:

Ajuntament de Palma

LA IMMIGRACIÓ EN LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

JORNADES DE SENSIBILITZACIÓ SOBRE EL
TRACTAMENT INFORMATIU DE LA IMMIGRACIÓ

LA IMMIGRACIÓ A LA
PREMSA ESCRITA DE LES
ILLES BALEARS.
MARÇ 2005 – FEBRER 2006.
OBSERVATORI MUNICIPAL DE LA IMMIGRACIÓ

Finançat per:

Socis participants:

Ajuntament de Palma

LA IMMIGRACIÓ A LA PREMSA ESCRITA DE LES ILLES BALEARS

Març 2005 - febrer 2006
OBSERVATORI MUNICIPAL DE LA IMMIGRACIÓ

Finançat per:

Socis participants:

Aquest estudi ha estat finançat pel Fons Social Europeu dins de la iniciativa comunitària Equal-Arco.
Autores: Delia Riera, Encarna García, M. Antònia Gomila i Marta Bonnail, de l'Observatori Municipal de la Immigració. Ajuntament de Palma.

Amb la col·laboració de: CyR Consultores per a l'enregistrament i primera explotació de la base de dades.
Versió en català revisada pel Servei d'Assessorament Lingüístic de l'Ajuntament de Palma.

Disseny i maquetació: Cent&Ment.

Dipòsit legal: PM-338-2007. 22 de gener 2007

Se n'autoritza la reproducció total o parcial sempre que s'esmentin les autores.

Imprès en paper reciclat.

Per a més informació sobre l'estudi: Observatori Municipal de la Immigració, av. Gabriel Alomar i Villalonga, 18, 1r. Tel. 971 21 46 80. I sobre la iniciativa Equal-Arco: Consorcio Pangea, c. Navellós, 8, 1r 1a, 46003 València. Tel. 96 315 32 20.

“¿Podemos no ser multiculturales?”

Tal vez me equivoque, pero creo que con esto del multiculturalismo nos puede ocurrir lo que a aquel personaje de Moliere, el ridículo Monsieur Jourdain, que durante más de cuarenta años había estado hablando en prosa sin saberlo. Digo esto porque puede darnos la impresión de que el multiculturalismo es un fenómeno reciente, cuando yo me pregunto: ¿acaso podemos no ser multiculturales? ¿acaso no lo hemos sido siempre?

No hay sociedad compleja que no sea multicultural, que no sea contraste de culturas. Podemos remontarnos más de cuatro mil años en el tiempo, a la época de los grandes Imperios multinacionales como Persia, el Egipto de los Ptolomeos o Roma. Pensemos en el pueblo judío y su relación con Egipto, o en Grecia y su influencia sobre Roma, o en el Imperio romano y su extensión por tantas y tantas tierras. Pensemos en el encuentro entre Europa y a las Américas, encuentro que supone la irrupción en la historia moderna del problema del otro.

Desde el momento mismo en que un grupo humano se encuentra con otro sus respectivas culturas se ven transformadas y las sociedades se mantienen vivas. La endogamia es la enfermedad mortal de las sociedades”.

7

Imanol Zubero
Revista de Estudios Sociales y de Sociología Aplicada
Gener-març 2004

ÍNDEX

1. PRESENTACIÓ	pàg. 11
2. OBJECTIUS	pàg. 12
3. METODOLOGIA	pàg. 13
4. EVOLUCIÓ MES A MES	pàg. 18
5. ÀMBIT	pàg. 20
6. TEMÀTIQUES	pàg. 22
7. COL·LECTIUS	pàg. 26
8. FONTS D'INFORMACIÓ	pàg. 32
9. FORMACIÓ D'ARQUETIPS	pàg. 35
10. GENERALITZACIONS I SIMPLIFICACIONS	pàg. 37
11. DONA	pàg. 40
12. ANNEX: TAULES ESTADÍSTIQUES	pàg. 44
REF. BIBLIOGRÀFIQUES I DOCUMENTALS	pàg. 56

INCLOU UN CD AMB LES NOTÍCIES COMENTADES A L'INFORME I LA REPRODUCCIÓ DEL MANUAL D'ESTIL SOBRE EL TRACTAMENT DE LES MINORIES ÈTNIQUES ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ SOCIAL DE LA COMISSIÓ DE PERIODISME SOLIDARI DEL COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA.

ÍNDEX DE TAULES

- Taula 1:** Mitjana de la tirada i la difusió dels principals diaris de les Illes Balears
- Taula 2:** Variables i descripció
- Taula 3:** Notícies sobre immigració aparegudes a premsa. Mitjana diària. Març 2006 - febrer 2006
- Taula 4:** Resultats del Baròmetre d'opinió del CIS per a l'any 2005
- Taula 5:** Àmbit segons diari (%)
- Taula 6:** Principals temàtiques segons àmbit (%)
- Taula 7:** Col·lectius segons àmbit (%)
- Taula 8:** És la immigració el tema central de la notícia? (% segons àmbit)
- Taula 9:** Negativitat segons si la immigració és el tema central (%)
- Taula 10:** Temàtiques principals segons si la immigració és el tema central (%)
- Taula 11:** Temàtiques específiques (%)
- Taula 12:** Negativitat i temàtiques (%)
- Taula 13:** Evolució de temàtiques respecte de 2004 (%)
- Taula 14:** Col·lectius (%)
- Taula 15:** Temàtiques principals segons col·lectius (%)
- Taula 16:** Negativitat segons col·lectius (%)
- Taula 17:** Notícies que parlen de col·lectius específics segons l'àmbit
- Taula 18:** Comparació entre el % total de notícies segons l'àmbit amb dades del Padró a 1-1-05
- Taula 19:** Temàtiques de les notícies d'àmbit local segons col·lectiu
- Taula 20:** Fonts d'informació (%)
- Taula 21:** Font d'informació segons l'àmbit (%)
- Taula 22:** Construcció d'arquetips (%)
- Taula 23:** Temàtiques principals segons la realització d'arquetips (%)
- Taula 24:** Es fa referència a dones? (%)
- Taula 25:** Àmbit segons si es fa referència a dones (%)
- Taula 26:** Principals temàtiques segons si es fa referència a dones (%)
- Taula 27:** Col·lectius segons si es fa referència a dones (%)
- Taula 28:** "Es destaquen aspectes negatius?", segons si es fa referència a dones (%)
- Taula 29:** Àmbit (% segons columnes)
- Taula 30:** És la immigració el tema central de la notícia? (% segons columnes)
- Taula 31:** Temàtica (% segons columnes)
- Taula 32:** Protagonistes de la notícia (% segons columnes)
- Taula 33:** Col·lectius (% segons columnes)
- Taula 34:** Es destaca un fet neutre, negatiu o positiu? (% segons columnes)
- Taula 35:** Fonts d'informació (% segons columnes)
- Taula 36:** Fonts d'informació institucionals o no institucional (% segons columnes)
- Taula 37:** Es fan arquetips? (% segons columnes)
- Taula 38:** Es fan generalitzacions? (% segons columnes)
- Taula 39:** Es fa referència a dones? (% segons columnes)
- Taula 40:** Es fa referència a dones? (% segons columnes) (variable recodificada)

ÍNDEX DE GRÀFICS

- Gràfic 1:** Notícies sobre immigració aparegudes a premsa. Març 2005 - febrer 2006
- Gràfic 2:** La immigració com a tema de preocupació segons el CIS. Març 2005 - febrer 2006
- Gràfic 3:** Àmbit o secció geogràfica
- Gràfic 4:** Protagonistes de la notícia (%)
- Gràfic 5:** Tipus d'arquetips (%)
- Gràfic 6:** Hi ha generalitzacions i/o simplificacions?
- Gràfic 7:** Realització de generalitzacions i/o simplificacions segons col·lectiu

1. PRESENTACIÓ

En els darrers anys la població de les Illes Balears ha crescut de manera sostinguda gràcies a la incorporació de nous ciutadans i ciutadanes procedents de molts diversos països i cultures. La seva participació a la nostra comunitat ha contribuït al desenvolupament de l'economia local i ha afegit una nova riquesa social i cultural a les Illes Balears.

Però també ha generat certa preocupació envers la mútua capacitat de reconeixement i d'integració. Per treballar preventivament aquest aspecte es creà a l'any 2005 l'**Agrupació de Desenvolupament Argos**, de la qual formen part els ajuntaments d'Eivissa, Inca, Palma, Porreres i sa Pobla, així com la Universitat de les Illes Balears, l'Associació APAM, la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) i, finalment, el Consorci Pangea.

En el marc d'aquesta agrupació es desenvolupà un projecte comú, la **iniciativa comunitària Equal-Arco**, que té com a objectius promoure la convivència ciutadana, donar suport als processos d'integració i establir canals de diàleg i participació institucional que ajudin a esborrar qualsevol expressió de discriminació o xenofòbia en el nostre territori.

A més de la seva responsabilitat com a institucions públiques, l'agrupació reconeix la necessitat d'incloure la participació activa d'altres dos actors clau en el procés de conscienciació ciutadana:

- Les organitzacions de **persones immigrants i associacions solidàries**, que, com a representants de col·lectius, han de tenir veu directa en totes les accions que els afectin, especialment en la construcció d'una identitat social comuna.
- Els **mitjans de comunicació i els i les professionals de la informació**, perquè estableixen, en gran mesura, la visibilitat i el reconeixement públic d'aquesta o aquestes identitats col·lectives gestionant l'estat d'opinió pública.

Amb aquesta voluntat, una de les accions que s'han formulat al projecte Equal-Arco és el desenvolupament d'un estudi sobre el tractament informatiu del fet migratori a la nostra comunitat.

Les seves conclusions hauran de servir, juntament amb l'opinió de diversos experts i expertes, per desenvolupar unes jornades on tots els actors esmentats puguem informar-nos, opinar, proposar alternatives i participar activament en la creació i el seguiment d'accions i canals que puguin ser efectius en la construcció d'una societat balear oberta, integradora i respectuosa amb les diferències.

2. OBJECTIUS

Des dels anys 90 fins als nostres dies, i arran d'estudis, actuacions de sensibilització un important esperit crític sobre el tractament informatiu de la immigració, el discurs periodístic ha evolucionat considerablement cap a un plantejament que reconeix la diversitat cultural i els valors positius de la immigració.

Així i tot, com afirma Mary Nash (2006), reconduir la imatge negativa de "subalteritat" cap a una imatge positiva que normalitzi la diversitat i la faci inclusiva no ha tingut prou rellevància en l'estructura periodística, precisament perquè constitueix un procés molt complex que va més enllà de les limitacions que imposa la dinàmica professional d'informar. De fet, aquest procés de reconducció suposa una redefinició de les identitats (la nostra i la dels altres).

En aquest marc, l'objectiu de l'estudi és conèixer quina imatge de la immigració i de les persones immigrants es reflecteix en una selecció dels mitjans de comunicació escrits de la comunitat de les Illes Balears. No tracta de valorar les notícies, sinó d'analitzar-ne el contingut i el tractament que reben en funció de si contribueixen a fomentar el diàleg intercultural o, en canvi, afavoreixen una opinió pública contrària al fet migratori o a la diversitat cultural.

L'anàlisi recopila les notícies publicades durant tot un any –del 1r de març de 2005 al 28 de febrer de 2006– als tres diaris locals de major tirada: Última Hora, Diario de Mallorca i El Mundo-El Día de Baleares. De cada notícia que esmenta d'alguna manera la immigració o les persones immigrants, en separa, suma i compara un total de dotze variables que s'han considerat útils per detectar les representacions culturals reflectides i, al temps, afavorides des d'una determinada cobertura informativa.

Hauria estat desitjable incloure els mitjans de comunicació audiovisual a l'estudi, però diverses circumstàncies ho han impedit. Això no obstant, esperem que serveixi com una aproximació interessant al tractament informatiu d'aquest fenomen de recent però significatiu impacte a les Illes Balears.

L'estudi, en fi, combina la comparació numèrica amb l'anàlisi discursiva, de forma que es disposi d'exemples comentats de cada una de les variables, que permetin entendre més fàcilment les implicacions que un determinat tractament de la informació pot generar en l'opinió pública.

Per a aquesta anàlisi del discurs s'ha recorregut a diversos autors de referència, entre els quals destaca Mary Nash, catedràtica d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona i directora del grup d'investigació Multiculturalisme i Gènere, i a la Comissió de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes de Catalunya, creadora d'un manual d'estil ja a l'any 2000.

Al següent apartat de metodologia s'expliquen detalladament el procés i criteris seguits a l'estudi.

3. METODOLOGIA

Durant el període d'un any (març 2005-febrer 2006) l'Observatori Municipal de la Immigració de l'Ajuntament de Palma recopilà totes les notícies relacionades amb el fet migratori que aparegueren als tres diaris locals que podien justificar una major difusió segons l'OJD¹ durant l'any 2004: Diario de Mallorca, El Mundo-El Día de Baleares i Última Hora.²

Taula 1

Mitjana tirada i difusió dels principals diaris de les Illes Balears			
Període	Diari	Mitjana tirada	Mitjana difusió
Gen-04 a des-04	<i>Última Hora</i>	40.452	33.850
Gen-04 a des-04	<i>Diario de Mallorca</i>	26.353	22.453
Gen-04 a des-04	<i>El Mundo-El Día de Baleares</i>	19.334	16.017

Font: www.ojd.es

La selecció va ser exhaustiva: es recolliren tant les notícies on la immigració era el tema central com d'altres on es tractava de forma col·lateral. **Totes sumaren un total de 2.679.** Atès que es tracta d'un ampli volum, es va decidir fer-ne una mostra estratificada segons mes i diari. Per obtenir un nivell de confiança del 95% i un error de 0,017 per a l'anàlisi univariable es va seleccionar una **mostra aleatòria de 1.496 notícies.**

Una vegada feta la selecció aleatòria, es codificaren totes les notícies segons tretze variables que es detallen a les pàgines següents. Set variables (de l'1 a la 6 i la núm. 8 de la taula 2) fotografien i quantifiquen el tipus de notícies publicades. Les quatre següents (de la 9 a la 12) introdueixen una anàlisi del tractament de les notícies basat en el Manual d'Estil realitzat per la Comissió de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Finalment, s'hi afegeix una variable que quantifica la presència de les dones en les notícies estudiades.

Una vegada feta la codificació es va confeccionar una base de dades. L'anàlisi del present informe està basat en l'explotació d'aquesta³. Juntament, es presenten exemples comentats que il·lustren les dades quantitatives. La relació de les notícies seleccionades amb aquest fi, juntament amb una còpia digitalitzada de cada una, es pot trobar al CD adjunt.

Aquesta metodologia és similar a l'emprada a l'estudi previ "Prensa e inmigración. Análisis de Contenidos de la Prensa Local", realitzat per l'Observatori Municipal de la Immigració per al 2n i 3r trimestre de 2004. Amb tot, la comparació entre les dades d'aquest estudi i les de llavors (principalment a causa de la selecció prèvia de les notícies) és limitada i només es comenta l'evolució entre ambdós grups de dades en alguns aspectes.

¹ OJD: Oficina de Justificació de la Difusió. www.ojd.es.

² El diari gratuït Qué no ha estat recollit a pesar que té una xifra d'exemplars distribuïbles similar o superior a la dels altres tres, perquè la seva tirada encara no estava consolidada (aparegué a febrer de 2005). El diari gratuït ADN, de tirada similar a Qué, es va començar a publicar a març de 2006.

³ En la lectura de les taules estadístiques adjuntes s'ha de tenir en compte l'efecte de redondeig en la suma de decimals.

Taula 2

Variable	Descripció
1. Nombre de notícia	A cada notícia se li assignà un codi numèric.
2. Data	Mes i any de la notícia.
3. Mitjà de comunicació	Diari on aparegué la notícia: - <i>Diario de Mallorca</i> - <i>El Mundo-El Día de Baleares</i> - <i>Última Hora</i>
4. Àmbit geogràfic	Les notícies es classificaren segons el seu abast: local, nacional o internacional.
5. La immigració és el tema central?	Es crearen quatre categories: - La immigració és el tema central. - La immigració no és el tema central, però s'hi parla de persones immigrants. - La temàtica central no és la immigració ni els immigrants, però s'hi fa una menció. - Altres casos.

Aquesta classificació resulta interessant ja que es generen notícies diferents segons que es tracti de la immigració (un fet) o dels immigrants (persones).

Variable	Descripció
----------	------------

6. Temàtica

Les notícies es codificaren segons dotze temàtiques generals, subdividides en trenta-sis temàtiques específiques, que són les més aparegudes:

- successos
 - successos al control fronterer
 - màfies o grups organitzats
 - robatoris i atracaments
 - violència domèstica
 - violència en general
 - successos amb transcendència política
 - prostitució
 - drogues
 - altres successos
- política
 - política general
 - Llei d'estrangeria, política immigratòria, etc.
 - control d'immigració irregular i expulsions
 - terrorisme
 - drets civils i participació política
 - altres temes de política
- cultura
 - diversitat cultural i integració
 - actes culturals
 - xoc cultural o religió
- dades, estudis i estadístiques
 - dades o estudis específics sobre immigració
 - dades o estudis de població
 - altres dades i estudis
- treball
 - permisos de treball, residència i tramitacions
 - altres temes relacionats amb el treball
- solidaritat
- opinió
- educació
- economia
- vida quotidiana
- racisme
- habitatge

15

7. Protagonistes

Dóna informació sobre qui és la persona o les persones que protagonitzen la notícia. Així s'analitza el grau de participació i capacitat de generar informacions.

- immigrants residents
- polítics i administracions públiques
- persones que intenten arribar a Espanya o a Europa
- societat en general
- associacions, ONG, sindicats i altres
- experts/tes

Variable	Descripció
----------	------------

8. Col·lectius

Aclareix si la notícia parla d'un col·lectiu concret o no n'especifica cap a o si es refereix a diversos. Aquesta variable resulta especialment interessant perquè, una vegada comparat el pes que tenen les notícies referides a cada col·lectiu amb la seva presència real a les Illes Balears segons l'INE, es pot veure si els dits col·lectius apareixen infrarepresentats o sobrerepresentats a la premsa.

A continuació s'esmenten les diferents categories, amb alguns comentaris sobre els països que engloba cadascuna i com s'han realitzat les comparacions amb el Padró.

- General. No s'especifica cap col·lectiu o bé se n'esmenta més d'un. També s'hi han inclòs les poques notícies referides a altres col·lectius no esmentats a la resta de categories, principalment nord-americans i australians.
- Especifica algun col·lectiu, diferenciant entre:
 - Llatinoamericans, referint-se a persones d'origen americà, amb excepció de les persones procedents dels EUA o el Canadà.
 - Magrebins, és a dir, persones d'Algèria, Líbia, Marroc, Mauritània o Tunísia. La comparació amb el Padró s'ha fet sense incloure-hi les persones nascudes a Líbia, ja que l'INE no proporciona aquesta dada per a les Illes Balears.
 - Subsaharians, és a dir, persones de la resta d'Àfrica no magrebina.
 - Europeus del Est. S'ha considerat que pertanyen a aquesta categoria les persones europees que no procedeixen de cap país de la UE-15, Suïssa, Malta, Xipre, Andorra o Noruega.
 - Africans en general. Les notícies referides a persones africanes que no especifiquen si procedien de la zona del Magreb o de la resta d'Àfrica es varen incloure en aquesta categoria.
 - Musulmans. Fou necessari establir aquesta categoria atès l'ampli volum de notícies que es refereixen a aquest col·lectiu definit per la religió en comptes del país o continent d'origen. No existeix correspondència entre les dades que proporciona el Padró, de manera que no es fa la comparació d'aquest col·lectiu.
 - Resta d'Europa. Països de l'antiga UE-15 més Suïssa, Malta, Xipre, Andorra i Noruega.
 - Asiàtics.

Aquests col·lectius no estan estrictament definits segons nacionalitat o lloc de naixement, ja que tampoc als diaris se segueix un únic criteri a l'hora d'incloure un individu en un col·lectiu estranger.

9. Negativitat

Diferència entre notícies que destaquen aspectes

- Positiu
- Negatiu
- Neutres

10. Font de la informació

S'especifica d'on procedeixen les notícies:

- Fonts institucionals
- Fonts no institucionals:
 - Fonts estadístiques
 - Col·lectius o associacions d'immigrants
 - Altres col·lectius
 - Periodista (notícies d'opinió)
 - Immigrants individuals
 - Experts/tes
 - Fonts diverses
 - Altres fonts

Variable	Descripció
11. Fa arquetips?	<p>Aquesta variable especifica si s'hi inclou la procedència, el grup ètnic, la religió o la cultura de la persona o persones que protagonitzen la notícia sense que això sigui estrictament necessari per a la seva comprensió. Es diferencia entre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Notícies que no realitzen arquetips - Inclouen aquesta informació no necessària al mateix titular o a algun destacat - Només fan menció del desenvolupament de la notícia.
12. Fa generalitzacions?	<p>S'ha considerat que fan generalitzacions les notícies que, tot i no fer-les de forma explícita, presenten una informació molt simplificada, no contrastada amb altres fonts, de manera que pot donar peu a confusions entre els lectors i lectores.</p>
13. Fa referència a dones?	<p>Les notícies queden classificades segons si:</p> <ul style="list-style-type: none"> - No fan referència a dones. - Sí que fan referència a dones: <ul style="list-style-type: none"> ▪ La dona és un tema col·lateral. ▪ Dona immigrant com a individu. ▪ Dona immigrant com a part d'un col·lectiu.

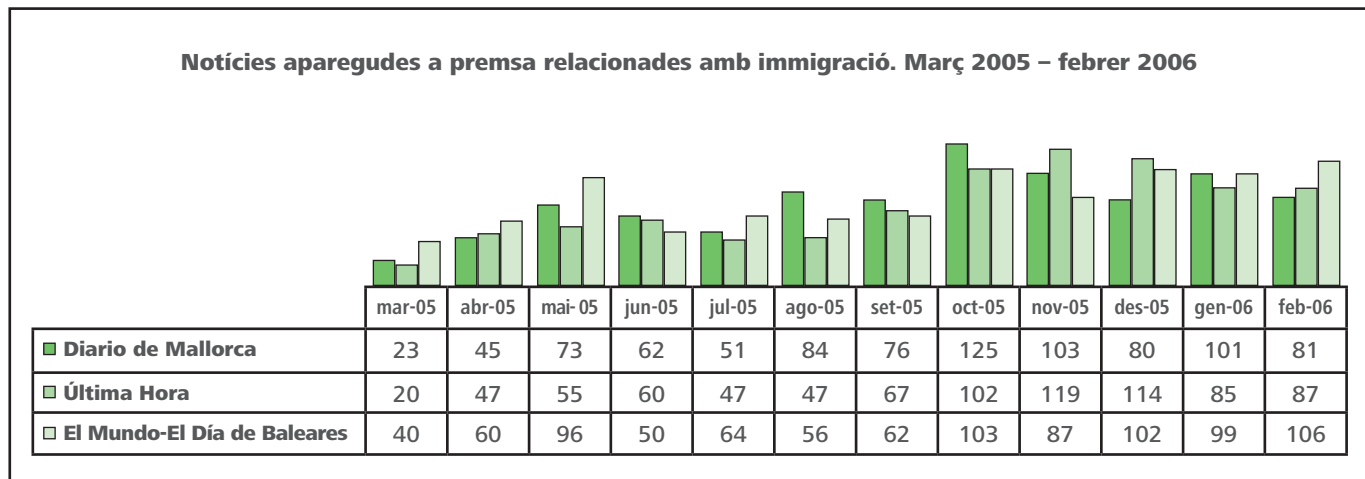
4. EVOLUCIÓ MES A MES

Dades generals

Durant el període tractat es comptabilitzaren un total 2.679 notícies relacionades amb la immigració. Això suposa una mitjana de 7,3 notícies per dia als tres diaris recollits, o de 2,4 per suport.

La dita mitjana no ha estat homogènia al llarg del període: augmenta de les 2,7 del mes de març de 2005 a les 9,8 de febrer de 2006.

Gràfic 1

18

Taula 3

Notícies aparegudes a premsa relacionades amb immigració. Mitjana diària. Març 2005 - febrer 2006

	mar-05	abr-05	mai-05	jun-05	jul-05	ago-05	set-05	oct-05	nov-05	des-05	gen-06	feb-06	TOTAL
<i>Diario de Mallorca</i>	0,7	1,5	2,4	2,1	1,6	2,7	2,5	4,0	3,4	2,6	3,3	2,9	2,5
<i>Última Hora</i>	0,6	1,6	1,8	2,0	1,5	1,5	2,2	3,3	4,0	3,7	2,7	3,1	2,3
<i>El Mundo-El Día de Baleares</i>	1,3	2,0	3,1	1,7	2,1	1,8	2,1	3,3	2,9	3,3	3,2	3,8	2,5
Total	2,7	5,1	7,2	5,7	5,2	6,0	6,8	10,6	10,3	9,5	9,2	9,8	7,3

Els pics més alts en la comptabilització de notícies estan relacionats amb quatre esdeveniments que succeïren de manera més o manco continuada al llarg del període analitzat:

- L'acabament del procés extraordinari de regularització de treballadors estrangers el 7 de **maig**, que provocà importats coes durant les darreres setmanes. De fet, aquest és el tema prioritari de les notícies sobre immigració del mes d'abril (29%).
- L'augment del flux de pasteres arribades a les costes andaluses i canàries a finals de l'estiu (**agost-setembre**).
- L'assalt a les tanques de Ceuta i Melilla l'**octubre**. Com veim a la taula 3, la mitjana diària de notícies puja quatre punts de setembre a octubre, coincidint amb els assalts a les tanques per part d'immigrants que intentaven traspasar la frontera entre Marroc i Espanya.
- La polèmica que va suscitar la publicació d'unes vinyetes de Mahoma el **febrer** de 2006.

Com a conclusió, tot i reduir-se sensiblement la xifra a partir del mes de novembre i fins a febrer, les notícies sobre immigració es consoliden com a tema important a la premsa diària, amb una cobertura a començament de 2006 molt superior a la que s'havia donat a inicis de l'any anterior. D'altra banda, si s'estudia la cobertura que cadascun dels mitjans ha proporcionat als dits esdeveniments, s'aprecia que ha augmentat el volum de tots, però amb una forma i conseqüències diferents.

Al *Diario de Mallorca* i *l'Última Hora* la mitjana de notícies mensuals durant tot l'any és prop d'un 300% superior a la del mes de març de 2005. En canvi, *El Mundo-El Día de Baleares* acaba el període amb una mitjana de notícies mensuals que és "només" el doble de la xifra de març. També s'adverteixen diferències en les estratègies de cobertura per esdeveniments:

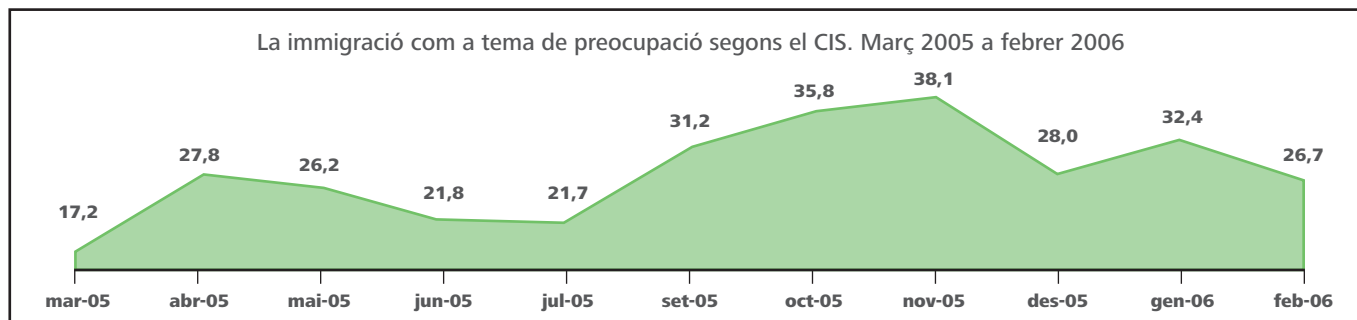
- *El Mundo-El Día de Baleares* tingué una mitjana superior a la dels altres diaris durant el procés de regularització (de març a maig) i durant el debat sobre la llibertat d'expressió i el respecte a les religions generat per la publicació d'unes vinyetes de Mahoma en un diari danès.
- El *Diario de Mallorca* superà la mitjana diària de notícies vs. els altres dos diaris entre agost i octubre, mesos en els quals es va incrementar el flux de pasteres que arribaven a territori espanyol i quan grups nombrosos d'immigrants assaltaren les tanques de Ceuta i Melilla.
- *L'Última Hora* incrementà la seva mitjana fins a 3,7-4 notícies diàries als mesos de novembre i desembre de 2005, moment en què no destaca cap esdeveniment concret relacionat amb la immigració.

Com influeix aquesta cobertura periodística en l'opinió pública? No es disposa d'una enquesta d'opinió mensual a les Illes Balears que permeti relacionar la producció de notícies amb l'estat de l'opinió pública local,⁴ però si es recorre al CIS, s'aprecia que a nivell nacional la immigració com a tema de preocupació adquireix visibilitat a partir del mes d'abril, coincidint amb l'atenció prestada al procés extraordinari de regularització. A partir del mes de setembre, i quan es dona gran cobertura a l'arribada de pasteres a les costes andaluses, la valoració de la immigració com a tema preocupant per a la població espanyola creix considerablement i esdevé, a partir del mes d'octubre, la segona preocupació de la població espanyola (quan es produeix l'assalt a les tanques de Ceuta i Melilla).

Taula 4

Resultats del Baròmetre d'opinió del CIS per a l'any 2005											
	març	abril	maig	juny	juliol	set.	oct.	nov.	des.	gen.	feb.
Atur	57,7	54,5	53,1	54,9	52	53	49	51,5	46,6	49,8	49,0
Terrorisme	40,7	34	39,5	41,7	50,4	34,2	23,9	24,1	26,6	24,8	35,0
Habitatge	19,1	25,5	22	21,4	21,2	23,3	19,4	20,5	16,8	18,1	17,7
Immigració	17,2	27,8	26,2	21,8	21,7	31,2	35,8	38,1	28	32,4	26,7

Gràfic 2

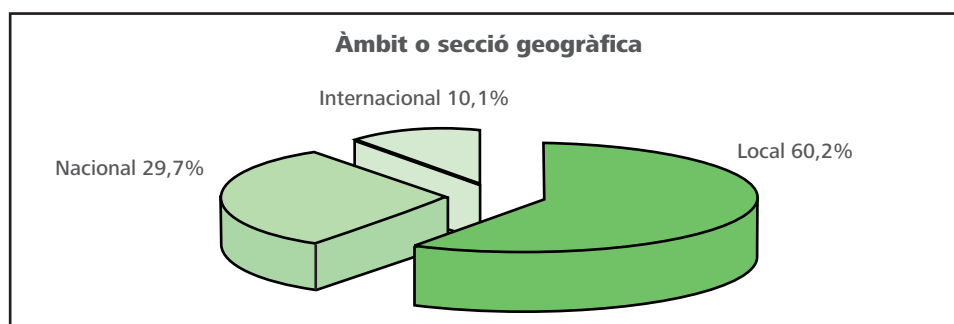
⁴ La Fundació Gadeso sí que realitza periòdicament un rànquing de preocupacions. Segons la seva publicació *Quaderns Gadeso*, la immigració no entra dins les quatre principals preocupacions a les Illes Balears a gener de 2005; a maig de 2005 és la quarta preocupació a la illa de Mallorca; a octubre, la tercera, i a gener de 2006, la segona. A les illes de Menorca i Eivissa no apareix la immigració en aquest rànquing fins el gener de 2006, al quart i al segon lloc respectivament. Fundació Gadeso (2005) i Fundació Gadeso (2006).

5. ÀMBIT

Dades totals

De cada 100 notícies aparegudes, 60 pertanyen a l'àmbit local; 30, al nacional, i just 10, a l'internacional. Aquestes proporcions no difereixen gaire de l'espai dedicat pels diaris a aquestes seccions: 65 pàgines són de l'àmbit local; 22, del nacional, i 13, de l'internacional.⁵

Gràfic 3

El predomini de l'àmbit local no és homogeni a tots els diaris: així com a l'*Última Hora* i al *Diario de Mallorca* suposen pràcticament set de cada deu notícies, al diari *El Mundo-El Día de Baleares* hi ha gairebé tantes notícies de l'àmbit nacional com del local (42-43%), seguint en línies generals la mateixa proporció de pàgines que dedica aquest diari a les seccions comentades.

Taula 5

Àmbit segons diari (%)			
	<i>Última Hora</i>	<i>El Mundo-El Día de Baleares</i>	<i>Diario de Mallorca</i>
Local	71,0	42,2	68,5
Nacional	20,8	44,3	23,0
Internacional	8,1	13,5	8,4
Total	100	100	100

Temàtiques i col·lectius

Es presenten notòries diferències de temàtiques, de protagonistes i col·lectius en funció de l'àmbit de la notícia.

- D'una banda, a l'**àmbit local** tenen més pes les persones immigrants que el fet migratori. De fet, els immigrants els protagonistes de dues de cada tres notícies locals. És així perquè els successos són la temàtica més recurrent (33%), com a la resta d'àmbits. El col·lectiu més nombrós (el llatinoamericà) és el que més apareix, concretament al 12% de les notícies.
- Les informacions **d'àmbit nacional** tendeixen més a tractar la immigració com a tema central, i donen més importància a la política (22%) i al treball (11%). Encara que el col·lectiu africà no sigui el més nombrós ni a Espanya ni a les Illes Balears, la seva arribada de forma irregular per mar és un tema força recurrent a les notícies. Atès que les nacionals i les internacionals donen força importància a l'arribada d'immigrants des del continent africà, és precisament aquest col·lectiu el que més informacions recopila (prop del 30% del total).

⁵ Percentatges calculats a partir de les notícies aparegudes a les seccions internacional, nacional i local durant la setmana del 8 al 14 de gener. Dins la secció local s'han inclòs les seccions de successos i de Part Forana.

- A l'Àmbit internacional també es tracta més la immigració com a tema central que les persones immigrants. Les notícies polítiques tenen quasi tanta cobertura com els successos (29% i 33%, respectivament), però també hi ha espai per a la cultura (15%) i per a la solidaritat (10%). Així, principals protagonistes són primer els polítics i els legisladors (35% dels casos), després els els futurs immigrants (22%) i, ja en tercer terme, els immigrants (16%).

En els propers capítols es desenvolupen aquestes qüestions amb detall.

Taula 6

Principals temàtiques segons àmbit (%)			
	Àmbit local	Àmbit nacional	Àmbit internacional
Successos	33,4	39,2	32,5
Política	10,2	22,3	28,5
Cultura	15,5	4,7	14,6
Dades, estudis i estadístiques	10,8	6,1	4,6
Treball	7,8	10,8	1,3
Solidaritat	5,3	4,5	9,9
Resta de temàtiques	17,0	12,4	8,6
Total	100	100	100

Taula 7

Col·lectius segons àmbit (%)			
	Àmbit local	Àmbit nacional	Àmbit internacional
General	54,7	53,4	49,7
Col·lectius específics	45,3	46,6	50,3
Llatinoamericans	12,0	4,1	5,3
Magrebins	7,4	12,4	4,6
Subsaharians	3,4	12,6	16,6
Europa de l'Est	7,0	2,3	2,0
Africans en general	3,7	5,0	7,3
Musulmans	2,7	4,5	5,3
Resta d'Europa	4,3	1,4	1,3
Asiàtics	1,7	1,8	0,7
Altres	3,1	2,7	7,3
Total	100	100	100

6. TEMÀTIQUES

Dades generals

En el conjunt de les notícies seleccionades els tres diaris mantenen una proporció similar: un 41% fa esment a la immigració com a tema central, i una mica menys, el 33%, té persones immigrants com a protagonistes, tot i que la notícia no tracti del fet migratori. Una part també rellevant (17%) en fa menció al cos de text.

Taula 8

És la immigració el tema central de la notícia? segons àmbit (%)				
	Local	Nacional	Internacional	Total
La immigració és el tema central de la notícia	32,6	55,2	53,6	41,4
No, però s'hi parla de persones immigrants	40,0	24,8	15,2	33,0
La immigració és un tema més en la notícia	18,3	14,6	11,3	16,5
Altres casos	9,1	5,4	19,9	9,1
Total	100	100	100	100

Quan la immigració és el tema central o forma part de la notícia col·lateralment, aquestes tendeixen a ser neutres. En canvi, quan els protagonistes són immigrants, destaquen aspectes negatius majoritàriament (43%). S'ha de tenir en compte que una part ben important de les notícies enregistrades com a positives poden ser interpretades com a negatives pel context en què es produeixen.

Taula 9

Negativitat segons si la immigració és el tema central (%)				
	La immig. sí es el tema central	No, però protagon. són immigrants	La immig. és un tema més	Altres casos
Neutra	45,0	24,1	42,5	51,5
Negativa	31,8	43,2	26,7	17,6
Positiva	23,2	32,7	30,8	30,9
Total	100	100	100	100

Temàtiques específiques

Així, aquest percentatge augmenta significativament si es considera que quan els protagonistes de les notícies són persones immigrants es tracta majoritàriament (60%) de **successos**. Aquests, per definició, estan associats a temàtiques negatives (màfies, robatoris, prostitució...), tot i que de vegades les notícies siguin positives.

Taula 10

Temàtiques principals segons si la immigració és el tema central (%)					
	La immig. sí es el tema central	No, però protagon. immigrants	La immig. és un tema més	Altres casos	Total
Successos	25,0	60,4	14,6	25,7	35,0
Política	21,5	5,9	15,4	25,0	15,6
Cultura	12,6	12,8	8,5	15,4	12,2
Dades, estudis i estadístiques	11,0	1,4	20,2	4,4	8,8
Treball	11,0	5,5	8,9	2,2	8,0
Solidaritat	4,8	3,9	7,7	11,0	5,5
Resta de temàtiques	14,1	10,1	24,7	16,3	14,9
Total	100	100	100	100	100

Taula 11

Temàtiques específiques (%)	
Successos	35,0
Successos al control fronterer	8,2
Màfies o grups organitzats	6,3
Robatoris i atracaments	4,2
Violència domèstica	4,1
Violència en general	4,0
Successos amb transcendència política	2,1
Prostitució	1,8
Drogues	1,7
Altres successos	2,7
Política	15,7
Política general	4,8
Llei d'estrangeria, política immigratòria, etc.	4,0
Control d'immigració irregular i expulsions	3,4
Terrorisme	1,5
Drets civils i participació política	0,9
Altres temes de política	1,1
Cultura	12,2
Diversitat cultural i integració	6,3
Actes culturals	3,9
Xoc cultural o religió	2,0
Dades, estudis i estadístiques	8,8
Dades o estudis específics sobre immigració	3,8
Dades o estudis de població	3,1
Altres dades i estudis	1,9
Treball	8,0
Permisos de treball, residència i tramitacions	4,6
Altres temes relacionats amb el treball	3,5
Altres	20,3
Solidaritat	5,6
Opinió	3,9
Educació	3,1
Economia	2,5
Vida quotidiana	2,1
Racisme	2,0
Habitatge	1,1
Total	100

La següent temàtica més recurrent és la **política**. Tot i que la majoria d'aquestes notícies són neutres (53%), encara un 25% associa la immigració a fets negatius (terrorisme, immigració irregular...).

Per contra, la **cultura**, tercera temàtica més comuna, destaca aspectes positius (47%) i neutres (43%). Les notícies d'estadístiques i els estudis també tendeixen a ser neutres (76%).

Quant al **treball**, cinquena temàtica del rànquing pel volum de notícies que produeix, els continguts negatius (30%) superen de nou els positius (23%).

Finalment, tot i que en percentatge els **articles d'opinió** són poc representatius (4%), cal esmentar que predomina la negativitat (39%) vs. la visió positiva (12%) de la immigració o de les persones immigrants.

Taula 12

Negativitat i temàtiques (%)				
	Total	Es destaquen aspectes neutres	Es destaquen aspectes negatius	Es destaquen aspectes positius
Successos	100	19,3	53,1	27,7
Política	100	53,0	25,2	21,8
Cultura	100	42,6	9,8	47,5
Dades, estudis i estadístiques	100	76,3	13,7	9,9
Treball	100	46,7	30,0	23,3
Solidaritat	100	21,7	19,3	59,0
Opinió	100	49,2	39,0	11,9
Educació	100	38,3	38,3	23,4
Economia	100	51,4	16,2	32,4
Vida quotidiana	100	53,1	9,4	37,5
Racisme	100	20,0	66,7	13,3
Habitatge	100	43,8	31,3	25,0

Només orientativament,⁶ si es compara l'evolució d'aquest rànquing temàtic amb el 3r trimestre de 2004 s'aprecia un canvi molt positiu: la presència dels successos baixa deu punts, mentre que la cultura en puja sis i les dades, els estudis i les estadístiques, quatre.

24

Taula 13

Evolució de temàtiques respecte 2004 (%)		
	3r trimestre 2004	Març 2005- febrer 2006
Successos	45,0	35,0
Política	18,1	15,7
Cultura	5,9	12,2
Dades, estudis i estadístiques	4,6	8,8
Treball	9,4	8,0
Solidaritat	...	5,6
Opinió	1,8	3,9
Educació	5,1	3,1
Economia	1,5	2,5
Vida quotidiana	3,1	2,1
Racisme	2,3	2,0
Habitatge	3,3	1,1
Total	100	100

⁶ La s'ha explicat que la comparança entre les dades de 2005 i l'estudi de 2004 és limitada, ja que es varen utilitzar criteris metodològics lleugerament diferents.

Semblaria llavors que la premsa comença a mostrar una mirada més “multipolar”⁷ del fenomen migratori i reconeix la seva participació en altres àmbits (cultura, treball) de la nostra societat. Com diu Lorite, progressivament s’incorpora un tractament informatiu de major qualitat, entenent aquesta com “explicar els processos d’integració dels immigrants amb les seves respectives variants laborals i socioculturals”.

Amb tot, l’associació entre “persones immigrants” i “successos” segueix sent alta, i fomenta una visió negativa, tòpica i simplificadora. A l’apartat següent s’n poden veure alguns casos.

Alguns exemples de la premsa local

Com a exemples de notícies enregistrades com a positives a la secció de successos però que generen una imatge negativa de les persones immigrants es poden mencionar:

“DESARTICULADA UNA BANDA DE RUMANOS Y MOLDAVOS QUE ROBABA DESDE HACÍA DOS AÑOS EN MALLORCA”. (Notícia 1, 27-10-05)

La notícia s’ha considerat positiva perquè suposa una esperada actuació policíaca sobre el delicte, però és fàcil veure el context negatiu en què es desenvolupa i la menció innecessària de la nacionalitat dels integrants de la banda. A l’apartat d’arquetips es desenvolupa més àmpliament aquesta darrera qüestió.

“DETENIDO POR EXPLOTACIÓN SEXUAL EN CA’N PICAFORT. *Un ciudadano italiano de 32 años, acusado de explotación de cinco mujeres entre los 22 y los 28 años. Se trata de dos rumanas, una rusa, una bielorrusa y una paraguaya, que se encuentran de manera ilegal en España”.* (Notícia 2, 25-02-06)

Si bé la notícia de la detenció és positiva, el context en el qual s’assenyalen les cinc dones és clarament negatiu i fomenta l’estereotip d’immigració femenina associada a la prostitució.

“LA DELINCUENCIA ORGANIZADA ESTÁ DOMINADA POR RUMANOS SEGÚN LA POLICÍA”. (Notícia 3, 08-03-05)

25

La informació es basa en les declaracions del director general de la Policia, en una compareixença a la Comissió d’Interior del Senat en la qual va fer un repàs de l’índex de la delinqüència durant els darrers mesos a l’Estat. En canvi, el titular destaca tan sols un dels aspectes de què es va parlar.

“EL 41% DE LOS MENORES INTERNADOS EN 2004 EN CENTROS CORRECCIONALES ERAN INMIGRANTES”. (Notícia 4, 31-08-05)

El titular queda matisat en llegir el text de la notícia, on es veu que aquest 41% de menors internats està compost a parts iguals per estrangers comunitaris i extracomunitaris.

⁷ Lorite, N. (2004), pàg. 12.

7. COL·LECTIUS

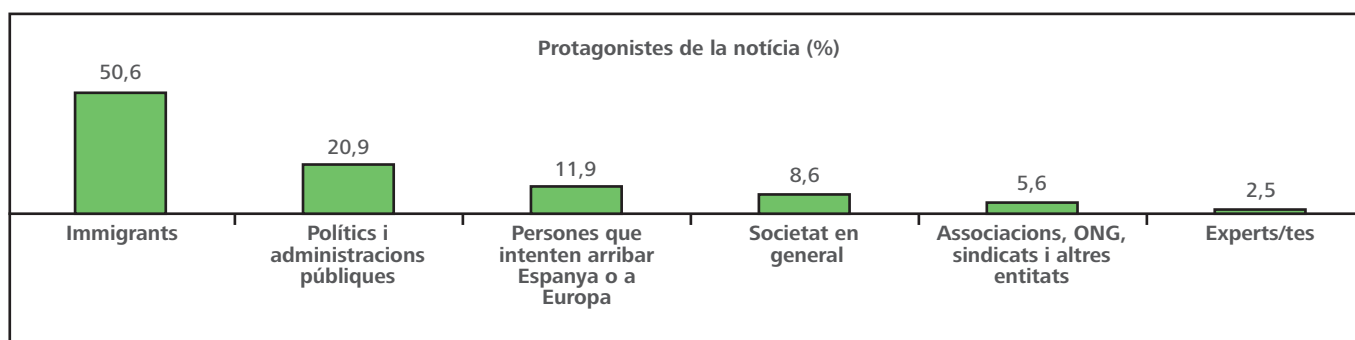
Dades generals

La meitat de les notícies sobre immigració recollides tenen com a protagonistes les mateixes persones immigrants. En un 38% són altres els qui en parlen: polítics i polítiques, legisladors i legisladores, associacions, sindicats o la societat en general. Com es veurà més endavant, aquest fet està lligat a la preponderància de les fonts institucionals vs. les immigrants en el tractament informatiu.

Finalment, en un 12% apareixen persones que intenten arribar a les costes espanyoles o europees. Tot i que el percentatge és baix en relació amb els anteriors, sembla excessiu en proporció a l'impacte que les pasteres tenen sobre la immigració irregular a Espanya (prop d'un 5%) o en el fet migratori a les Illes Balears.

Aquesta qüestió es comenta més detalladament als apartats següents.

Gràfic 4

26

Col·lectius específics

Una majoria (57%) de les notícies parla de la immigració sense fer referència a cap persona o col·lectiu específic. Es refereixen a la **immigració com a fenomen** o bé despleguen una etiqueta unificadora ("els immigrants", com un tot homogeni).

Malgrat que és cert que les referències col·lectives són inevitables i que l'anàlisi global del fet migratori ajuda a entendre la nova realitat social, també ho és que aquesta manera d'anomenar les persones immigrants en la premsa espanyola ha generat un imaginari col·lectiu⁸ d'estandardització que obvia la diversitat i afavoreix una construcció simbòlica de jerarquització cultural i social.

Efectivament, l'anàlisi de la immigració com un tot se sol desenvolupar des d'una perspectiva cosificada o utilitarista, centrada en l'impacte (polític, econòmic o social) que té sobre la nostra societat, sense considerar-ne simultàniament els efectes sobre les mateixes persones immigrades ni sobre la diversitat humana que amaga.

Quant a les notícies que sí parlen d'un col·lectiu concret, tenen més pes els successos, els aspectes negatius i la utilització d'arquetips.

Així per exemple, una bona part (21%) fa referència a persones africanes, ja sigui en conjunt o diferenciant entre les d'origen subsaharià i les d'origen magrebí.

⁸ De nou Nash, M. (2005), pàg. 23, entre d'altres.

Taula 14

Col·lectius (%)	
General	57,2
Algun col·lectiu específic	42,8
Llatinoamericans	9,0
Magrebins	8,6
Subsaharians	7,5
Europeus de l'Est	5,1
Africans en general	4,4
Musulmans	3,5
Resta d'Europa	3,1
Asiàtics	1,6
Total	100

- Respecte de les persones de **procedència subsahariana**, l'àmbit també tendeix a ser nacional (50%); les notícies, negatives (46%), i els protagonistes, persones que intenten arribar a Espanya o Europa (també el 48%). La temàtica principal continua sent successos, però destaca un volum important de notícies polítiques (19%), en general relacionades amb el control de la immigració irregular.
- Quatre de cada cinc vegades que apareix el **col·lectiu magrebí** a la premsa ho fa a la temàtica de successos (78%). Solen aparèixer a la premsa a notícies d'àmbit nacional (43%) i els protagonistes són també sovint les persones que intenten arribar a Espanya o Europa (29%). A més, la meitat de les vegades es destaquen fets negatius (54%) i les fonts gairebé es redueixen a les institucionals (81%).

En resum, encara que la seva presència a la premsa escrita local ha baixat en relació amb el 3r trimestre de 2004, es manté una sobrerepresentació de les persones subsaharianes i magrebines associada a l'entrada irregular d'embarcacions.

Des d'una perspectiva quantitativa cal dir que aquestes persones representen una minoria sobre el total de persones nouvingudes a Espanya: el 2005 es detingueren 1.781 persones que intentaven entrar de forma irregular mitjançant embarcacions, la qual cosa tot just suposa el 6% de l'increment de persones nascudes a l'estranger el 2005.⁹ En efecte, aquest tipus d'immigració ha baixat un 37,27% des de l'any 2000.¹⁰

D'altra banda, des d'una perspectiva d'anàlisi del discurs aquesta sobrerepresentació lligada a un mitjà de transport deshumanitza els seus protagonistes i anul·la la diversitat de trajectòries personals, professionals i de procedència de les persones.¹¹

A més, com es veurà als exemples seleccionats, la seva referència lligada a paraules com avalancha i masiva afavoreix una cultura de sospita envers una suposada "amença" immigrant.

- El col·lectiu de persones **d'Europa de l'est**, en canvi, sol aparèixer a notícies d'àmbit local, però tot i que la gran majoria de les notícies tracten de successos (88%) i recorren a fonts institucionals (93%), quatre de cada deu destaquen aspectes neutres (42%). Cal destacar que la menció a aquest col·lectiu ha baixat quatre punts en relació amb les dades del tercer trimestre de 2004.¹²

⁹ Percentatge d'el·laboració pròpia a partir de dades de la Secretaria d'Estat d'Immigració i Emigració i de la revisió del Padró municipal a 1-1-05 i 1-01-06 de l'INE.

¹⁰ Font: *La Voz de Galicia*, esmentant el Govern central, de data 13.01.2007.

¹¹ Nash, M. (2005), pàg. 38.

¹² Observatori Municipal de la Immigració (2004).

- Les persones d'origen llatinoamericà solen aparèixer a les notícies d'àmbit local, on es tracta més de protagonistes individuals que del fet migratori. De nou predominen els successos (53%), tot i que també hi ha un espai important dedicat a la cultura i la solidaritat (16% i 11%, respectivament).
- Per la seva part, el col·lectiu musulmà protagonitza més notícies lligades a la política i la cultura (63%) en les quals es destaquen, quasi a parts iguals, aspectes negatius (45%) i positius (42%).
- Pel que fa als altres dos grups restants, europeus i asiàtics, les temàtiques estan més diversificades i es destaquen prioritàriament qüestions positives.

Taula 15

Temàtiques principals segons col·lectius (%)								
	Total	Successos	Política	Cultura	Dades, estudis i estad.	Treball	Solidaritat	Resta temàtiques
General	100	15,1	19,5	13,6	14,3	12,5	5,0	20,0
Llatinoamericans	100	53,0	5,2	16,4	1,5	3,7	11,2	8,9
Magrebins	100	78,3	9,3	2,3	1,6	0,0	3,9	4,6
Subsaharians	100	61,6	18,8	3,6	1,8	1,8	8,9	3,6
Europa de l'Est	100	88,2	2,6	2,6	0,0	1,3	0,0	5,2
Africans en general	100	62,1	16,7	4,5	0,0	3,0	7,6	6,1
Musulmans	100	9,6	23,1	40,4	1,9	0,0	7,7	17,3
Resta d'Europa	100	57,4	2,1	19,1	4,3	2,1	2,1	12,8
Asiàtics	100	58,3	4,2	12,5	0,0	8,3	0,0	16,7

Taula 16

Negativitat segons col·lectius (%)				
	Total	Destaquen aspectes neutres	Destaquen aspectes negatius	Destaquen aspectes positius
General	100	47,8	25,1	27,1
Subsaharians	100	20,9	45,5	33,6
Magrebins	100	21,7	54,3	24,0
Africans en general	100	32,1	48,2	19,6
Musulmans	100	13,2	44,7	42,1
Llatinoamericans	100	28,8	45,5	25,8
Europa de l'Est	100	44,2	26,9	28,8
Resta d'Europa	100	25,5	31,9	42,6
Asiàtics	100	33,3	29,2	37,5

Taula 17

Àmbit segons col·lectius (%)				
	Total	Àmbit local	Àmbit nacional	Àmbit internacional
General	100	60,9	29,1	10,0
Llatinoamericans	100	80,6	13,4	6,0
Magrebins	100	51,9	42,6	5,4
Subsaharians	100	27,7	50,0	22,3
Europa de l'Est	100	82,9	13,2	3,9
Africans en general	100	50,0	33,3	16,7
Musulmans	100	46,2	38,5	15,4
Resta d'Europa	100	83,0	12,8	4,3
Asiàtics	100	62,5	33,3	4,2

No s'aprecien diferències importants en funció del diari. En canvi, respecte de les dades del tercer trimestre de l'any 2004 es dona una disminució de les notícies que es refereixen a algun col·lectiu concret (recordem que també baixaren els successos, fet que hi deu estar relacionat). Així mateix, han augmentat quatre punts les notícies que mencionen específicament el col·lectiu llatinoamericà, alhora que baixen de forma similar les notícies que parlen del col·lectiu africà en general i de l'uropeu de l'est.

Presència real i aparició a premsa

D'altra banda, resulta interessant comparar el pes de cada grup a la societat balear amb les seves aparicions a les notícies d'àmbit local.

Taula 18

Comparació entre el % total de notícies segons l'àmbit amb dades del Padró a 1-1-05		
	% total notícies de l'àmbit local	% població nascuda a l'estranger resident a les Illes Balears ¹³
Llatinoamericans	30,4	39,4
Magrebins	18,7	10,4
Subsaharians	8,6	3,2
Europa de l'Est	17,7	6,2
Africans en general	9,4	13,6
Resta d'Europa	10,9	36,6
Asiàtics	4,3	3,4
Altres	0,0	0,9
Total	100	113,6¹⁴

Com ja s'ha vist, les **persones llatinoamericanes** protagonitzen més notícies locals (30% sobre el total de les que esmenen algun col·lectiu específic) que les de la resta d'origens. Tot i així, és un col·lectiu infrarepresentat en relació amb la seva presència padronal (39%). El mateix succeeix, de forma més acusada, amb **els europeus i europees** (11% d'aparicions vs. 36% de residents).

En canvi, d'altres procedències col·lectius estan sobrerrepresentades: és el cas del col·lectiu **magrebí, subsaharià** i de persones **d'Europa de l'est**. Així per exemple, aquests darrers no representen més d'un 6% del total de persones nascudes a l'estranger però protagonitzen el 18% de les notícies locals que mencionen un col·lectiu estranger.

Les **temàtiques** amb què apareixen relacionats els diferents col·lectius dins les notícies d'àmbit local varien segons el grup:

- A l'igual que succeïa a l'àmbit nacional, les procedències subsaharianes, magrebines, d'africans en general i europeus de l'est es relacionen bàsicament amb els successos (d'un 58% a un 93%).
- Un alt percentatge (55%) de les notícies protagonitzades per persones llatinoamericanes són també successos, si bé en aquest cas les notícies culturals sumen ja un 18%.
- Les persones asiàtiques i europees són les menys associades als successos (encara que aquests representen un 54% del total de temàtiques) i les que més es mencionen a les notícies de cultura (20%).

¹³ Dades d'elaboració pròpia segons la revisió del Padró de població a 1-1-05 de l'Institut Nacional d'Estadística.

¹⁴ El total suma 113,6% en comptes de 100% perquè el col·lectiu africà ha estat comptabilitzat dues vegades per facilitar la comparació: en conjunt i diferenciant entre persones magrebines i subsaharianes.

En conclusió, la participació en la vida política, laboral i cultural de les persones i col·lectius extracomunitaris residents a les Illes Balears no només és clarament inferior a la seva presència sinó que encara segueix associant-se primordialment a temàtiques de caire negatiu.

Taula 19

Temàtiques de les notícies d'àmbit local segons col·lectiu (%)								
	Total	Successos	Política	Cultura	Dades, estudis i estad.	Treball	Solidaritat	Resta temàtiques
General	100	10,9	15,5	16,9	17,1	11,7	4,6	23,2
Subsaharians	100	58,1	9,7	9,7	3,2	6,5	9,7	3,2
Magrebins	100	83,6	0,0	3,0	3,0	0,0	6,0	4,5
Africans en general	100	66,7	3,0	9,1	0,0	6,1	6,1	9,1
Musulmans	100	4,2	8,3	45,8	4,2	0,0	12,5	25,0
Llatinoamericans	100	54,6	4,6	18,5	1,9	2,8	10,2	7,4
Europa de l'Est	100	93,7	0,0	3,2	0,0	1,6	0,0	1,6
Resta d'Europa	100	53,8	0,0	20,5	5,1	2,6	2,6	15,4
Asiàtics	100	53,3	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	26,7
Total	100	33,4	10,2	15,5	10,8	7,8	5,3	17,0

Alguns exemples de la premsa local

Quant a la presentació de les persones immigrants com un col·lectiu únic o homogeni, tot i que segons es veurà més endavant no es troben gaires generalitzacions gratuïtes als mitjans analitzats, es poden extreure alguns exemples de simplificació lligada a una visió utilitarista de la immigració:

30

"MÁS JÓVENES POR LA INMIGRACIÓN. *La masiva llegada de inmigrantes se ha convertido en el mejor antídoto contra el envejecimiento de la población en Baleares*". (Notícia 5, 01-07-05)

L'article ve a expressar que, a pesar que el fet sigui un fenomen massiu (concepte negatiu), és positiu perquè genera un benefici a la nostra societat (equilibra l'envelliment de la població i la balança fiscal).

"LOS 20.000 EXTRANJEROS DE LA REGULARIZACIÓN EXTRAORDINARIA COTIZARÁN 55 MILLONES EN LAS ILLES. (...) *Socias se declaró satisfecho por el servicio prestado a los inmigrantes, a quienes se ha tratado de manera "adecuada" y "eficaz", y manifestó que el trabajo llevado a cabo por la Administración pública en este campo ha permitido que estas 20.000 personas coticen ya a la Seguridad Social y tributen a Hacienda, de lo que, aseguró, se benefician todos los ciudadanos del archipiélago*". (Notícia 6, 21-12-05)

En aquest exemple s'afavoreix una visió dels immigrants com a agents passius de l'activitat administrativa i se centren els beneficis del procés de regularització en les aportacions econòmiques que suposaran per a la societat balear. No es fa cap referència als efectes que pot tenir en altres àmbits i en els mateixos immigrants.

Aquesta visió utilitarista pot acabar establint relacions parcials de causa-efecte que culpabilitzin el col·lectiu immigrant:

"BALEARS ES LA COMUNIDAD AUTÓNOMA CON UN MAYOR PORCENTAJE DE EXTRANJEROS. *Los municipios se han visto obligados a incrementar los servicios para poder atender el notable aumento de ciudadanos de otras nacionalidades [...]. El aumento de inmigrantes extracomunitarios en los municipios, que han desbancado a alemanes y británicos, ha supuesto que los ayuntamientos tengan que aumentar los servicios sociales, educativos o sanitarios*". (Notícia 7, 31-03-05)

És cert que la població ha crescut a causa de l'arribada de persones estrangeres, però també ho és que amb el seu treball han aportat nous fons a les arques públiques i contribuït al creixement econòmic de la comunitat, entre d'altres beneficis.

Però la informació no relaciona ambdues perspectives, llevat d'una breu referència al cas de Porreres, on el batle explica que l'augment de població immigrant *"ha sido beneficioso para la economía local y para la agricultura"*.

Pel que fa a la presentació de les persones d'origen subsaharià i magrebí associades als termes avalancha i patera, cal recordar que ja a l'any 2000 el Manual d'Estil del Col·legi de Periodistes de Catalunya recomanava prestar-hi atenció per l'efecte que tenen sobre la construcció d'un imaginari negatiu que fomenta pors i actituds racistes envers la immigració:

"SEIS HERIDOS, UNO DE ELLOS GRAVE, EN UNA NUEVA AVALANCHA DE INMIGRANTES EN MELILLA". (Notícia 8, 09-09-05)

"DOS INMIGRANTES MUERTOS EN UNA NUEVA AVALANCHA DE "SIN PAPELES". (Notícia 9, 02-11-05)

En aquest sentit, cal també revisar el tractament de les notícies polítiques sobre el control de la immigració irregular, que de vegades reben un tractament alarmista. El llenguatge que apareix als articles que parlen sobre els resultats de les converses bilaterals i dels cims internacionals, el reforçament de les mesures de contenció de persones a les fronteres, etc., tenen en alguns casos un marcat caire bèl·lic, molt més evident quan es fa referència a la intervenció de l'Exèrcit en aquesta acció de contenció:

"LA CÚPULA MILITAR SUGIERE UN CAMBIO EN LA MISIÓN DEL EJÉRCITO PARA FRENAR A LOS 'ILEGALES'. *El ministro del Interior se muestra convencido de que el Gobierno podrá con el problema de la inmigración irregular. (...) El Jefe del Estado Mayor de la Defensa, sugirió ayer la necesidad de proceder a un cambio en la misión que lleva a cabo el Ejército en las fronteras de Ceuta y Melilla, bajo mando de la Guardia Civil, para "contrarrestar la libertad de acción de los inmigrantes ilegales."* (Notícia 10, 04-10-05).

Finalment, s'han extret dos exemples de llenguatge alarmista que, com s'ha vist als anteriors apartats, afecta també les comunitats musulmanes i asiàtiques, si bé en menor proporció:

"LA RELIGIÓN MUSULMANA SÓLO JUSTIFICA LA VIOLENCIA EN LOS PUEBLOS QUE ESTÁN COLONIZADOS POR OTROS PAÍSES". (Notícia 11, 10-10-05).

Aquesta entrevista a l'imam de Palma es va manenir amb motiu de l'inici del Ramadà i hauria pogut donar a conèixer la festa, la religió musulmana o els costums i la forma de vida dels musulmans. En canvi, centra les dotze preguntes en la violència terrorista. Tant el titular com l'orientació de l'entrevista contribueixen a reforçar la imatge estereotipada que la violència és un aspecte inherent a la religió musulmana.¹⁵

"LAS TIENDAS CHINAS INVADEN PALMA". *Casi el 40% de los comercios abiertos en los barrios han pasado a manos extranjeras"*. (Notícia 12, 03-04-05)

L'alarma que produeix la paraula invaden al titular de la primera plana del suplement dominical contrasta amb el titular del reportatge a les pàgines interiors: **"LOS COMERCIOS CHINOS CONQUISTAN PALMA"**, positiu i molt menys alarmista. De fet, el tractament general de la notícia és altament respectuós amb la comunitat xinesa i es limita a descriure la presència de nombrosos comerços a certes zones de Palma.

¹⁵ En el marc d'una dinàmica de creació d'opinió pública tendent a criminalitzar el món musulmà, intensificada després dels atemptats de l'11 de setembre a Nova York i de l'11 de març a Madrid. Els informes 2005 i 2006 del Pew Global Attitudes Project i l'informe de 2005 de la Federació Internacional pels Drets Humans es fan ressò de la forta visió negativa tant de l'Islam com dels musulmans en general en la societat occidental (<http://pewglobal.org/reports>; www.ihf-hr.org).

8. FONTS D'INFORMACIÓ

Dades generals

El Manual d'Estil de la Comissió de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes de Catalunya proposa "equanimitat en les fonts d'informació. Cal contrastar les institucionals i s'ha de potenciar les pròpies de les minories ètniques". També Mary Nash¹⁶ destaca que l'expressió de la veu de les persones immigrants en la construcció del discurs periodístic sobre elles permetria una autorepresentació pròpia, perquè "la capacidad de expresión y de autoidentificación de las minorias... es decisiva en el proceso de reconocimiento de los mismos".

Una anàlisi global de les notícies publicades als tres suports mostra que tan sols una de cada deu notícies dona veu directament als immigrants, ja sigui a títol individual o col·lectiu.

En canvi, abunden (57%) les **fonts institucionals**, com ara la policia, els jutjats o altres institucions públiques. A més, una part rellevant correspon a notícies generades per fonts estadístiques, estudis i/o experts/tes (14%). Només el 3% restant especifica haver consultat **més d'una font** a l'hora de generar la notícia.

Taula 20

Fonts d'informació (%)	
Fonts institucionals	57,2
Fonts no institucionals	42,8
Fonts estadístiques i/o estudis	11,0
Col·lectius no d'immigrants	6,4
Col·lectius o associacions d'immigrants	5,6
El/la mateix/ixa periodista (article d'opinió)	4,8
Immigrants individuals	3,9
Experts/tes	3,3
Fonts diverses	3,2
Altres fonts	4,6
Total	100

En tot cas, s'aprecia una **evolució positiva** des del tercer trimestre de 2004: el pes de les notícies de font institucional ha baixat nou punts, mentre que el de les generades per informacions de les associacions d'immigrants s'ha incrementat en tres.

Però novament es troben diferències segons l'àmbit de les notícies: les locals donen més veu a les fonts no institucionals (46%) i permeten en major grau la participació de les persones immigrants o dels col·lectius que les representen (12% en total).

En general, l'ús majoritari de les fonts institucionals és una constant en el tractament informatiu de la immigració, ja sigui des de l'àmbit nacional (Lorite, 2004), regional o internacional (Van Dijk, a Lario Bastida, 2005).

¹⁶ Nash, M. (2005), pàg 99.

Taula 21

Font d'informació segons l'àmbit (%)			
	Local	Nacional	Internacional
Institucional	53,6	61,7	64,9
Fonts no institucionals	46,4	38,3	35,1
Fonts estadístiques	11,9	11,5	4,0
Col·lectius o associacions d'immigrants	7,7	2,9	1,3
Altres col·lectius	6,8	5,6	6,6
Periodista (opinió)	4,8	4,1	7,3
Immigrants individuals	4,4	3,4	2,6
Experts/tes	3,8	2,0	4,6
Fonts diverses	2,6	4,1	4,6
Altres fonts	4,6	4,7	4,0
Total	100	100	100

Com afirma Víctor F. Sampedro,¹⁷ “no todos tenemos la misma fuerza para aparecer representados en los medios y controlar la identidad mediática que se proyecta de nosotros”. Les institucions públiques, els polítics i els experts gaudeixen d'una millor posició en l'estructura de poder.

Els efectes negatius que genera aquesta descompensació augmenten quan els titulars reproduïxen literalment l'òptica particular d'alguns representants institucionals.

Per això, cal destacar que la responsabilitat en l'equanimitat de les fonts no és únicament periodística. Les institucions mateixes han de moderar el seu discurs cap al foment de la convivència intercultural i evitar les visions dramàtiques i punitives de la immigració.

Alhora, les organitzacions d'immigrants i solidàries han de reforçar la seva capacitat de produir notícies i d'oferir interlocutors/res formats/ades i accessibles als mitjans de comunicació. Si bé és cert que fa poc temps del seu assentament a les Illes Balears (entre 1998 i 2006 s'ha passat de 53.907 persones nascudes a l'estranger a 174.177, tres vegades més),¹⁸ també cal reconèixer que l'atomització de les associacions d'immigrants a la Comunitat Autònoma¹⁹ no afavoreix aquest procés d'interlocució.

Alguns exemples de la premsa local

La preponderància de les fonts institucionals vs. les de persones immigrants pot tenir tant l'efecte de dificultar l'autoreconeixement com a protagonista de la notícia com el d'afavorir visions victimistes o amenaçadores cap a aquest col·lectiu:

“EL CONSISTORIO INICIA UNA CAMPAÑA PARA INTEGRAR A LOS INMIGRANTES. Se han editado 2.000 folletos informativos sobre actividades. Bajo el lema “Jo visc la cultura de Pollença” el Consistorio ha editado un desplegable con fotos de personas inmigrantes que se han integrado en Pollença...” (Notícia 13, 09-04-05)

¹⁷ Sampedro Blanco, V. F. (2004).

¹⁸ Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut Nacional d'Estadística. Les xifres de 2006 són provisionals.

¹⁹ Només al municipi de Palma hi ha 44 associacions d'immigrants actives, segons una comptabilització de gener de 2007 a partir de la Guia de recursos locals realitzada per l'Observatori Municipal de la Immigració, disponible a la web www.observatoripalma.org.

Malgrat que l'article destaca la voluntat integradora del consistori, la seva és la única veu que s'esmenta. Sense participació directa, la comunitat immigrant hi apareix com un agent passiu i involuntàriament homogeneïtzat sota un discurs proper a l'etnocentrisme.

"EL STEI LANZA LA VOZ DE ALARMA POR LA MASIFICACIÓN EN TODOS LOS COLEGIOS. La delegada de Educación limita el problema a la reagrupación familiar de inmigrantes. El sindicato de trabajadores de la enseñanza de Baleares (STEI) lanzó ayer la voz de alarma por la sobrecapacidad que sufre la totalidad de centros escolares de infantil y primaria del municipio de Manacor". (Notícia 14, 03-11-05).

La notícia recrea cert alarmisme al titular quan, en realitat, al cos de text es pot llegir que la delegada d'Educació només parla de la "imprevisibilitat" (sic) de l'augment de població i l'STEI, per la seva part, critica la gestió municipal en relació amb el dit augment (general, no específicament immigrant). De nou, l'opinió de les persones immigrants no hi apareix considerada.

9. FORMACIÓ D'ARQUETIPS

Dades generals

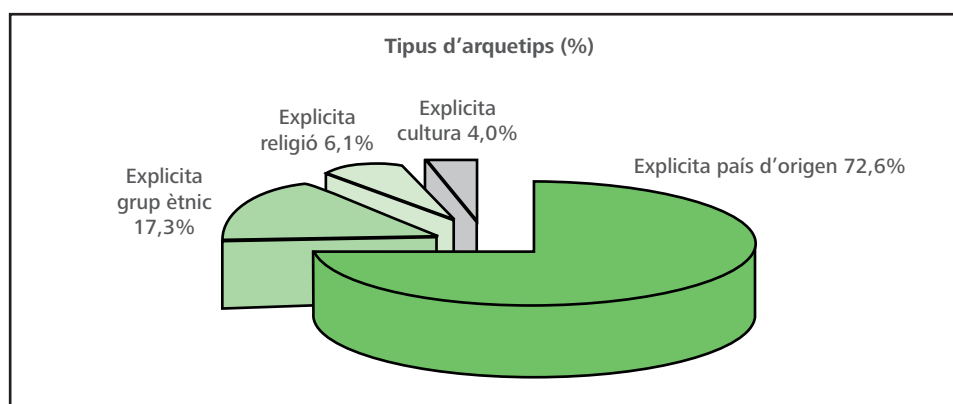
Segons l'informe "Prensa e immigración. Análisis de contenidos de la prensa Local", al tercer trimestre de 2004 el 14% de les notícies feien arquetips als titulars o subtítulars. La tasca realitzada pels periodistes de llavors ençà mereix una felicitació: l'informe actual mostra una reducció del 50%, fins a situar-se en el 7% de les notícies. Un altre 6% ho fa al desenvolupament de la notícia.

Taula 22

Construcció d'arquetips (%)	
No fa arquetips	87,4
Fa arquetips al titular, subtítular o destacats	7,1
Fa arquetips al desenvolupament de la notícia	5,5
Total	100

La major part del total de notícies que fan arquetips expliciten el país d'origen (73%), però també n'hi ha un 17% en què s'esmenta el grup ètnic. La resta de notícies que fan arquetips donen de forma innecessària informació sobre la religió (6%) o cultura (4%) de la persona o persones que protagonitzen la notícia.

Gràfic 5

35

Nou de cada deu notícies que fan arquetips són successos.

Taula 23

Temàtiques principals segons realització d'arquetips (%)	Temàtiques principals segons realització d'arquetips (%)	
	No fa arquetips	Sí fa arquetips
Successos	27,0	91,0
Política	17,6	2,1
Cultura	13,8	1,1
Dades, estudis i estadístiques	10,0	0,0
Treball	9,1	0,5
Solidaritat	6,3	0,5
Resta de temàtiques	16,2	4,8
Total	100	100

Alguns exemples de la premsa local

Com explica Nash,²⁰ “la manera de nomenar les persones és decisiva en la invocació identitària i la seva percepció popular”.

S’ha de tenir en compte, a més, la ubicació d’aquests elements al titular o capçalera, ja que constitueix un factor molt important en el reforçament d’una visió arquetípica de les persones immigrants perquè els titulars expressen “las proposiciones más relevantes de una estructura temática y son decisivos para la realización de una efectiva interpretación, almacenaje y recuerdo de la información”.²¹

En aquesta anàlisi, trobam exemples d’aquesta pràctica majoritàriament a la secció de successos dels diaris. Als capítols anteriors ja s’han esmentat alguns exemples similars als següents:

“LA POLICÍA DETIENE A UN MATÓN ECUATORIANO BUSCADO DESDE ENERO”.
(Notícia 15, 01-09-05).

“LA POLICÍA DETIENE EN PALMA A OCHO CIUDADANOS RUMANOS ACUSADOS DE NUMEROSOS ROBOS EN COMERCIOS”. (Notícia 16, 09-02-06).

“BUSCAN A UN RUMANO QUE SACÓ UNA PISTOLA JUNTO AL MERCAT DE L’OLIVAR”.
(Notícia 17, 04-10-05).

Els tres titulars fomenten la ja anomenada associació entre delictes i immigració.

En els dos exemples següents, destacar la nacionalitat de l’agressor però no la de la víctima—expressant implícitament que es tracta d’una persona espanyola— reforça una imatge dicotòmica d’“agressor estranger” vs. “víctima espanyola”.

“UN DOMINICANO ARRESTADO TRAS ROMPERLE LA MANDÍBULA A UN JOVEN PARA ROBARLE”. (Notícia 18, 20-09-05).

“UN ECUATORIANO DETENIDO EN MANACOR POR INTENTAR VIOLAR A UNA NIÑA DE DOCE AÑOS”. (Notícia 19, 3-5-05).

²⁰ Op. cit., pàg. 145.

²¹ Van Dijk, T. A. (1997) i Melucci, A. (2001), citats a Nash, M. (2006), pàg. 32.

10. GENERALITZACIONS I SIMPLIFICACIONS

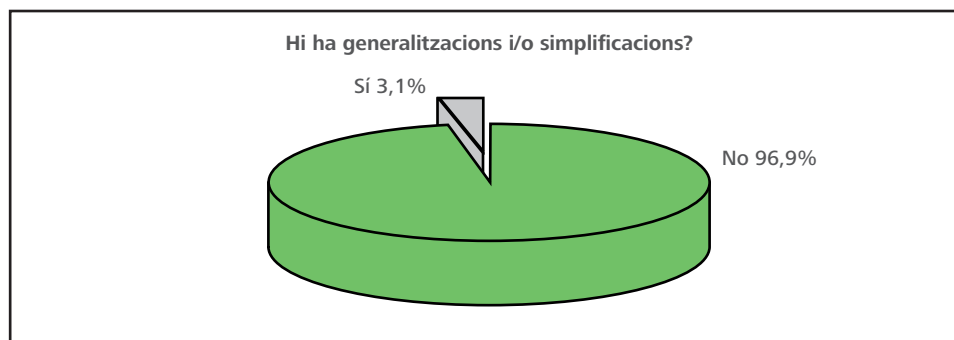
Dades generals

Segons el Manual d'Estil de la Comissió de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes de Catalunya. "la generalització sistemàtica en els termes, en la forma i en el fons, afavoreix la comprensió de la informació, però alhora la deforma i simplifica greument".

En aquest sentit, el recurs a denominacions col·lectives associades a tòpics negatius tendeix a reforçar l'exclusió del grup i dels individus que hi pertanyen. En el cas de la immigració, l'atribució de les accions i/o característiques d'una persona a tota una nacionalitat o grup afavoreix la disseminació d'un imaginari equívoc entre "els altres" i estigmatitza gratuïtament els membres del grup.

Per això s'ha de destacar que, en xifres globals, tot just tres de cada cent notícies fan algun tipus de generalització i/o simplificacions.

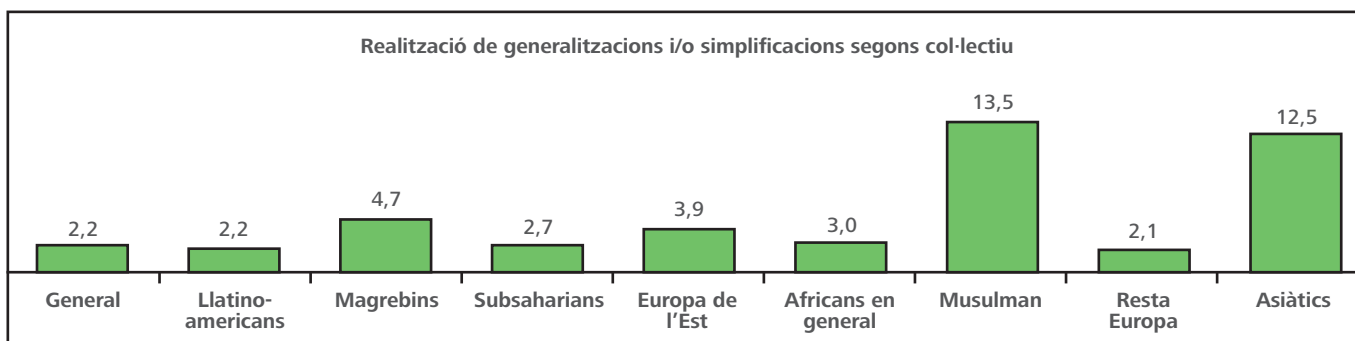
Gràfic 6

37

Ara bé, cal precisar que aquesta xifra no es manté en tots els casos: es troben del 13% de les notícies que esmenten el col·lectiu musulmà o asiàtic, la vida quotidiana o l'habitatge (13%) o que són notícies d'opinió (10%).

Gràfic 7

Les diferències segons l'àmbit són ben petites: les internacionals i les locals fan menys generalitzacions i/o simplificacions (2% i 3%, respectivament). En canvi, les d'àmbit nacional en fan en el 5% dels casos.

Alguns exemples de la premsa local

Quant a les generalitzacions que s'han trobat sobre el col·lectiu asiàtic i musulmà, poden servir com a exemples les dues següents:

"PIMECO ACUSA A LA ADMINISTRACIÓN DE "TOTAL PASIVIDAD" ANTE LAS DENUNCIAS CONTRA CHINOS." (Notícia 20, 28-08-05)

La informació és equívoca, ja que com es veu després al text de la notícia, les denúncies s'han interposat contra alguns comerços que no respectaven determinada normativa municipal. Certament, eren regentats per persones de nacionalitat xinesa però no per tots els xinesos en general.

"LA ENSEÑANZA DEL CORÁN FUERA DE CLASE DISMINUYE EL NIVEL ACADÉMICO DE LOS ESCOLARES DE MANACOR. (...) Estudios sociolingüísticos aseguran que dominar la lengua familiar es positivo en la educación de los niños inmigrantes, pero estos estudios van en detrimento de su rendimiento académico en las escuelas. (...) Los inmigrantes dedican demasiado tiempo a aprender la religión musulmana". (Notícia 21, 02-10-05)

L'extensió de les accions d'un individu o un grup a tot el col·lectiu nacional d'aquestes persones apareix també al següent article:

"VECINOS DE PERE GARAU SE MOVILIZAN CONTRA LOS EXCESOS DE GRUPOS DE INMIGRANTES. Están recogiendo firmas para que Cort actúe y denuncian que no pueden dormir por los jaleos que montan". (Notícia 22, 01-06-05)

A l'interior de la notícia es llegeix que un grup de clients dels locals nocturns d'aquesta barriada tenen un comportament incivil que molesta els veïns. El fet que al titular es parli de "grupos de inmigrantes" –en plural i sense cap altre tipus d'identificació– pot afavorir la idea que tots els immigrants –de forma genèrica– causen problemes.

38

Igartúa²² assenyala que aquest tipus d'enquadrament generalitzador i negatiu de les notícies sobre la immigració o les persones immigrants té una forta "influencia en las atribuciones que el público realiza sobre la responsabilidad ante los problemas políticos y sociales". En aquest sentit, la referència a un barri de Palma que compta amb una elevada presència de persones estrangeres pot induir a culpabilitzar tots els seus residents estrangers de qualsevol problemàtica que afecti la zona.

D'altra banda, cal advertir que aquesta notícia es construeix només sobre el testimoni d'una sola font: els veïns que es declaren víctimes d'aquest comportament. No es consulten els veïns estrangers que també viuen a la barriada ni els propietaris dels locals suposadament responsables.

De qualsevol manera, sembla haver estat en l'esperit dels professionals de la informació corregir aquesta darrera mancança: tres dies després, al mateix diari es troba la següent notícia:

"ENCRUCIJADA DE CONFLICTOS. Vecinos de Pere Garau denuncian que el barrio se está degradando por la noche y reconocen que la multiculturalidad empieza a causar "fricciones". El pasado día 1 de junio este rotativo recogía la "indignación" de los vecinos, que están recogiendo firmas para que Cort actúe, ya que no pueden aguantar el "jaleo que montan" los inmigrantes de nacionalidad colombiana y ecuatoriana en las calles Marià Aguiló, Marià Canals y Metge Josep Darder. Última Hora, se desplazó allí para saber, de primera mano, qué está pasando realmente". (Notícia 23, 04-06-05).

²² Igartua et al., (2006), pàg. 7.

A diferència de l'article anterior, hi apareix una contrastació de fonts però l'atribució de responsabilitat continua dirigint-se cap a les persones nouvingudes, destacant les dificultats que implica la convivència entre diferents cultures i costums. La qüestió que no s'esmenta és si veritablement les persones d'altres nacionalitats (espanyola i alemanya, per exemple) no reproduïen actituds similars a altres zones d'oci nocturn amb alcohol a l'abast.

"MENORES MARROQUÍES SON OBLIGADOS POR SUS FAMILIAS A VIAJAR A ESPAÑA PARA CONSEGUIR DINERO". (Notícia 24, 19-07-05)

L'article, que fa referència a un estudi publicat en una revista, no especifica quina proporció dels menors no acompanyats és forçada a migrar. Així, l'ús del genèric al titular afavoreix, d'un costat, una imatge negativa de la societat marroquina, en què els pares explotarien econòmicament els seus fills, amb risc de la seva vida, i, de l'altre, fomenta una imatge simplificadora del fenomen i ignora la diversitat de projectes migratoris i les històries de vida implicades.

Efectivament, la presentació dels països d'origen dels immigrants lligada al subdesenvolupament, la fatalitat, el conflicte i la catàstrofe contribueix a fomentar visions negatives dels immigrants i de la seva cultura, i alimentat actituds paternalistes i etnocèntriques o bé el rebuig social.

Com suggereix el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, no es proposa fer un estudi aprofundit de les cultures d'origen dels immigrants (tot i que algun dels diaris analitzats desenvolupa reportatges meritoris en aquest sentit), sinó que cal intentar proporcionar "una visió més completa, complexa, oberta i plural de les societats no occidentals".²³

"MORATINOS DICE QUE ESTÁ EN AFRICA "PARA EVITAR QUE ESTALLE COMO UNA BOMBA".
Malí, el primer 'exportador' de inmigrantes subsaharianos a España, se compromete a estudiar un posible acuerdo de readmisión". (Notícia 25, 12-12-05)

En aquest exemple, l'expressió "exportador de inmigrantes" simplifica de nou el fenomen migratori i indirectament culpa el país d'empènyer els seus habitants a emigrar.

Les generalitzacions poden provenir no tan sols del llenguatge destacat sinó també de les imatges utilitzades com a suport per a la seva il·lustració. Segons apunta Lorite,²⁴ "las fotos de las portadas en los periódicos son, a menudo, los principales exponentes de la realidad tratada. Es lo primero que mira el lector. Se trata, además, de esta imagen impactante que almacena en su mente y entonces asocia con el acontecimiento noticiado mucho antes, incluso, que el titular".

²³ Consell de l'Audiovisual de Catalunya (2002).

²⁴ Lorite, N. (2004), pàg.167.

11. DONA

Dades generals

Als estudis d'igualtat de gènere sovint s'esmenta que la implantació en el llenguatge del masculí com a universal oculta l'especificitat de l'experiència de tot un col·lectiu.

Mary Nash²⁵ afirma, a més, que "la consolidación de su proceso identitario en clave de mujer significa reconocer la feminización de la inmigración y la presencia de mujeres en los colectivos de inmigrantes". La seva invisibilitat, en canvi, nega el seu protagonisme com a agents de la identitat migratòria i perpetua la consolidació d'un model exclusivament masculí d'aquest fenomen.

Com a d'altres estudis nacionals sobre el discurs periodístic, en aquesta anàlisi també es reflecteix la **invisibilitat de la dona**: un 82% de les notícies analitzades no hi fa referència.

En aquest aspecte no es troben diferències entre els diaris.

Taula 24

Es fa referència a dones? (%)	
No es fa referència a dones	82,2
La dona és un tema col·lateral	6,9
Dona immigrant com a individu	6,0
Dona immigrant com a part d'un col·lectiu	4,9
Total	100

40

Les escasses notícies en què apareixen col·lateralment tenen l'efecte de sobredimensionar la seva associació a l'àmbit dels delictes i conflictes, i alimenten en fi un imaginari negatiu sobre les dones immigrants.

Així, analitzant les taules de la pàgina següent es pot veure com tendeixen més aviat a ser notícies d'àmbit local (71%), específicament successos (64%) relacionats amb la violència de gènere (22%) o la prostitució (10%):

- Les **dones africanes**, principalment magrebines, apareixen en una quarta part de les notícies que fan referència al gènere femení (26%). El 71% de les vegades que apareix una dona africana a premsa és a la secció de successos. El 31%, concretament, són successos que han tingut lloc al control fronterer.
- Les **dones llatinoamericanes** són el següent col·lectiu que més apareix a les notícies. De nou, es tracta majoritàriament de successos (74%), la meitat dels quals vinculats amb la violència domèstica.

D'altra banda, les notícies estan **més polaritzades**: les que destaquen fets positius estan vuit punts per sobre de les que no parlen específicament de dones, i les negatives, catorze punts per sobre. Això va en detriment de les notícies neutres, que tot just suposen el 20%.

Les **fonts d'informació** estan menys diversificades: dues terceres parts (66%) provenen de fonts institucionals. Hi ha encara menys interlocutores que en el conjunt de notícies.

²⁵ Op. cit., pàg. 103.

En resum, s'ha d'insistir en l'enorme impacte del silenci i de les representacions negatives de la identitat femenina immigrant. En obviar la normalitat de l'experiència col·lectiva de la majoria d'elles es polaritzen les representacions culturals associades al conflicte i a la victimització.

Taula 25

Àmbit segons si es fa referència a dones (%)		
	No es fa referència a dones	Es fa referència a dones
Local	57,8	71,4
Nacional	30,4	26,3
Internacional	11,8	2,3
Total	100	100

Taula 26

Principals temàtiques segons si es fa referència a dones (%)		
	No es fa referència a dones	Es fa referència a dones
Successos	28,8	63,9
Política	18,0	4,9
Cultura	12,8	9,4
Dades, estudis i estadístiques	9,3	6,0
Treball	9,1	3,0
Solidaritat	5,6	5,3
Resta de temàtiques	16,4	7,5
Total	100	100

Taula 27

Col·lectius segons si es fa referència a dones (%)		
	No es fa referència a dones	Es fa referència a dones
General	60,6	41,7
Llatinoamericans	7,5	15,8
Magrebins	7,7	12,8
Subsaharians	7,6	6,8
Europa de l'Est	4,7	6,8
Africans en general	3,9	6,8
Musulmans	3,7	2,6
Resta d'Europa	2,8	4,9
Asiàtics	1,5	1,9
Total	100	100

Taula 28

"Es destaquen aspectes negatius?" segons si es fa referència a dones (%)		
	No es fa referència a dones	Es fa referència a dones
Neutra	42,2	20,3
Negativa	30,9	45,1
Positiva	26,9	34,6
Total	100	100

Alguns exemples de la premsa local

L'esmentat sobredimensionament de la immigració femenina en el món de la prostitució i la violència de gènere queda explícit en els següents exemples:

"9 DETENIDOS EN UNA REDADA EN LA PLAYA DE PALMA CONTRA LA PROSTITUCIÓN Y LA INMIGRACIÓN ILEGAL". (Notícia 26, 02-07-05)

Anomenar la prostitució juntament amb la immigració irregular (incorrectament anomenada il·legal) fomenta la construcció d'un imaginari col·lectiu on la figura de dona immigrant s'associa a una doble marginació: la condició d'il·legalitat i l'estigmatització amb la prostitució.

"EL JUEZ ESTRENA LA ORDENANZA DE CARLOS DELGADO CONTRA LA PROSTITUCIÓN PONIENDO UNA MULTA DE 40€ A UNA NIGERIANA". (Notícia 27, 22-09-05)

Si bé és cert que la proporció de dones estrangeres en l'àmbit de la prostitució a les Illes Balears és elevada (66% el 2003, segons la Fundació Gadeso), la importància de la notícia no rau tant en la nacionalitat de la persona com en el fet que per primera vegada s'ha multat una prostituta en l'aplicació del nou Reglament municipal.

"DETENIDO UN MENOR COLOMBIANO POR AGREDIR A SU EXPAREJA EN CALA MILLOR". (Notícia 28, 26-05-05)

La notícia explica al cos de text que la dona, de la mateixa nacionalitat, va sofrir violència de gènere en mans del menor. Ja s'ha dit que destacar la nacionalitat o l'origen tant de l'agressor com de la víctima no millora la comprensió de la notícia, però afavoreix la persistència dels estereotips esmentats.

"UNA MAFIA OBLIGABA A UNA MUJER BOLIVIANA A TRABAJAR COMO UNA ESCLAVA POR 1 EURO AL DIA" (Notícia 29, 30-06-05)

42

Aquesta notícia s'il·lustra, a més, amb la fotografia d'un grup de persones immigrants fent cua per regularitzar la seva situació administrativa. Així doncs, no només redunda en la imatge estereotipada de la dona immigrant com a víctima i prostituta al temps, sinó que a més afavoreix un efecte generalitzador sobre tot el col·lectiu.

12. ANNEX: TAULES ESTADÍSTIQUES

Taula 29

Àmbit (% segons columnes)		Local	Nacional	Internacional
És la immigració el tema central?	Total	100	100	100
	Sí	32,6	55,2	53,6
	No, però s'hi parla de persones immigrants	40,0	24,8	15,2
	La immigració és un tema més a la notícia	18,3	14,6	11,3
	Altres casos	9,1	5,4	19,9
Principals temàtiques	Total	100	100	100
	Successos	33,4	39,2	32,5
	Política	10,2	22,3	28,5
	Cultura	15,5	4,7	14,6
	Dades, estudis i estadístiques	10,8	6,1	4,6
	Treball	7,8	10,8	1,3
	Solidaritat	5,3	4,5	9,9
	Resta de temàtiques	17,0	12,4	8,6
Protagonistes de la notícia	Total	100	100	100
	Immigrants	63,2	36,9	15,9
	Polítics i administracions públiques	16,8	21,8	43,0
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	1,7	29,3	21,9
	Societat en general	10,2	6,5	4,6
	Associacions, ONG, sindicats i altres	5,8	4,3	7,9
	Experts/tes	2,4	1,1	6,6
Col·lectius	Total	100	100	100
	General	57,8	56,1	57
	Llatinoamericans	12,0	4,1	5,3
	Magrebins	7,4	12,4	4,6
	Subsaharians	3,4	12,6	16,6
	Europa de l'Est	7,0	2,3	2,0
	Africans en general	3,7	5,0	7,3
	Musulmans	2,7	4,5	5,3
	Resta d'Europa	4,3	1,4	1,3
	Asiàtics	1,7	1,8	0,7
	Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100
Neutre		38,3	38,5	37,7
Negatiu		31,1	36,3	39,1
Positiu		30,6	25,2	23,2
Font de la informació	Total	100	100	100
	Institucional	53,6	61,7	64,9
	Fonts estadístiques	11,9	11,5	4,0
	Col·lectius o associacions d'immigrants	7,7	2,9	1,3
	Altres col·lectius	6,8	5,6	6,6
	Periodista (opinió)	4,8	4,1	7,3
	Immigrants individuals	4,4	3,4	2,6
	Experts/tes	3,8	2,0	4,6
	Fonts diverses	2,6	4,1	4,6
	Altres fonts	4,6	4,7	4,0
Es fan arquetips?	Total	100	100	100
	Sí	17,1	7,4	0,7
	No	82,9	92,6	99,3
Es fan generalitz.?	Total	100	100	100
	Sí	2,7	4,5	2,0
	No	97,3	95,5	98,0
Es fa ref. a dones?	Total	100	100	100
	Sí	21,1	15,8	4,0
	No	78,9	84,2	96,1
Total	60,2	29,7	10,1	

Taula 30

És la immigració el tema central de la notícia? (% segons columnes)					
		Si	No, però parla d'immig.	La immig. és un tema més	Altres casos
Àmbit	Total	100	100	100	100
	Local	47,4	73,0	66,8	60,3
	Nacional	39,5	22,3	26,3	17,6
	Internacional	13,1	4,7	6,9	22,1
Principals temàtiques	Total	100	100	100	100
	Successos	25,0	60,4	14,6	25,7
	Política	21,5	5,9	15,4	25,0
	Cultura	12,6	12,8	8,5	15,4
	Dades, estudis i estadístiques	11,0	1,4	20,2	4,4
	Treball	11,0	5,5	8,9	2,2
	Solidaritat	4,8	3,9	7,7	11,0
	Resta de temàtiques	18,9	14	32,4	27,3
Protagonistes de la notícia	Total	100	100	100	100
	Immigrants	41,0	83,4	30,0	13,2
	Polítics i administracions públiques	21,1	7,9	28,3	53,7
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	26,0	2,8	0,4	1,5
	Societat en general	4,7	2,0	27,5	15,4
	Associacions, ONG, sindicats i altres	4,0	3,0	9,3	14,7
	Experts/tes	3,2	0,8	4,5	1,5
Col·lectius	Total	100	100	100	100
	General	65	27,6	86,7	75,8
	Llatinoamericans	5,5	17,4	2,4	5,9
	Magrebins	8,2	13,8	2,0	3,7
	Subsaharians	11,6	6,1	2,0	3,7
	Europa de l'Est	1,8	11,8	2,0	1,5
	Africans en general	5,3	5,3	1,6	2,2
	Musulmans	1,1	6,7	2,0	5,1
	Resta d'Europa	0,6	7,9	0,4	2,2
	Asiàtics	0,8	3,4	0,8	0,0
Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100	100	100
	Neutre	45,0	24,1	42,5	51,5
	Negatiu	31,8	43,2	26,7	17,6
	Positiu	23,2	32,7	30,8	30,9
Font de la informació	Total	100	100	100	100
	Institucional	53,9	67,5	41,3	63,2
	Fonts estadístiques	11,6	4,1	27,1	3,7
	Col·lectius o associacions d'immigrants	5,6	8,3	1,6	2,9
	Altres col·lectius	5,8	4,1	10,5	10,3
	Periodista (opinió)	6,9	1,4	6,9	3,7
	Immigrants individuals	2,4	7,5	1,6	2,2
	Experts/tes	4,5	0,8	5,3	3,7
	Fonts diverses	4,8	1,4	2,8	2,9
Altres fonts	4,4	4,9	2,8	2,4	
Es fan arquetips?	Total	100	100	100	100
	Sí	2,4	3,2	2,8	5,9
	No	97,6	96,8	97,2	94,1
Es fan generalitz.?	Total	100	100	100	100
	Sí	4,4	3,4	1,2	0,0
	No	95,6	96,6	98,8	100
Es fa ref. a dones?	Total	100	100	100	100
	Sí	11,5	27,6	17,4	11,8
	No	88,5	72,4	82,6	88,2
Total		41,4	33,0	16,5	9,1

Taula 31

		Temàtica (% segons columnes)												
		Succe- sos	Polí- tica	Cultu- ra	Dades, est. i estad.	Treball	Solida- ritat	Opinió	Educa- ció	Econo- mia	Vida quoti- diana	Racis- me	Habi- tatge	
Àmbit	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
	Local	57,4	39,3	76,5	74,0	58,3	57,8	69,5	83,0	59,5	68,8	60,0	68,8	
	Nacional	33,2	42,3	11,5	20,6	40,0	24,1	22,0	17,0	35,1	31,3	23,3	25,0	
	Internacional	9,4	18,4	12,0	5,3	1,7	18,1	8,5	0,0	5,4	0,0	16,7	6,3	
És la immigració el tema central?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
	Sí	29,6	56,8	42,6	51,9	56,7	36,1	66,1	38,3	21,6	40,6	26,7	12,5	
	No, però s'hi parla de persones immigrants	56,9	12,4	34,4	5,3	22,5	22,9	3,4	12,8	27,0	40,6	40,0	43,8	
	Immigració és un tema més dintre la notícia	6,9	16,2	11,5	38,2	18,3	22,9	23,7	40,4	35,1	12,5	23,3	25,0	
Altres casos	Altres casos	6,7	14,5	11,5	4,6	2,5	18,1	6,8	8,5	16,2	6,3	10,0	18,8	
	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
	Immigrants	61,1	24,4	55,7	49,6	61,7	27,7	30,5	57,4	59,5	75,0	60,0	43,8	
	Polítics i administracions públiques	11,8	53,4	18,0	9,9	22,5	28,9	13,6	17,0	16,2	0,0	16,7	12,5	
Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	23,1	14,5	1,1	2,3	3,3	4,8	15,3	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3	
	Societat en general	2,7	2,6	8,2	32,8	6,7	4,8	25,4	10,6	13,5	18,8	13,3	18,8	
	Associacions, ONG, sindicats i altres	1,0	3,4	10,4	1,5	5,8	32,5	3,4	6,4	8,1	6,3	6,7	18,8	
	Experts/tes	0,4	1,7	6,6	3,8	0,0	1,2	11,9	8,5	2,7	0,0	3,3	0,0	
Col·lectius	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
	General	24,6	71,3	63,4	93,1	89,1	51,8	74,6	93,7	89,2	56,2	66,6	81,3	
	Llatinoamericans	13,5	3,0	12,0	1,5	4,2	18,1	3,4	2,1	0,0	21,9	6,7	0,0	
	Magrebins	19,3	5,1	1,6	1,5	0,0	6,0	5,1	0,0	0,0	3,1	6,7	0,0	
	Subsaharians	13,2	9,0	2,2	1,5	1,7	12,0	5,1	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3	
	Europa de l'Est	12,8	0,9	1,1	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	6,7	6,3	
	Africans en general	7,8	4,7	1,6	0,0	1,7	6,0	1,7	0,0	0,0	0,0	10,0	0,0	
	Musulmans	1,0	5,1	11,5	0,8	0,0	4,8	6,8	4,3	0,0	6,3	3,3	0,0	
	Resta d'Europa	5,2	0,4	4,9	1,5	0,8	1,2	1,7	0,0	2,7	9,4	0,0	6,3	
	Asiàtics	2,7	0,4	1,6	0,0	1,7	0,0	1,7	0,0	8,1	0,0	0,0	0,0	
	Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Neutre		19,3	53,0	42,6	76,3	46,7	21,7	49,2	38,3	51,4	53,1	20,0	43,8	
Negatiu		53,1	25,2	9,8	13,7	30,0	19,3	39,0	38,3	16,2	9,4	66,7	31,3	
Positiu	Positiu	27,7	21,8	47,5	9,9	23,3	59,0	11,9	23,4	32,4	37,5	13,3	25,0	
	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
	Institucional	83,2	78,6	32,8	16,8	59,2	34,9	0,0	31,9	37,8	6,3	56,7	31,3	
Font de la informació	Fonts estadístiques	1,7	1,7	2,7	67,2	15,8	6,0	0,0	27,7	35,1	6,3	6,7	25,0	
	Col·lectius o associacions d'immigrants	1,1	4,3	21,3	0,8	5,0	19,3	1,7	2,1	0,0	12,5	0,0	0,0	
	Altres col·lectius	2,3	3,0	13,7	4,6	5,8	22,9	1,7	10,6	5,4	12,5	16,7	18,8	
	Periodista (opinió)	1,0	1,3	8,7	0,8	1,7	1,2	62,7	6,4	0,0	6,3	6,7	0,0	
	Immigrants individuals	3,8	0,9	7,7	0,0	0,8	3,6	11,9	0,0	0,0	31,3	3,3	6,3	
	Experts/tes	1,3	3,0	5,5	5,3	0,8	3,6	6,8	17,0	0,0	0,0	3,3	12,5	
	Fonts diverses	2,7	4,3	2,2	0,8	5,0	2,4	11,9	2,1	2,7	6,3	0,0	0,0	
	Altres fonts	2,9	3,0	5,5	3,8	5,8	6,0	3,4	2,1	18,9	18,8	6,7	6,3	
	Es fan arquetips?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
		Sí	32,6	1,7	1,1	0,0	0,8	1,2	1,7	0,0	0,0	6,3	16,7	6,3
No		67,4	98,3	98,9	100	99,2	98,8	98,3	100	100	93,7	83,3	93,7	
Es fan generalitz.?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
	Sí	2,3	2,1	3,8	2,3	3,3	1,2	10,2	0,0	2,7	12,5	6,7	12,5	
	No	97,7	97,9	96,2	97,7	96,7	98,8	89,8	100	97,3	87,5	93,3	87,5	
Es fa ref. a dones?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
	Sí	32,4	5,6	13,7	12,2	6,7	16,9	5,1	4,3	8,1	25,0	13,3	0,0	
	No	67,6	94,4	86,3	87,8	93,3	83,1	94,9	95,7	91,9	75	86,7	100	
Total	35	15,6	12,2	8,8	8	5,5	3,9	3,1	2,5	2,1	2	1,1		

Taula 32

Protagonistes de la notícia (% segons columnes)		Immigrants	Polítics i adm. Púb.	Intenten arribar Esp/Eur.	Societat en general	Assoc. sindic. i altres	Experts/tes
Àmbit	Total	100	100	100	100	100	100
	Local	75,2	48,2	8,4	71,9	62,7	59,5
	Nacional	21,7	31,0	73,0	22,7	22,9	13,5
	Internacional	3,2	20,8	18,5	5,5	14,5	27,0
És la immigració el tema central?	Total	100	100	100	100	100	100
	Sí	33,6	41,9	90,4	22,7	30,1	54,1
	No, però s'hi parla de persones immigrants	54,3	12,5	7,9	7,8	18,1	10,8
	Immigració és un tema més dintre la notícia	9,8	22,4	0,6	53,1	27,7	29,7
Altres casos	2,4	23,3	1,1	16,4	24,1	5,4	
Principals temàtiques	Total	100	100	100	100	100	100
	Successos	42,3	19,8	68,0	10,9	6,0	5,4
	Política	7,5	39,9	19,1	4,7	9,6	10,8
	Cultura	13,5	10,5	1,1	11,7	22,9	32,4
	Dades, estudis i estadístiques	8,6	4,2	1,7	33,6	2,4	13,5
	Treball	9,8	8,6	2,2	6,3	8,4	0,0
	Solidaritat	3,0	7,7	2,2	3,1	32,5	2,7
	Resta de temàtiques	15,3	9,3	5,7	29,7	18,2	35,2
Col·lectius	Total	100	100	100	100	100	100
	General	48,3	75,7	28,7	88,3	67,4	91,9
	Llatinoamericans	13,7	3,8	2,8	1,6	12,0	2,7
	Magrebins	10,0	3,8	20,8	1,6	2,4	0,0
	Subsaharians	2,9	9,3	30,3	2,3	4,8	0,0
	Europa de l'Est	8,6	2,2	1,1	1,6	0,0	0,0
	Africans en general	4,0	2,2	12,9	1,6	4,8	0,0
	Musulmans	4,6	2,2	1,7	2,3	3,6	2,7
	Resta d'Europa	5,3	0,0	1,1	0,8	4,8	0,0
	Asiàtics	2,6	0,6	0,6	0,0	0,0	2,7
Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100	100	100	100	100
	Neutre	33,2	46,6	35,4	52,3	25,3	67,6
	Negatiu	36,1	19,8	53,9	28,9	31,3	16,2
Positiva	30,8	33,5	10,7	18,8	43,4	16,2	
Font de la informació	Total	100	100	100	100	100	100
	Institucional	56,3	82,7	70,8	25,0	8,4	13,5
	Fonts estadístiques	13,1	2,9	3,9	35,9	3,6	0,0
	Col·lectius o associacions d'immigrants	8,2	0,3	0,6	0,0	21,7	5,4
	Altres col·lectius	4,6	1,9	2,8	10,9	43,4	0,0
	Periodista (opinió)	3,7	3,5	5,6	8,6	3,6	24,3
	Immigrants individuals	5,8	0,3	4,5	2,3	3,6	0,0
	Experts/tes	1,8	2,2	2,2	2,3	6,0	45,9
	Fonts diverses	1,5	3,8	6,2	7,8	3,6	2,7
Altres fonts	5,0	2,2	3,4	7,0	6,0	8,1	
Es fan arquetips?	Total	100	100	100	100	100	100
	Sí	21,8	4,2	2,2	3,9	1,2	0,0
No	78,2	95,8	97,8	96,1	98,8	100	
Es fan generalitz.?	Total	100	100	100	100	100	100
	Sí	3,3	1,6	6,7	1,6	1,2	5,4
No	96,7	98,4	93,3	98,4	98,8	94,6	
Es fa ref. a dones?	Total	100	100	100	100	100	100
	Sí	23,5	8,3	16,9	12,5	16,9	5,4
No	76,5	91,7	83,1	87,5	83,1	94,6	
Total		50,6	20,9	11,9	8,6	5,5	2,5

Taula 33

		Col·lectius (% segons columnes)								
		General	Llatino- americ.	Magre- bins	Subsa- harians	Europa de l'Est	Africans en general	Musul- mans	Resta Europa	Asiàtics
Àmbit	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Local	60,9	80,6	51,9	27,7	82,9	50,0	46,2	83,0	62,5
	Nacional	29,1	13,4	42,6	50,0	13,2	33,3	38,5	12,8	33,3
	Internacional	10,0	6,0	5,4	22,3	3,9	16,7	15,4	4,3	4,2
És la immigració el tema central?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	47,1	25,4	39,5	64,3	14,5	50,0	13,5	8,5	20,8
	No, però s'hi parla de persones immigrants	15,9	64,2	52,7	26,8	76,3	39,4	63,5	83,0	70,8
	Immigració és un tema més dintre la notícia	25,0	4,5	3,9	4,5	6,6	6,1	9,6	2,1	8,3
	Altres casos	12,0	6,0	3,9	4,5	2,6	4,5	13,5	6,4	0,0
Principals temàtiques	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Successos	15,1	53,0	78,3	61,6	88,2	62,1	9,6	57,4	58,3
	Política	19,5	5,2	9,3	18,8	2,6	16,7	23,1	2,1	4,2
	Cultura	13,6	16,4	2,3	3,6	2,6	4,5	40,4	19,1	12,5
	Dades, estudis i estadístiques	14,3	1,5	1,6	1,8	0,0	0,0	1,9	4,3	0,0
	Treball	12,5	3,7	0,0	1,8	1,3	3,0	0,0	2,1	8,3
	Solidaritat	5,0	11,2	3,9	8,9	0,0	7,6	7,7	2,1	0,0
	Resta de temàtiques	20,0	9,0	4,6	3,5	5,3	6,1	17,3	12,9	16,7
Protagonistes de la notícia	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Immigrants	42,6	77,6	58,9	19,6	85,5	45,5	67,3	85,1	83,3
	Polítics i administracions públiques	27,7	9,0	9,3	25,9	9,2	10,6	13,4	0,0	8,4
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	6,0	3,7	28,7	48,2	2,6	34,8	5,8	4,3	4,2
	Societat en general	13,2	1,5	1,6	2,7	2,6	3,0	5,8	2,1	0,0
	Associacions, ONG, sindicats i altres	6,5	7,5	1,6	3,6	0,0	6,1	5,8	8,5	0,0
	Experts/tes	4,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	4,2
Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Neutre	47,8	20,9	21,7	32,1	13,2	28,8	44,2	25,5	33,3
	Negatiu	25,1	45,5	54,3	48,2	44,7	45,5	26,9	31,9	29,2
	Positiu	27,1	33,6	24	19,6	42,1	25,8	28,8	42,6	37,5
Font de la informació	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Institucional	49,4	52,2	81,4	67,9	93,4	75,8	30,8	61,7	62,5
	Fonts estadístiques	17,8	2,2	3,1	1,8	0,0	0,0	3,8	0,0	4,2
	Col·lectius o associacions d'immigrants	3,7	16,4	2,3	3,6	2,6	6,1	25	6,4	4,2
	Altres col·lectius	7,8	8,2	2,3	5,4	1,3	3,0	3,8	6,4	4,2
	Periodista (opinió)	6,8	3,0	1,6	3,6	0,0	1,5	3,8	0,0	4,2
	Immigrants individuals	1,6	9,7	5,4	4,5	1,3	3,0	17,3	17,0	0,0
	Experts/tes	4,9	1,5	0,0	0,9	0,0	1,5	3,8	2,1	4,2
	Fonts diverses	3,4	0,7	2,3	7,1	1,3	3,0	3,8	0,0	8,3
Altres fonts	4,6	6,0	1,6	5,4	0,0	6,1	7,7	6,4	8,3	
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	1,3	26,9	33,3	16,1	60,5	25,8	5,8	25,5	8,3
	No	98,7	73,1	66,7	83,9	39,5	74,2	94,2	74,5	91,7
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	2,2	2,2	4,7	2,7	3,9	3,0	13,5	2,1	12,5
	No	97,8	97,8	95,3	97,3	96,1	97,0	86,5	97,9	87,5
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	13,0	31,3	26,4	16,1	23,7	27,3	13,5	27,7	20,8
	No	87,0	68,7	73,6	83,9	76,3	72,7	86,5	72,3	79,2
Total		57,2	9,0	8,6	7,5	5,1	4,4	3,5	3,1	1,6

Taula 34

Es destaca un fet neutre, negatiu o positiu? (% segons columnes)				
		Neutra	Negativa	Positiva
Àmbit	Total	100	100	100
	Local	60,2	56,0	65,2
	Nacional	29,8	32,2	26,5
	Internacional	9,9	11,8	8,3
És la immigració el tema central?	Total	100	100	100
	Sí	48,7	39,4	34,0
	No, però s'hi parla de persones immigrants	20,8	42,6	38,1
	Immigració és un tema més dintre la notícia	18,3	13,2	18,0
	Altres casos	12,2	4,8	9,9
Principals temàtiques	Total	100	100	100
	Successos	17,6	55,6	34,3
	Política	21,6	11,8	12,1
	Cultura	13,6	3,6	20,6
	Dades, estudis i estadístiques	17,5	3,6	3,1
	Treball	9,8	7,2	6,6
	Solidaritat	3,1	3,2	11,6
	Resta de temàtiques	16,8	15	11,7
Protagonistes de la notícia	Total	100	100	100
	Immigrants	43,8	54,6	55,1
	Polítics i administracions públiques	25,5	12,4	24,9
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	11,0	19,2	4,5
	Societat en general	11,7	7,4	5,7
	Associacions, ONG, sindicats i altres	3,7	5,2	8,5
	Experts/tes	4,4	1,2	1,4
Col·lectius	Total	100	100	100
	General	71,4	43,0	54,8
	Llatinoamericans	4,9	12,2	10,6
	Magrebins	4,9	14,0	7,3
	Subsaharians	6,3	10,8	5,2
	Europa de l'Est	1,7	6,8	7,6
	Africans en general	3,3	6,0	4,0
	Musulmans	4,0	2,8	3,5
	Resta d'Europa	2,1	3,0	4,7
	Asiàtics	1,4	1,4	2,1
Font de la informació	Total	100	100	100
	Institucional	49,0	62,6	61,7
	Fonts estadístiques	16,9	7,0	7,6
	Col·lectius o associacions d'immigrants	5,6	3,0	8,7
	Altres col·lectius	5,2	5,8	8,7
	Periodista (opinió)	5,4	5,8	2,8
	Immigrants individuals	4,4	4,2	3,1
	Experts/tes	5,9	2,6	0,7
	Fonts diverses	3,5	3,6	2,4
Altres fonts	4,0	5,4	4,3	
Es fan arquetips?	Total	100	100	100
	Sí	4,0	21,8	13,2
	No	96,0	78,2	86,8
Es fan generalitz.?	Total	100	100	100
	Sí	3,0	4,6	1,7
	No	97,0	95,4	98,3
Es fa ref. a dones?	Total	100	100	100
	Sí	9,4	24,0	21,7
	No	90,6	76,0	78,3
Total		38,3	33,4	28,3

Taula 35

Fonts d'informació institucionals o no institucionals (% segons columnes)										
		Institu- cional	Fonts estadís- tiques	Col·lec- o ass. d'immig.	Altres col·lec- tius	Perio- dista (opinió)	Immig. Indivi- duals	Experts /tes	Fonts diverses	Altres fonts
Àmbit	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Local	56,5	65,2	82,1	63,5	59,7	67,8	68,0	47,9	60,3
	Nacional	32,0	31,1	15,5	26,0	25,0	25,4	18,0	37,5	30,9
	Internacional	11,5	3,7	2,4	10,4	15,3	6,8	14,0	14,6	8,8
És la immigració el tema central?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	39,1	43,9	41,7	37,5	59,7	25,4	56,0	62,5	39,7
	No, però s'hi parla de persones immigrants	38,9	12,2	48,8	20,8	9,7	62,7	8,0	14,6	35,3
	Immigració és un tema més dintre la notícia	11,9	40,9	4,8	27,1	23,6	6,8	26,0	14,6	10,3
	Altres casos	10,1	3,0	4,8	14,6	6,9	5,1	10,0	8,3	14,7
Principals temàtiques	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Successos	51,0	5,5	7,1	12,5	6,9	33,9	14,0	29,2	22,1
	Política	21,5	2,4	11,9	7,3	4,2	3,4	14,0	20,8	10,3
	Cultura	7,0	3,0	46,4	26,0	22,2	23,7	20,0	8,3	14,7
	Dades, estudis i estadístiques	2,6	53,7	1,2	6,3	1,4	0,0	14,0	2,1	7,4
	Treball	8,3	11,6	7,1	7,3	2,8	1,7	2,0	12,5	10,3
	Solidaritat	3,4	3,0	19,0	19,8	1,4	5,1	6,0	4,2	7,4
	Resta de temàtiques	6,2	20,8	7,3	20,8	61,1	32,2	30,0	22,9	27,8
Protagonistes de la notícia	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Immigrants	49,8	60,4	73,8	36,5	38,9	74,6	28,0	22,9	55,9
	Polítics i administracions públiques	30,3	5,5	1,2	6,2	15,3	1,7	14,0	25,0	10,3
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	14,7	4,3	1,2	5,2	13,9	13,6	8,0	22,9	8,8
	Societat en general	3,7	28,0	0,0	14,6	15,3	5,1	6,0	20,8	13,2
	Associacions, ONG, sindicats i altres	0,8	1,8	21,4	37,5	4,2	5,1	10,0	6,3	7,4
	Experts/tes	0,6	0,0	2,4		12,5	0,0	34,0	2,1	4,4
Col·lectius	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	General	49,5	92,7	38,1	69,8	80,6	23,7	84,0	60,4	57,3
	Llatinoamericans	8,2	1,8	26,2	11,5	5,6	22,0	4,0	2,1	11,8
	Magrebins	12,3	2,4	3,6	3,1	2,8	11,9	0,0	6,3	2,9
	Subsaharians	8,9	1,2	4,8	6,3	5,6	8,5	2,0	16,7	8,8
	Europa de l'Est	8,3	0,0	2,4	1,0	0,0	1,7	0,0	2,1	0,0
	Africans en general	5,8	0,0	4,8	2,1	1,4	3,4	2,0	4,2	5,9
	Musulmans	1,9	1,2	15,5	2,1	2,8	15,3	4,0	4,2	5,9
	Resta d'Europa	3,4	0,0	3,6	3,1	0,0	13,6	2,0	0,0	4,4
	Asiàtics	1,8	0,6	1,2	1,0	1,4	0,0	2,0	4,2	2,9
Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Neutre	32,9	59,1	38,1	31,3	43,1	42,4	68,0	41,7	33,8
	Negatiu	36,6	21,3	17,9	30,2	40,3	35,6	26,0	37,5	39,7
	Positiu	30,5	19,5	44,0	38,5	16,7	22,0	6,0	20,8	26,5
Es fan arquetips?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	19,6	0,0	1,2	3,1	4,2	11,9	2,0	4,2	4,2
	No	80,4	100,0	98,8	96,9	95,8	88,1	98,0	95,8	95,8
Es fan generalitz.?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	2,1	2,4	2,4	1,0	11,1	1,7	4,0	14,6	5,6
	No	97,9	97,6	97,6	99,0	88,9	98,3	96,0	85,4	94,4
Es fa ref. a dones?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	20,6	14,0	10,7	14,6	6,9	27,1	2,0	14,6	22,1
	No	79,4	86,0	89,3	85,4	93,1	72,9	98,0	85,4	77,9
Total		57,2	11,0	5,6	6,4	4,8	3,9	3,3	3,2	4,5

Taula 36

Fonts d'informació institucionals o no institucionals (% segons columnes)			
		Utilitza fonts institucionals	No utilitza fonts institucionals
Àmbit	Total	100	100
	Local	56,5	65,2
	Nacional	32,0	26,5
	Internacional	11,5	8,3
És la immigració el tema central?	Total	100	100
	La immigració és el tema central de la notícia	39,1	44,6
	No, però s'hi parla de persones immigrants	38,9	25,0
	Immigració es un tema més dintre la notícia	11,9	22,6
Principals temàtiques	Total	100	100
	Successos	51,0	13,7
	Política	21,5	7,8
	Cultura	7,0	19,2
	Dades, estudis i estadístiques	2,6	17,0
	Treball	8,3	7,6
	Solidaritat	3,4	8,4
Protagonistes de la notícia	Total	100	100
	Immigrants que viuen a Espanya/Europa	49,8	51,6
	Polítics i administracions públiques	30,3	8,4
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	14,7	8,1
	Societat en general	3,7	15,0
	Associacions, ONG, sindicats i altres	0,8	11,9
	Experts/tes	0,6	5,0
Col·lectius	Total	100	100
	General	49,5	67,5
	Llatinoamericans	8,2	10,0
	Magrebins	12,3	3,7
	Subsaharians	8,9	5,6
	Europa de l'Est	8,3	0,8
	Africans en general	5,8	2,5
	Musulmans	1,9	5,6
	Resta d'Europa	3,4	2,8
	Asiàtics	1,8	1,4
Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100
	Neutra	32,9	45,6
	Negativa	36,6	29,2
	Positiva	30,5	25,3
Es fan arquetips?	Total	100	100
	Sí	19,6	3,1
	No	80,4	96,9
Es fan generalitz.?	Total	100	100
	Sí	2,1	4,5
	No	97,9	95,5
Es fa ref. a dones?	Total	100	100
	Sí	20,6	14,0
	No	79,4	86,0
Total		57,2	42,8

Taula 37

Es fan arquetips? (% segons columnes)				
		No es fan arquetips	Si que es fa arquetips	
Àmbit	Total	100	100	
	Local	57,1	81,9	
	Nacional	31,4	17,6	
	Internacional	11,5	0,5	
És la immigració el tema central?	Total	100	100	
	Sí	46,3	8,0	
	No, però s'hi parla de persones immigrants	25,6	84,0	
	Immigració és un tema més dintre la notícia	18,3	3,7	
Altres casos		9,8	4,3	
	Total	100	100	
	Successos	27,0	91,0	
	Política	17,6	2,1	
Principals temàtiques	Cultura	13,8	1,1	
	Dades, estudis i estadístiques	10,0	0,0	
	Treball	9,1	0,5	
	Solidaritat	6,3	0,5	
Resta de temàtiques		16,2	4,8	
	Total	100	100	
	Immigrants	45,3	87,8	
	Polítics i administracions públiques	22,9	6,9	
Protagonistes de la notícia	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	13,3	2,1	
	Societat en general	9,4	2,7	
	Associacions, ONG, sindicats i altres	6,3	0,5	
	Experts/tes	2,8	0,0	
Col·lectius	Total	100	100	
	General	64,6	5,9	
	Llatinoamericans	7,5	19,1	
	Magrebins	6,6	22,9	
	Subsaharians	7,2	9,6	
	Europa de l'Est	2,3	24,5	
	Africans en general	3,7	9,0	
	Musulmans	3,7	1,6	
	Resta d'Europa	2,7	6,4	
	Asiàtics	1,7	1,1	
	Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100
Neutra		42,0	12,2	
Negativa		29,9	58,0	
Positiva		28,1	29,8	
	Total	100	100	
	Institucional	52,5	89,4	
Font de la informació	Fonts estadístiques	12,5	0,0	
	Col·lectius o associacions d'immigrants	6,3	0,5	
	Altres col·lectius	7,1	1,6	
	Periodista (opinió)	4,0	3,7	
	Immigrants individuals	5,3	1,6	
	Experts/tes	3,7	0,5	
	Fonts diverses	3,5	1,1	
	Altres fonts	5,0	1,6	
	Es fan generalitz.?	Total	100	100
		Sí	2,9	4,8
No	97,1	95,2		
Es fa ref. a dones?	Total	100	100	
	Sí	15,6	33,0	
No	84,4	67,0		
Total		87,4	12,6	

Taula 38

Es fan generalitzacions? (% segons columnes)			
		No es fan generalitzacions	Sí que es fan generalitzacions
Àmbit	Total	100	100
	Local	60,5	51,1
	Nacional	29,3	42,6
	Internacional	10,2	6,4
És la immigració el tema central?	Total	100	100
	Sí	40,9	57,4
	No, però s'hi parla de persones immigrants	32,9	36,2
	Immigració és un tema més dintre la notícia	16,8	6,4
Principals temàtiques	Total	100	100
	Successos	35,3	25,5
	Política	15,8	10,6
	Cultura	12,1	14,9
	Dades, estudis i estadístiques	8,8	6,4
	Treball	8,0	8,5
	Solidaritat	5,7	2,1
Protagonistes de la notícia	Total	100	100
	Immigrants	50,5	53,2
	Polítics i administracions públiques	21,2	10,7
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	11,5	25,5
	Societat en general	8,7	4,3
	Associacions, ONG, sindicats i altres	5,7	2,1
	Experts/tes	2,4	4,3
Col·lectius	Total	100	100
	General	57,8	40,4
	Llatinoamericans	9,0	6,4
	Magrebins	8,5	12,8
	Subsaharians	7,5	6,4
	Europa de l'Est	5,0	6,4
	Africans en general	4,4	4,3
	Musulmans	3,1	14,9
	Resta d'Europa	3,2	2,1
	Asiàtics	1,4	6,4
Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100
	Neutra	38,4	36,2
	Negativa	32,9	48,9
Font de la informació	Total	100	100
	Institucional	57,8	38,3
	Fonts estadístiques	11,0	8,5
	Col·lectius o associacions d'immigrants	5,7	4,3
	Altres col·lectius	6,6	2,1
	Periodista (opinió)	4,4	17,0
	Immigrants individuals	4,0	2,1
	Experts/tes	3,3	4,3
	Fonts diverses	2,8	14,9
	Altres fonts	4,4	8,5
Es fan arquetips?	Total	100	100
	Sí	12,4	19,1
Es fa ref. a dones?	Total	100	100
	Sí	17,9	12,8
Total	No	82,1	87,2
	Total	96,9	3,1

Taula 39

Es fa referència a dones? (% segons columnes)					
		No fa referència a dones	Dona imm. part d'un col·lectiu	Dona imm. com individu	La dona és un tema col·lateral
Àmbit	Total	100	100	100	100
	Local	57,8	54,8	83,3	72,8
	Nacional	30,4	41,1	16,7	24,3
	Internacional	11,8	4,1	0,0	2,9
És la immigració el tema central?	Total	100	100	100	100
	Sí	44,6	47,9	7,8	28,2
	No, però s'hi parla de persones immigrants	29,0	30,1	78,9	41,7
	Immigració és un tema més dintre la notícia	16,6	19,2	7,8	21,4
Altres casos		9,8	2,7	5,6	8,7
	Total	100	100	100	100
	Successos	28,8	60,3	81,1	51,5
	Política	18,0	5,5	2,2	6,8
Principals temàtiques	Cultura	12,8	8,2	5,6	13,6
	Dades, estudis i estadístiques	9,3	5,5	0,0	11,7
	Treball	9,1	4,1	1,1	3,9
	Solidaritat	5,6	6,8	1,1	7,8
Resta de temàtiques		16,4	9,6	8,9	4,7
	Total	100	100	100	100
	Immigrants	47,1	52,1	87,8	59,2
	Polítics i legisladors	23,3	10,9	3,3	14,5
Protagonistes de la notícia	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	12,0	27,4	4,4	5,8
	Societat en general	9,1	4,1	2,2	10,7
	Associacions, ONG, sindicats i altres	5,6	5,5	1,1	8,7
	Experts/tes	2,8	0,0	1,1	1,0
Col·lectius	Total	100	100	100	100
	General	60,6	52,1	31,1	43,7
	Llatinoamericans	7,5	6,8	25,6	13,6
	Magrebins	7,7	11,0	12,2	14,6
	Subsaharians	7,6	11,0	2,2	7,8
	Europa de l'Est	4,7	2,7	7,8	8,7
	Africans en general	3,9	9,6	8,9	2,9
	Musulmans	3,7	4,1	1,1	2,9
	Resta d'Europa	2,8	1,4	10,0	2,9
	Asiàtics	1,5	1,4	1,1	2,9
Es destaquen aspectes negatius?	Total	100	100	100	100
	Neutra	42,2	17,8	13,3	28,2
	Negativa	30,9	46,6	58,9	32,0
	Positiva	26,9	35,6	27,8	39,8
Font de la informació	Total	100	100	100	100
	Institucional	55,2	64,4	70,0	64,1
	Fonts estadístiques	11,5	12,3	1,1	12,6
	Col·lectius o associacions d'immigrants	6,1	5,5	1,1	3,9
	Altres col·lectius	6,7	4,1	5,6	5,8
	Periodista (opinió)	5,4	1,4	2,2	1,9
	Immigrants individuals	3,5	4,1	11,1	2,9
	Experts/tes	4,0	0,0	0,0	1,0
	Fonts diverses	3,3	2,7	0,0	4,9
Altres fonts	4,3	5,5	8,9	2,9	
Es fan arquetips?	Total	100	100	100	100
	Sí	10,2	12,3	31,1	24,3
	No	89,8	87,7	68,9	75,7
Es fan generalitz.?	Total	100	100	100	100
	Sí	3,3	2,7	0,0	3,9
	No	96,7	97,3	100	96,1
Total		82,2	4,9	6,0	6,9

Taula 40

Es fa referència a dones? (% segons columnes) (variable recodificada)			
		No fa referència a dones	Fa referència a dones
Àmbit	Total	100	100
	Local	57,8	71,4
	Nacional	30,4	26,3
	Internacional	11,8	2,3
És la immigració el tema central?	Total	100	100
	Sí	44,6	26,7
	No, però s'hi parla de persones immigrants	29,0	51,1
	Immigració és un tema més dintre la notícia	16,6	16,2
	Altres casos	9,8	6,0
Principals temàtiques	Total	100	100
	Successos	28,8	63,9
	Política	18,0	4,9
	Cultura	12,8	9,4
	Dades, estudis i estadístiques	9,3	6,0
	Treball	9,1	3,0
	Solidaritat	5,6	5,3
	Resta de temàtiques	16,4	7,5
Protagonistes de la notícia	Total	100	100
	Immigrants que viuen a Espanya/Europa	47,1	66,9
	Polítics i administracions públiques	23,3	9,8
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	12,0	11,3
	Societat en general	9,1	6,0
	Associacions, ONG, sindicats i altres	5,6	5,3
Col·lectius	Total	100	100
	General	60,6	41,7
	Llatinoamericans	7,5	15,8
	Magrebins	7,7	12,8
	Subsaharians	7,6	6,8
	Europa de l'Est	4,7	6,8
	Africans en general	3,9	6,8
	Musulmans	3,7	2,6
	Resta d'Europa	2,8	4,9
	Asiàtics	1,5	1,9
	Es destaquen aspectes negatius?	Total	100
Neutra		42,2	20,3
Negativa		30,9	45,1
Positiva		26,9	34,6
Font de la informació	Total	100	100
	Institucional	55,2	66,2
	Fonts estadístiques	11,5	8,6
	Col·lectius o associacions d'immigrants	6,1	3,4
	Altres col·lectius	6,7	5,3
	Periodista (opinió)	5,4	1,9
	Immigrants individuals	3,5	6,0
	Experts/tes	4,0	0,4
	Fonts diverses	3,3	2,6
	Altres fonts	4,3	5,6
Es fan arquetips?	Total	100	100
	Sí	10,2	23,3
	No	89,8	76,7
Es fan generalitz.?	Total	100	100
	Sí	3,3	2,3
	No	96,7	97,7
Total		82,2	17,8

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES I DOCUMENTALS

Consell de l'Audiovisual de Catalunya (2002). *Recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre el tractament informatiu de la immigració*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Comissió Periodisme Solidari (2000). *Manual d'estil sobre el tractament de les minories ètniques als mitjans de comunicació social*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Fundació Gadeso (2005). *Quaderns Gadeso*, núm. 46, 52 i 58. Palma: Fundació Gadeso.

Fundació Gadeso (2006). *Quaderns Gadeso*, núm. 65. Palma: Fundació Gadeso.

Giró, X. (2002). "Comentarios sobre el Manual de estilo periodístico relativo a minorías étnicas y nuevas propuestas". *Quaderns del CAC*, núm. 12. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

Igartua, J. J.; Otero, J.; Muñiz, C.; Chent L., i Gómez; J. (2006). "Efectos cognitivos de los encuadres noticiosos de la inmigración". Ponència presentada a les V Jornades de Comunicació "Medios de comunicación, inmigración y sociedad. Retos y propuestas para el siglo XXI", dutes a terme els dies 7, 8 i 9 de març a la Universitat de Salamanca.

International Helsinki Federation for Human Rights (2005). *Human Rights in the OSCE Region: Europe, Central Asia and North America. Report 2005 (Events of 2004)*. Viena: International Helsinki Federation for Human Rights and IHF Research Foundation. Disponible a www.ihf-hr.org.

Lario Bastida, M. (2005). "La imagen de la inmigración en la prensa escrita murciana. Una mirada a la evolución histórica: temas y discursos" (capítol 10), a: Pedreño Cánovas, A. y Hernández Pedreño, M. (2005), *Exploraciones e investigaciones desde la Región de Murcia*. Múrcia: Universidad de Murcia.

56

Lorite García, N. (2004). *Tratamiento informativo de la inmigración en España. 2002*. Col. Inmigración y Refugio. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Secretaría General de Asuntos Sociales. Instituto de Migraciones i Servicios Sociales (IMSERSO).

Melucci, A. (2001). *Vivencia y convivencia. Teoría social para una era de la información*. Madrid: Mapfre.

Nash, M. (2005). *Inmigrantes en nuestro espejo. Inmigración y discurso periodístico en la prensa española*. Barcelona: Icaria.

Observatori Municipal de la Immigració (2005). *Prensa i immigració. Anàlisi de continguts de premsa local. 2n i 3r trimestre 2004*. Palma: Institut Municipal de Formació, Ocupació i Foment (IMFOF). Informe no publicat.

Pew Research Center (2006). *The Great Divide: How Westerns and Muslims View Each Other*. Washington: The Pew Global Attitudes Project. Disponible a <http://pewglobal.org/reports>.

Pew Research Center (2005). *Islamic Extremism: Common Concern for Muslim and Western Publics*. Washington: The Pew Global Attitudes Project. Disponible a <http://pewglobal.org/reports>.

Ramírez-Heredia, J. de D. (dir) (2003). *¿Periodistas contra el racismo? La prensa española ante el pueblo gitano. 2002*. Madrid: Instituto Romanó de Servicios Sociales y Culturales y Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Secretaría General de Asuntos Sociales. Instituto de Migraciones y Servicios Sociales (IMSERSO).

Sampedro Blanco, V. F. (2004). "Identidades mediáticas e identificaciones mediáticas. Visibilidad y reconocimiento identitario en los medios de comunicación". *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, núm. 66-67, pàg. 135-149. Saragossa: Cidob.

Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración, (2006). *Balance de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración de las embarcaciones interceptadas en 2005*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Nota de prensa.

Van Dijk, T.A. (1997). *Racismo y análisis crítico de los medios*. Barcelona: Paidós.

Villatoro, V. (2002). "Els mitjans de comunicar davant la immigració. La responsabilitat d'informar, la responsabilitat de conèixer". *Quaderns del CAC, núm. 12*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

Zubero, I. (2004). "¿Qué significa integrarse? De la integración como fin a la integración como proceso", pàg. 7-34. *Revista de Estudios Sociales y de Sociología Aplicada*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid.

www.eurosur.org/CIPIE/prensa.htm. Web de l'Observatori Permanent de la Immigració del Ministeri de Treball i Afers Socials, Secretaria General d'Afers Socials, Institut de Migracions i Afers Socials.

www.ine.es. Web de l'Institut Nacional d'Estadística.

www.ojd.es. Web d'Informació i Control de Publicacions, divisió de l'Oficina de Justificació de la Difusió.

**LA IMMIGRACIÓ
EN LA SOCIETAT DE LA
INFORMACIÓ**

JORNADES DE SENSIBILITZACIÓ SOBRE EL
TRACTAMENT INFORMATIU DE LA IMMIGRACIÓ

Finançat per:

Socis participants:

Ajuntament de Palma

LA INMIGRACIÓN EN LA SOCIEDAD DE LA INFORMACIÓN

JORNADAS DE SENSIBILIZACIÓN SOBRE EL TRATAMIENTO INFORMATIVO DE LA INMIGRACIÓN

Financiado por:

Socios participantes:

Ajuntament de Palma

LA INMIGRACIÓN EN LA PRENSA ESCRITA DE LAS ILLES BALEARS

Marzo 2005 - febrero 2006
OBSERVATORIO MUNICIPAL DE LA INMIGRACIÓN

Financiado por:

Socios participantes:

Este estudio ha sido financiado por el Fondo Social Europeo dentro de la iniciativa Autoras: Delia Riera, Encarna García, M. Antònia Gomila y Marta Bonnail del Observatorio Inmigración. Ayuntamiento de Palma.

Con la colaboración de: CyR Consultores para la grabación y explotación de la base

Diseño y maquetación: Cent&Ment.

Depósito legal: PM-337-2007. 22 de enero 2007.

Se autoriza su reproducción total o parcial siempre que se mencione la autoría.

Impreso en papel reciclado.

Para más información sobre el estudio: Observatorio Municipal de la Inmigración, av. Gabriel Alomar i Villalonga, 18, 1º. Tel. 971 21 46. 80 Y sobre la iniciativa Equal-Arco: Consorcio Pangea, c. Navellós, 8, 1º 1ª. 46003 Valencia. Tel. 96 315 32 20.

“¿Podemos no ser multiculturales?”

Tal vez me equivoque, pero creo que con esto del multiculturalismo nos puede ocurrir lo que a aquel personaje de Moliere, el ridículo Monsieur Jourdain, que durante más de cuarenta años había estado hablando en prosa sin saberlo. Digo esto porque puede darnos la impresión de que el multiculturalismo es un fenómeno reciente, cuando yo me pregunto: ¿acaso podemos no ser multiculturales? ¿acaso no lo hemos sido siempre?

No hay sociedad compleja que no sea multicultural, que no sea contraste de culturas. Podemos remontarnos más de cuatro mil años en el tiempo, a la época de los grandes Imperios multinacionales como Persia, el Egipto de los Ptolomeos o Roma. Pensemos en el pueblo judío y su relación con Egipto, o en Grecia y su influencia sobre Roma, o en el Imperio romano y su extensión por tantas y tantas tierras. Pensemos en el encuentro entre Europa y las Américas, encuentro que supone la irrupción en la historia moderna del problema del otro. Desde el momento mismo en que un grupo humano se encuentra con otro sus respectivas culturas se ven transformadas y las sociedades se mantienen vivas. La endogamia es la enfermedad mortal de las sociedades”.

7

Imanol Zubero
Revista de Estudios Sociales y de Sociología Aplicada
Enero-marzo 2004

ÍNDICE

1. PRESENTACIÓN	pàg. 11
2. OBJETIVOS	pàg. 12
3. METODOLOGÍA	pàg. 13
4. EVOLUCIÓN MES A MES	pàg. 18
5. ÀMBITO	pàg. 20
6. TEMÀTICAS	pàg. 22
7. COLECTIVOS	pàg. 26
8. FUENTES DE INFORMACIÓN	pàg. 32
9. FORMACIÓN DE ARQUETIPOS	pàg. 35
10. GENERALITZACIONES Y SIMPLIFICACIONES	pàg. 37
11. MUJER	pàg. 40
12. ANEXO: TABLAS ESTADÍSTICAS	pàg. 44
REF. BIBLIOGRÀFICAS Y DOCUMENTALES	pàg. 56

INCLUYE CD CON LAS NOTICIAS COMENTADAS EN EL INFORME Y LA REPRODUCCIÓN DEL MANUAL DE ESTILO SOBRE EL TRATAMIENTO DE LAS MINORÍAS ÉTNICAS EN LOS MEDIOS DE COMUNICACIÓN SOCIAL DE LA COMISIÓN DE PERIODISMO SOLIDARIO DEL COLEGIO DE PERIODISTAS DE CATALUNYA.

ÍNDICE DE TABLAS

- Tabla 1:** Promedio tirada y difusión de los principales diarios de las Illes Balears
- Tabla 2:** Variables y descripción
- Tabla 3:** Noticias sobre inmigración aparecidas en prensa. Media diaria. Marzo 2006 – febrero 2006
- Tabla 4:** Resultados del Barómetro de opinión del CIS para el año 2005
- Tabla 5:** Ámbito según diario (%)
- Tabla 6:** Principales temáticas según ámbito (%)
- Tabla 7:** Colectivos según ámbito (%)
- Tabla 8:** “¿Es la inmigración el tema central de la noticia?” según ámbito (%)
- Tabla 9:** Negatividad según si la inmigración es el tema central (%)
- Tabla 10:** Temáticas principales según si la inmigración es el tema central (%)
- Tabla 11:** Temáticas específicas (%)
- Tabla 12:** Negatividad y temáticas (%)
- Tabla 13:** Evolución de temáticas respecto a 2004 (%)
- Tabla 14:** Colectivos (%)
- Tabla 15:** Temáticas principales según colectivos (%)
- Tabla 16:** Negatividad según colectivos (%)
- Tabla 17:** Ámbito según colectivos (%)
- Tabla 18:** Comparación entre el % total de noticias según ámbito con datos del Padrón a 1-1-05
- Tabla 19:** Temáticas de las noticias de ámbito local según colectivo (%)
- Tabla 20:** Fuente de la información (%)
- Tabla 21:** Fuente de información según ámbito (%)
- Tabla 22:** Construcción de arquetipos (%)
- Tabla 23:** Temáticas principales según realización de arquetipos (%)
- Tabla 24:** ¿Se hace referencia a mujeres? (%)
- Tabla 25:** Ámbito según si se hace referencia a mujeres (%)
- Tabla 26:** Principales temáticas según si se hace referencia a mujeres (%)
- Tabla 27:** Colectivos según si se hace referencia a mujeres (%)
- Tabla 28:** “¿Se destacan aspectos negativos?” según si se hace referencia a mujeres (%)
- Tabla 29:** Ámbito (% según columnas)
- Tabla 30:** ¿Es la inmigración el tema central de la noticia? (% según columnas)
- Tabla 31:** Temática (% según columnas)
- Tabla 32:** Protagonistas de la noticia (% según columnas)
- Tabla 33:** Colectivos (% según columnas)
- Tabla 34:** ¿Se destaca un hecho negativo o positivo? (% según columnas)
- Tabla 35:** Fuente de información (% según columnas)
- Tabla 36:** Fuentes de información institucionales (% según columnas)
- Tabla 37:** ¿Se hacen arquetipos? (% según columnas)
- Tabla 38:** ¿Se hacen generalizaciones? (% según columnas)
- Tabla 39:** ¿Se hace referencia a mujeres? (% según columnas)
- Tabla 40:** ¿Se hace referencia a mujeres? (% según columnas) (variable recodificada)

ÍNDICE DE GRÁFICOS

- Gráfico 1:** Noticias sobre inmigración aparecidas en prensa. Marzo 2005 - febrero 2006
- Gráfico 2:** La inmigración como tema de preocupación según el CIS. Marzo 2005 - febrero 2006
- Gráfico 3:** Ámbito o sección geográfica
- Gráfico 4:** Quiénes son protagonistas de la noticia (%)
- Gráfico 5:** Tipo de arquetipos (%)
- Gráfico 6:** ¿Hay generalizaciones y/o simplificaciones?
- Gráfico 7:** Realización de generalizaciones y/o simplificaciones según colectivo

1. PRESENTACIÓN

En los últimos años, la población de las Illes Balears ha crecido de manera sostenida gracias a la incorporación de nuevos ciudadanos y ciudadanas procedentes de muchos y diversos países y culturas. Su participación en nuestra comunidad ha contribuido al desarrollo de la economía local y ha añadido una nueva riqueza social y cultural a las Illes Balears.

Pero también ha generado cierta preocupación hacia la mutua capacidad de reconocimiento y de integración. Para trabajar preventivamente este aspecto, se creó en el año 2005 la **agrupación de desarrollo Argos**, de la que forman parte los Ayuntamientos de Ibiza, Inca, Palma, Porreres y Sa Pobla, así como la Universidad de las Illes Balears, la asociación APAM, la Federación Española de Municipios y Provincias (FEMP) y, finalmente, el Consorcio Pangea.

En el marco de esta agrupación, se desarrolló un proyecto común, la **iniciativa comunitaria Equal-Arco**, cuyos objetivos son promover la convivencia ciudadana, dar apoyo a los procesos de integración y establecer canales de diálogo y participación institucional que ayuden a borrar cualquier expresión de discriminación o xenofobia en nuestro territorio.

Además de su responsabilidad como instituciones públicas, la agrupación reconoce la necesidad de incluir la participación activa de otros dos actores clave en el proceso de concienciación ciudadana:

- Las organizaciones de **personas inmigrantes y asociaciones solidarias**: como representantes de colectivos, deben tener voz directa en todas las acciones que les afecten, especialmente en la construcción de una identidad social común.
- Los **medios de comunicación y los/las profesionales de la información**: porque establecen, en gran medida, la visibilidad y reconocimiento público de esta o estas identidades colectivas, gestionando el estado de opinión pública.

Con esta voluntad, una de las acciones que se han formulado en el proyecto Equal-Arco es el desarrollo de un estudio sobre el tratamiento informativo del hecho inmigratorio en nuestra comunidad.

11

Sus conclusiones deberán servir, junto con la opinión de varios expertos y expertas, para desarrollar unas jornadas donde todos los actores mencionados podamos informarnos, opinar, proponer alternativas y participar activamente en la creación y seguimiento de cuantas acciones y canales puedan ser efectivos en la construcción de una sociedad balear abierta, integradora y respetuosa con las diferencias.

2. OBJETIVOS

Desde los años 90 hasta nuestros días, y gracias a los estudios, actuaciones de sensibilización y de un importante espíritu crítico sobre el tratamiento informativo de la inmigración, el discurso periodístico ha evolucionado considerablemente hacia un planteamiento que reconoce la diversidad cultural y los valores positivos de la inmigración.

Aún así, como afirma Mary Nash (2006), reconducir la imagen negativa de “subalteridad” hacia una imagen positiva que normalice la diversidad y la haga inclusiva no ha tenido suficiente relevancia en la estructura periodística, precisamente porque esto constituye un proceso muy complejo que va más allá de las limitaciones que impone la dinámica profesional de informar. De hecho, este proceso de reconducción supone una redefinición de las identidades (la nuestra y la de los demás).

En este marco, el objetivo del estudio es conocer qué imagen de la inmigración y de las personas inmigrantes se refleja en una selección de medios de comunicación escritos de la comunidad de las Illes Balears. No trata de valorar las noticias, sino de analizar sus contenidos y el tratamiento que reciben en función de si contribuyen a fomentar el diálogo intercultural o, en cambio, favorecen una opinión pública contraria al hecho migratorio o a la diversidad cultural.

El análisis recopila las noticias publicadas durante todo un año –del 1º de marzo de 2005 al 28 de febrero de 2006– en los tres diarios locales de mayor tirada: *Última Hora*, *Diario de Mallorca* y *El Mundo - El Día de Baleares*. De cada noticia que menciona de alguna manera la inmigración o las personas inmigrantes, separa, suma y compara un total de doce variables que se han considerado útiles para detectar las representaciones culturales reflejadas y, al tiempo, favorecidas desde una determinada cobertura informativa.

Habría sido deseable incluir a los medios de comunicación audiovisual al estudio, pero diversas limitaciones han impedido su inclusión. Con todo, esperamos que sirva como una aproximación interesante al tratamiento informativo de este fenómeno de reciente pero significativo impacto en las Illes Balears.

12

El estudio, en fin, combina la comparación numérica con el análisis discursivo de forma que de cada una de las variables registradas se disponga de ejemplos comentados que permitan entender más fácilmente las implicaciones que un determinado tratamiento de la información puede generar en la opinión pública.

Para este análisis del discurso se han tomado a varios autores de referencia, destacando de entre ellos Mary Nash, catedrática de historia contemporánea de la Universidad de Barcelona y directora del grupo de investigación Multiculturalismo y Género; y la Comisión de Periodismo Solidario del Colegio de Periodistas de Catalunya, creadores de un Manual de Estilo ya en el año 2000.

En el siguiente apartado de metodología se explica en detalle el proceso y criterios seguidos en el estudio.

3. METODOLOGÍA

Durante el período de un año (marzo 2005-febrero 2006), el Observatorio Municipal de la Inmigración del Ayuntamiento de Palma recopiló todas las noticias relacionadas con el hecho migratorio que aparecieron en los tres diarios locales que podían justificar una mayor difusión según la OJD¹ durante el año 2004: *Diario de Mallorca*, *El Mundo* y *Última Hora*².

Tabla 1

Promedio tirada y difusión de los principales diarios de las Illes Balears			
Período	Diario	Promedio tirada	Promedio difusión
Enero-04 a dic-04	<i>Última Hora</i>	40.452	33.850
Enero-04 a dic-04	<i>Diario de Mallorca</i>	26.353	22.453
Enero-04 a dic-04	<i>El Mundo - El Día de Baleares</i>	19.334	16.017

Fuente: www.ojd.es

La selección fue exhaustiva: se recogieron tanto las noticias donde la inmigración era el tema central como otras en las que se trataba de forma colateral. **Todas ellas sumaron un total de 2.679.** Dado que se trata de un amplio volumen, se decidió realizar una muestra estratificada según mes y diario. Para obtener un nivel de confianza del 95% y un error de 0,017 para el análisis univariable, se seleccionó una **muestra aleatoria de 1.496 noticias.**

Una vez hecha la selección aleatoria, se codificaron todas las noticias según 13 variables que se detallan en las páginas siguientes. Siete variables (de la 1 a la 6 y la núm. 8 de la tabla 2) fotografían y cuantifican el tipo de noticias publicadas. Las cuatro siguientes (de la 9 a la 12) introducen un análisis del tratamiento de las noticias basado en el Manual de Estilo realizado por la Comisión de Periodismo Solidario del Colegio de Periodistas de Catalunya. Finalmente, se añade una variable que cuantifica la presencia de las mujeres en las noticias estudiadas.

Una vez hecha la codificación, se confeccionó una base de datos. El análisis del presente informe está basado en la explotación de ésta³. A su vez, se presentan ejemplos comentados que ilustran los datos cuantitativos. La relación de noticias seleccionadas a este efecto, junto con una copia digitalizada de cada una de ellas, puede encontrarse en el CD adjunto.

Esta metodología es similar a la empleada en el estudio previo "Prensa e Inmigración. Análisis de Contenidos de la Prensa Local", realizado por el Observatorio Municipal de la Inmigración para el 2º y 3er trimestre de 2004. Con todo, la comparación entre los datos de este estudio y las de entonces (principalmente debido a la selección previa de las noticias) es limitada y sólo se comenta la evolución entre ambos grupos de datos en algunos aspectos.

¹ OJD: Oficina de Justificació de la Difusió. www.ojd.es.

² El diari gratuït Què no ha estat recollit a pesar que té una xifra d'exemplars distribuïbles similar o superior a la dels altres tres, perquè la seva tirada encara no estava consolidada (aparegué a febrer de 2005). El diari gratuït ADN, de tirada similar a Què, es va començar a publicar a març de 2006.

³ En la lectura de les taules estadístiques adjuntes s'ha de tenir en compte l'efecte de redondeig en la suma de decimals.

Tabla 2

Variable	Descripción
1. Número de noticia	A cada noticia se le asignó un código numérico.
2. Fecha	Mes y año de la noticia.
3. Medio de comunicación	Diario donde apareció la noticia: - <i>Diario de Mallorca</i> - <i>El Mundo - El Día de Baleares</i> - <i>Última Hora</i>
4. Ámbito geográfico	Las noticias se clasificaron según su alcance: local, nacional o internacional.
5. ¿La inmigración es el tema central?	Se crearon cuatro categorías: - La inmigración es el tema central. - La inmigración no es el tema central, pero se habla de personas inmigrantes. - La temática central no es la inmigración ni los inmigrantes, pero se hace una mención. - Otros casos.

Esta clasificación resulta interesante pues se generan noticias diferentes según se trate de la inmigración (un hecho) o de los inmigrantes (personas).

Variable	Descripción
----------	-------------

6. Temática

Las noticias se codificaron según 12 temáticas generales, subdivididas en 36 temáticas específicas, que son las más aparecidas:

- Sucesos
 - Sucesos en el control fronterizo
 - Mafias o grupos organizados
 - Robos y atracos
 - Violencia doméstica
 - Violencia en general
 - Sucesos con trascendencia política
 - Prostitución
 - Drogas
 - Otros sucesos
- Política
 - Política general
 - Ley de extranjería, política migratoria, etc.
 - Control de inmigración irregular y expulsiones
 - Terrorismo
 - Derechos civiles y participación política
 - Otros temas de política
- Cultura
 - Diversidad cultural e integración
 - Actos culturales
 - Choque cultural o religioso
- Datos, estudios y estadísticas
 - Datos o estudios específicos sobre inmigración
 - Datos o estudios de población
 - otros datos i estudis
- Trabajo
 - Permisos de trabajo, residencia y tramitaciones
 - Otros temas relacionados con el trabajo
- Solidaridad
- Opinión
- Educación
- Economía
- Vida cotidiana
- Racismo
- Vivienda

7. Protagonistas

Da información sobre quién es la persona o las personas que protagonizan la noticia. Así se analiza el grado de participación y capacidad de generar informaciones.

- Inmigrantes residentes
- Políticos y administraciones públicas
- Personas que intentan llegar en España o en Europa
- Sociedad en general
- Asociaciones, ONG, sindicatos y otros
- Expertos/as

Variable	Descripción
----------	-------------

8. Colectivos

Aclara si la noticia habla de un colectivo concreto o no especifica ninguno o si se refiere a varios. Esta variable resulta especialmente interesante porque, una vez comparado el peso que tienen las noticias referidas a cada colectivo con su presencia real en las Illes Balears según el INE, se puede ver si dichos colectivos aparecen infrarepresentados o sobrerrepresentados en la prensa.

A continuación se listan las diferentes categorías, con algunos comentarios sobre los países que engloba cada una de éstas y cómo se han realizado las comparaciones con el padrón.

- General. O bien no se especifica ningún colectivo específico, o bien se hace mención de más de un colectivo. Aquí también se han incluido las pocas noticias referidas a otros colectivos no mencionados en el resto de categorías, principalmente norteamericanos y australianos.
- Especifica algún colectivo específico, diferenciando entre:
 - Latinoamericanos, refiriéndose a personas de origen americano, con excepción de las personas procedentes de EE UU o Canadá.
 - Magrebins, és a dir, persones d'Algèria, Líbia, Marroc, Mauritània o Tunísia. La comparació amb el Padró s'ha fet sense incloure-hi persones nascudes a Líbia, ja que l'INE no proporciona aquesta dada per a les Illes Balears.
 - Subsaharianos. Personas del resto de África no magrebí.
 - Europeos del este. Se ha considerado que pertenecen a esta categoría las personas europeas que no proceden de ningún país de la UE-15, Suiza, Malta, Chipre, Andorra o Noruega.
 - Africanos en general. Las noticias referidas a personas africanas que no especificaron si procedían de la zona del Magreb o del resto de África, se incluyeron dentro de esta categoría.
 - Musulmanes. La realización de esta categoría fue necesaria dado el amplio volumen de noticias que se refieren a este colectivo definido por la religión en lugar de por el país o continente de origen. No existe correspondencia entre los datos que proporciona el padrón, de manera que no se realiza la comparación de este colectivo.
 - Resto de Europa. Países de la antigua UE-15, más Suiza, Malta, Chipre, Andorra y Noruega..
 - Asiáticos.

Estos colectivos no están estrictamente definidos según nacionalidad o lugar de nacimiento, pues tampoco en los diarios se sigue un único criterio a la hora de incluir a un individuo dentro de un colectivo extranjero.

9. Negatividad

Diferencia entre noticias que destacan aspectos

- Positivos
- Negativos
- Neutros

10. Fuente de la información

Se especifica de dónde proceden las noticias:

- Fuentes institucionales
- Fuentes no institucionales::
 - Fuentes estadísticas
 - Colectivos o asociaciones de inmigrantes
 - Otros colectivos
 - Periodista (noticias de opinión)
 - Inmigrantes individuales
 - Expertos/as
 - Varias fuentes
 - Otras fuentes

Variable	Descripción
----------	-------------

10. Fuente de la información

Se especifica de dónde proceden las noticias:

- Fuentes institucionales
- Fuentes no institucionales::
 - Fuentes estadísticas
 - Colectivos o asociaciones de inmigrantes
 - Otros colectivos
 - Periodista (noticias de opinión)
 - Inmigrantes individuales
 - Expertos/as
 - Varias fuentes
 - Otras fuentes

11. ¿Realiza arquetipos?

Esta variable especifica si se incluye la procedencia, el grupo étnico, la religión o la cultura de la persona o personas que protagonizan la noticia sin que eso sea estrictamente necesario para su comprensión. Se diferencia entre:

- Noticias que no realizan arquetipos
- Incluyen esta información no necesaria en el mismo titular o en algún destacado
- Sólo hacen mención en el desarrollo de la noticia

12. ¿Realiza generalizaciones?

Se ha considerado que realizan generalizaciones aquellas noticias que, a pesar de no hacerlo de forma explícita, presentan una información muy simplificada no contrastada con otras fuentes, de manera que puede dar pie a confusiones entre los lectores y lectoras.

13. ¿Hace referencia a mujeres?

Las noticias quedan clasificadas según si:

- No hacen referencia a mujeres
- Sí que hacen referencia a mujeres:
 - La mujer es un tema colateral
 - Mujer inmigrante como individuo
 - Mujer inmigrante como parte de un colectivo

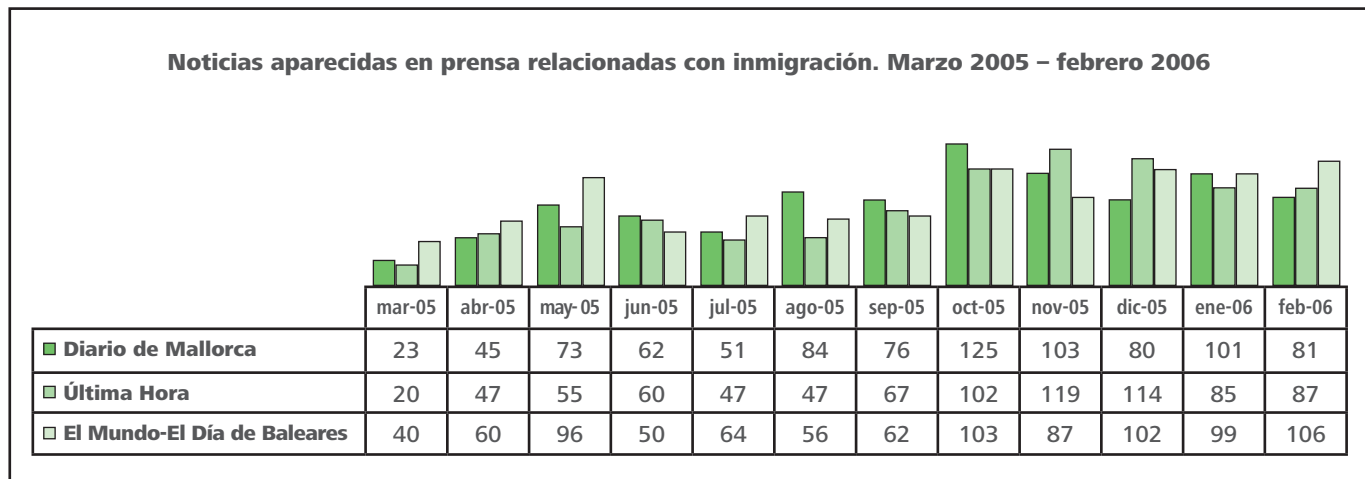
4. EVOLUCIÓN MES A MES

Datos generales

Durante el período contemplado se contabilizaron un total 2.679 noticias relacionadas con la inmigración. Esto supone una media de 7,3 noticias por día en los tres diarios contemplados, o de 2,4 por soporte.

Dicha media no ha sido homogénea a lo largo del período: aumenta de las 2,7 del mes de marzo de 2005 a las 9,8 de febrero de 2006.

Gráfico 1

18

Tabla 3

Noticias aparecidas en prensa relacionadas con inmigración. Media diaria. Marzo 2006 – febrero 2006													
	mar-05	abr-05	may-05	jun-05	jul-05	ago-05	sep-05	oct-05	nov-05	dic-05	ene-06	feb-06	TOTAL
Diario de Mallorca	0,7	1,5	2,4	2,1	1,6	2,7	2,5	4,0	3,4	2,6	3,3	2,9	2,5
Última Hora	0,6	1,6	1,8	2,0	1,5	1,5	2,2	3,3	4,0	3,7	2,7	3,1	2,3
El Mundo-El Día de Baleares	1,3	2,0	3,1	1,7	2,1	1,8	2,1	3,3	2,9	3,3	3,2	3,8	2,5
Total	2,7	5,1	7,2	5,7	5,2	6,0	6,8	10,6	10,3	9,5	9,2	9,8	7,3

Los picos más altos en la contabilización de noticias están relacionados con cuatro acontecimientos que sucedieron de manera más o menos continuada a lo largo del período analizado:

- Finalización del proceso extraordinario de regularización de trabajadores extranjeros el 7 de **mayo**, que provocó importantes colas durante las últimas semanas. De hecho, este es el tema prioritario de las noticias sobre inmigración del mes de abril (29%).
- El aumento del flujo de pateras llegadas a las costas andaluzas y canarias a finales de verano (**agosto-septiembre**).
- El asalto a vallas de separación de Ceuta y Melilla en **octubre**. Como vemos en la tabla 3, la media diaria de noticias sube cuatro puntos de septiembre a octubre, coincidiendo con los asaltos a las vallas por parte de inmigrantes que intentaban pasar la frontera entre Marruecos y España.
- La polémica que suscitó la publicación de unas viñetas de Mahoma en **febrero** de 2006.

Como conclusión, a pesar de reducirse sensiblemente la cifra a partir del mes de noviembre y hasta febrero, las noticias sobre inmigración se consolidan como tema importante en la prensa diaria, con una cobertura a comienzos de 2006 muy superior a la que se había dado a inicios del año anterior. Por otro lado, si se estudia la cobertura que cada uno de los medios ha proporcionado a dichos acontecimientos, se aprecia que todos ellos han aumentado su volumen, pero de forma y con consecuencias diferentes.

En *Diario de Mallorca* y *Última Hora* la media de noticias mensuales durante todo el año es casi un 300% superior a la del mes de marzo de 2005. En cambio, *El Mundo* acaba el período con una media de noticias mensuales que es "sólo" el doble de la cifra de marzo. También se advierten diferencias en las estrategias de cobertura por acontecimientos:

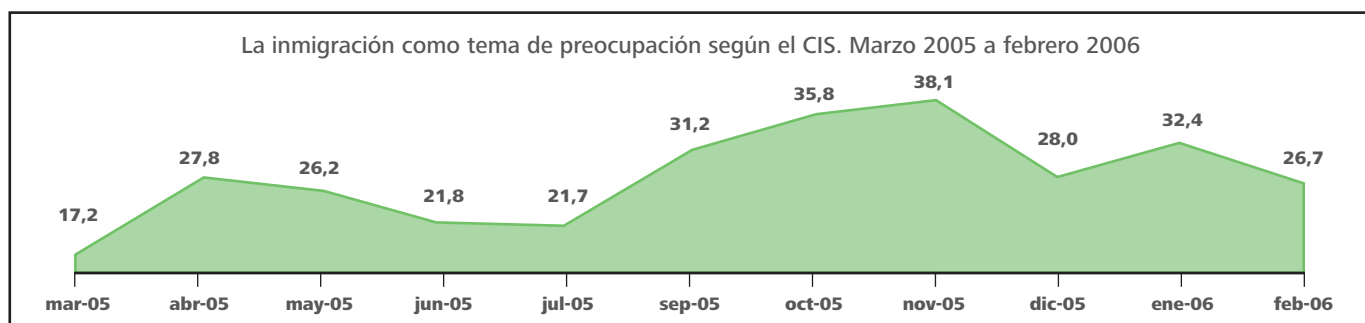
- *El Mundo* tuvo una media superior a la de los otros diarios durante el proceso de regularización (de marzo a mayo) y durante el debate sobre la libertad de expresión y el respeto a las religiones generado por la publicación de unas viñetas de Mahoma en un diario danés.
- *Diario de Mallorca* superó la media diaria de noticias vs. los otros dos diarios entre agosto y octubre, meses en los que se incrementó el flujo de pateras que llegaban a territorio español, y cuando grupos numerosos de inmigrantes asaltaron las vallas de Ceuta y Melilla.
- *Última Hora* incrementó su media hasta 3,7-4 noticias diarias en los meses de noviembre y diciembre de 2005, momento en el que no destaca ningún acontecimiento concreto relacionado con la inmigración

¿Cómo influye esta cobertura periodística en la opinión pública? No se dispone de una encuesta de opinión mensual en las Illes Balears que permita relacionar la producción de noticias con el estado de la opinión pública local⁴. Pero si se recurre al CIS, se aprecia que a nivel nacional la inmigración como tema de preocupación adquiere visibilidad a partir del mes de abril, coincidiendo con la atención prestada al proceso extraordinario de regularización. A partir del mes de septiembre, y cuando se da gran cobertura a la llegada de pateras a las costas andaluzas, la valoración de la inmigración como tema preocupante para la población española crece considerablemente hasta situarse, a partir del mes de octubre, en la segunda preocupación de la población española (cuando se produce el asalto a las vallas de Ceuta y Melilla).

Tabla 4

Resultados del Barómetro de opinión del CIS para el año 2005											
	marzo	abril	mayo	junio	julio	sept.	oct.	nov.	des.	enero	feb.
Paro	57,7	54,5	53,1	54,9	52	53	49	51,5	46,6	49,8	49,0
Terrorismo	40,7	34	39,5	41,7	50,4	34,2	23,9	24,1	26,6	24,8	35,0
Vivienda	19,1	25,5	22	21,4	21,2	23,3	19,4	20,5	16,8	18,1	17,7
Inmigración	17,2	27,8	26,2	21,8	21,7	31,2	35,8	38,1	28	32,4	26,7

Gráfico 2

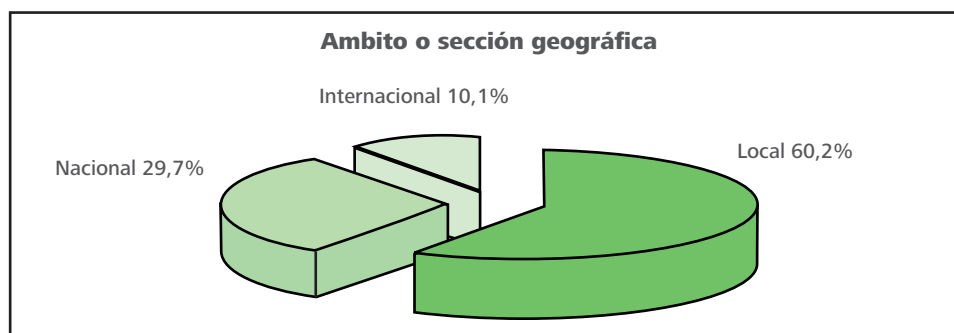
⁴ La Fundación Gadeso si realiza periódicamente un ranking de preocupaciones. Según su publicación *Quaderns Gadeso*, la inmigración no entra dentro de las cuatro preocupaciones principales en las Illes Balears en enero de 2005; en mayo de 2005 es la cuarta preocupación en la isla de Mallorca, en octubre, la tercera y en enero de 2006, la segunda. En las islas de Menorca e Ibiza no aparece la inmigración en este ranking hasta enero de 2006, en el cuarto y segundo lugar respectivamente. Fundación Gadeso, (2006).

5. ÁMBITO

Datos totales

De cada 100 noticias aparecidas, 60 pertenecen al ámbito local, 30 al nacional y sólo 10 al internacional. Estas proporciones no difieren mucho del espacio dedicado por los diarios a estas secciones: 65 páginas son del ámbito local, 22 del nacional, y 13, del internacional⁵.

Gráfico 3

El predominio del ámbito local no es homogéneo en todos los diarios: así como en el *Última Hora* y en el *Diario de Mallorca* suponen prácticamente 7 de cada 10 noticias, en el diario *El Mundo* hay casi tantas noticias del ámbito local como del nacional (42-44%), siguiendo en líneas generales la misma proporción de páginas que dedica este diario a las secciones comentadas.

Taula 5

Ámbito según diario (%)			
	<i>Última Hora</i>	<i>El Mundo-El Día de Baleares</i>	<i>Diario de Mallorca</i>
Local	71,0	42,2	68,5
Nacional	20,8	44,3	23,0
Internacional	8,1	13,5	8,4
Total	100	100	100

Temáticas y colectivos

Se presentan notorias diferencias de temáticas, de protagonistas y colectivos en función del ámbito de la noticia.

- Por una parte, en el **ámbito local** tienen más peso las personas inmigrantes que el hecho migratorio. De hecho, dos de cada tres noticias locales son los inmigrantes los protagonistas. Eso se debe a que los sucesos son la temática más recurrente (33%), como ocurre en el resto de ámbitos. El colectivo más numeroso (el latinoamericano) es el que más aparece, concretamente en el 12% de las noticias.
- Las informaciones de **ámbito nacional** tienden más a tratar la inmigración como tema central, y dan más importancia a la política (22%) y al trabajo (11%). Aunque el colectivo africano no sea el más numeroso ni en España ni en las Illes Balears, su llegada de forma irregular por mar es un tema bastante recurrente en las noticias. Dado que las nacionales y las internacionales dan mucha importancia a la llegada de inmigrantes desde el continente africano, es precisamente este colectivo el que más informaciones recopila (cerca del 30% del total).

⁵ Porcentajes calculados a partir de las noticias aparecidas en las secciones internacional, nacional y local durante la semana del 8 al 14 de enero. Dentro de la sección local se han incluido las secciones de sucesos y de "part forana".

- En el **ámbito internacional** también se trata más de la inmigración como tema central que de personas inmigrantes. Las noticias políticas tienen casi tanta cobertura como los sucesos (29% y 33%, respectivamente), pero también hay espacio para la cultura (15%) y para la solidaridad (10%). Así, los principales protagonistas son primero los políticos y los legisladores (35% de los casos), después los futuros inmigrantes (22%), y ya en tercer término, los inmigrantes (16%).

En los próximos capítulos se desarrollan estas cuestiones con detalle.

Tabla 6

Principales temáticas según ámbito (%)			
	Ámbito local	Ámbito nacional	Ámbito internacional
Sucesos	33,4	39,2	32,5
Política	10,2	22,3	28,5
Cultura	15,5	4,7	14,6
Datos, estudios y estadísticas	10,8	6,1	4,6
Trabajo	7,8	10,8	1,3
Solidaridad	5,3	4,5	9,9
Resto de temáticas	17,0	12,4	8,6
Total	100	100	100

Tabla 7

Colectivos según ámbito (%)			
	Ámbito local	Ámbito nacional	Ámbito internacional
General	54,7	53,4	49,7
Colectivos específicos	45,3	22,3	50,3
Latinoamericanos	12,0	4,1	5,3
Magrebís	7,4	12,4	4,6
Subsaharianos	3,4	12,6	16,6
Europa del este	7,0	2,3	2,0
Africanos en general	3,7	5,0	7,3
Musulmanes	2,7	4,5	5,3
Resto de Europa	4,3	1,4	1,3
Asiáticos	1,7	1,8	0,7
Otros	3,1	2,7	7,3
Total	100	100	100

6. TEMÁTICAS

Datos generales

En el conjunto de las noticias seleccionadas, los tres diarios mantienen una proporción similar: un 41% hace mención a la inmigración como tema central, y un poco menos, el 33%, tiene a personas inmigrantes como protagonistas, aunque la noticia no trate del hecho migratorio. Una parte también relevante (17%) hace mención en el cuerpo de texto.

Tabla 8

"¿Es la inmigración el tema central de la noticia?" según ámbito (%)				
	Local	Nacional	Internacional	Total
La inmigración es el tema central de la noticia	32,6	55,2	53,6	41,4
No, pero se habla de personas inmigrantes	40,0	24,8	15,2	33,0
La inmigración es un tema más en la noticia	18,3	14,6	11,3	16,5
Otros casos	9,1	5,4	19,9	9,1
Total	100	100	100	100

Cuando la inmigración es el tema central o forma parte de la noticia colateralmente, se tiende a destacar hechos neutros. En cambio, cuando los protagonistas son inmigrantes, destacan aspectos negativos mayoritariamente (43%). Aquí debe tenerse en cuenta que una parte muy importante de las noticias registradas como positivas pueden ser interpretadas como negativas por el contexto en que se producen.

Tabla 9

Negatividad según si la inmigración es el tema central (%)				
	La inmig. sí es el tema central	No, pero protagon. son inmigrantes	La inmig. es un tema más	Otros casos
Neutra	45,0	24,1	42,5	51,5
Negativa	31,8	43,2	26,7	17,6
Positiva	23,2	32,7	30,8	30,9
Total	100	100	100	100

Temáticas específicas

Así, este porcentaje aumentaría significativamente si se considera que cuando los protagonistas de las noticias son personas inmigrantes, se trata mayoritariamente de **sucesos** (60%). Éstos, por definición, están asociados a temáticas negativas (mafias, robos, prostitución...), aunque a veces las noticias sean positivas.

Taula 10

Temáticas principales según si la inmigración es el tema central (%)					
	La inmig. sí es el tema central	No, pero protagon. inmigrantes	La inmig. es un tema más	Otros casos	Total
Sucesos	25,0	60,4	14,6	25,7	35,0
Política	21,5	5,9	15,4	25,0	15,6
Cultura	12,6	12,8	8,5	15,4	12,2
Datos, estudios y estadísticas	11,0	1,4	20,2	4,4	8,8
Trabajo	11,0	5,5	8,9	2,2	8,0
Solidaridad	4,8	3,9	7,7	11,0	5,5
Resto de temáticas	14,1	10,1	24,7	16,3	14,9
Total	100	100	100	100	100

Tabla 11

Temáticas específicas (%)	
Sucesos	35,0
Sucesos en el control fronterizo	8,2
Mafias o grupos organizados	6,3
Robos y atracos	4,2
Violencia doméstica	4,1
Violencia en general	4,0
Sucesos con trascendencia política	2,1
Prostitución	1,8
Drogas	1,7
Otros sucesos	2,7
Política	15,7
Política general	4,8
Ley de extranjería, política migratoria, etc.	4,0
Control de inmigración irregular y expulsiones	3,4
Terrorismo	1,5
Derechos civiles y participación política	0,9
Otros temas de política	1,1
Cultura	12,2
Diversidad cultural e integración	6,3
Actos culturales	3,9
Choque cultural o religioso	2,0
Datos, estudios y estadísticas	8,8
Datos o estudios específicos sobre inmigración	3,8
Datos o estudios de población	3,1
Otros datos y estudios	1,9
Trabajo	8,0
Permisos de trabajo, residencia y tramitaciones	4,6
Otros temas relacionados con el trabajo	3,5
Otros	20,3
Solidaridad	5,6
Opinión	3,9
Educación	3,1
Economía	2,5
Vida cotidiana	2,1
Racismo	2,0
Vivienda	1,1
Total	100

La siguiente temática más recurrente es la **política**. Aunque la mayoría de estas noticias son neutras (53%), todavía un 25% de ellas asocia la inmigración a hechos negativos (terrorismo, inmigración irregular...).

Por el contrario, la **cultura**, tercera temática más común, destaca aspectos positivos (47%) y neutros (43%). Las noticias de estadísticas o de estudios también tienden a ser neutras (76%).

En cuanto al **trabajo**, quinta temática del ranking por el volumen de noticias que produce, los contenidos negativos (30%) superan de nuevo a los positivos (23%).

Finalmente, aunque en porcentaje los **artículos de opinión** son poco representativos (4%), hay que mencionar que predomina la negatividad (39%) vs. la visión positiva (12%) de la inmigración o de las personas inmigrantes.

Tabla 12

Negatividad y temáticas (%)				
	Total	Se destacan aspectos neutros	Se destacan aspectos negativos	Se destacan aspectos positivos
Sucesos	100	19,3	53,1	27,7
Política	100	53,0	25,2	21,8
Cultura	100	42,6	9,8	47,5
Datos, estudios y estadísticas	100	76,3	13,7	9,9
Trabajo	100	46,7	30,0	23,3
Solidaridad	100	21,7	19,3	59,0
Opinión	100	49,2	39,0	11,9
Educación	100	38,3	38,3	23,4
Economía	100	51,4	16,2	32,4
Vida cotidiana	100	53,1	9,4	37,5
Racismo	100	20,0	66,7	13,3
Vivienda	100	43,8	31,3	25,0

Sólo orientativamente⁶, si se compara la **evolución de este ranking temático** con el 3r trimestre de 2004, se aprecia un cambio muy positivo: la presencia de los sucesos baja 10 puntos, mientras que la cultura sube seis y los datos, los estudios y las estadísticas, otros cuatro.

24

Taula 13

Evolución de temáticas respecto 2004 (%)		
	3r trimestre 2004	Marzo 2005- febrero 2006
Sucesos	45,0	35,0
Política	18,1	15,7
Cultura	5,9	12,2
Datos, estudios y estadísticas	4,6	8,8
Trabajo	9,4	8,0
Solidaridad	...	5,6
Opinión	1,8	3,9
Educación	5,1	3,1
Economía	1,5	2,5
Vida cotidiana	3,1	2,1
Racismo	20,0	2,0
Vivienda	3,3	1,1
Total	100	100

⁶ Ya se ha explicado que la comparación entre los datos de 2005 y el estudio de 2004 es limitada, pues se utilizaron criterios metodológicos ligeramente diferentes

Parecería entonces que la prensa comienza a mostrar una mirada más “multipolar”⁷ del fenómeno migratorio, reconociendo su participación en otros ámbitos (cultura, trabajo) de nuestra sociedad. Como dice Lorite, progresivamente se incorpora un tratamiento informativo de mayor calidad, entendiendo ésta como “explicar los procesos de integración de los inmigrantes con sus respectivas variantes laborales y socioculturales”.

Con todo, la asociación entre “personas inmigrantes” y “sucesos” sigue siendo alta, por cuanto fomenta una visión negativa, tópica y simplificadora. En el apartado siguiente se pueden ver algunos casos.

Algunos ejemplos de la prensa local

Como ejemplos de noticias registradas como positivas en la sección de sucesos pero que generan una imagen negativa de las personas inmigrantes se pueden mencionar:

“DESARTICULADA UNA BANDA DE RUMANOS Y MOLDAVOS QUE ROBABA DESDE HACÍA DOS AÑOS EN MALLORCA”. (Noticia 1, 27-10-05)

La noticia se ha considerado positiva por lo que supone una esperada actuación policial sobre el delito, pero es fácil ver el contexto negativo en que se desarrolla y la mención innecesaria de la nacionalidad de los integrantes de la banda. En el apartado de arquetipos se desarrolla más ampliamente esta última cuestión.

“DETENIDO POR EXPLOTACIÓN SEXUAL EN CA’N PICAFORT. *Un ciudadano italiano de 32 años, acusado de explotación de cinco mujeres entre los 22 y los 28 años. Se trata de dos rumanas, una rusa, una bielorrusa y una paraguaya, que se encuentran de manera ilegal en España”.*
(Noticia 2, 25-02-06)

Si bien la noticia de la detención es positiva, el contexto en el que se señala a las cinco mujeres es claramente negativo y fomenta el estereotipo de inmigración femenina asociada a la prostitución.

“LA DELINCUENCIA ORGANIZADA ESTÁ DOMINADA POR RUMANOS SEGÚN LA POLICÍA”.
(Noticia 3, 08-03-05)

25

La información está basada en las declaraciones del director general de la Policía en una comparecencia en la Comisión de Interior del Senado, en la que hizo un repaso del índice de la delincuencia durante los últimos meses en el estado. En cambio, el titular destaca solamente uno de los aspectos de los que se habló.

“EL 41% DE LOS MENORES INTERNADOS EN 2004 EN CENTROS CORRECCIONALES ERAN INMIGRANTES”. (Noticia 4, 31-08-05)

El titular queda matizado al leer el texto de la noticia, donde se ve que este 41% de menores internados está compuesto a partes iguales por extranjeros comunitarios y extracomunitarios.

⁷ Lorite, N. (2004), pàg. 12.

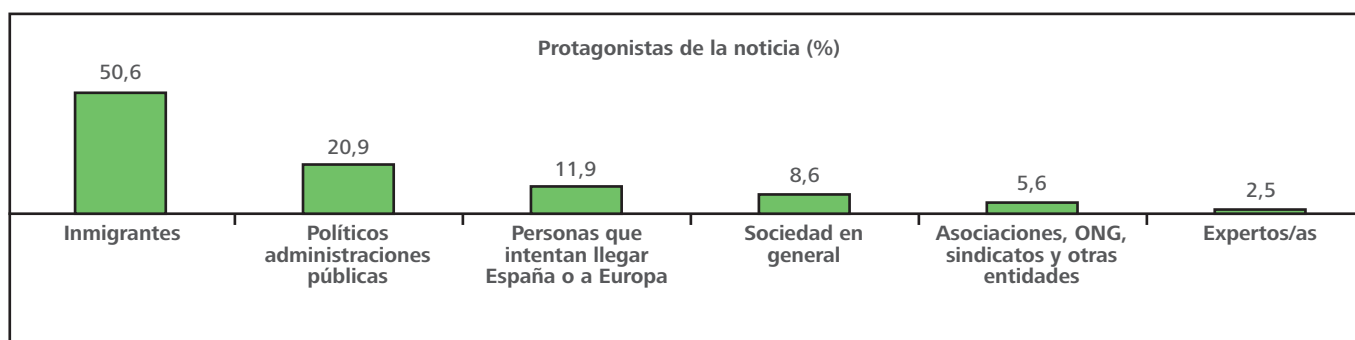
7. COLECTIVOS

Datos generales

La mitad de las noticias sobre inmigración contempladas tienen como protagonistas a las propias personas inmigrantes. En un 38%, son otros los que hablan de ellas: políticos/as, legisladores/as, asociaciones, sindicatos o la sociedad en general. Como se verá más adelante, este hecho está ligado a la preponderancia de las fuentes institucionales vs. las inmigrantes en el tratamiento informativo.

Finalmente, en un 12% aparecen personas que intentan llegar a las costas españolas o europeas. A pesar de que el porcentaje es bajo en relación con los anteriores, parece excesivo en proporción al impacto que las pateras tienen sobre la inmigración irregular en España (cerca de un 5%) o en el hecho migratorio en las Illes Balears. Esta cuestión se comenta más detalladamente en los apartados siguientes.

Gráfico 4

26

Colectivos específicos

Una mayoría (57%) de las noticias habla de la inmigración sin hacer referencia a ninguna persona o colectivo específico. Se refieren o bien a la **inmigración como fenómeno**, o bien despliegan una etiqueta unificadora ("los inmigrantes" como un todo homogéneo).

Siendo cierto que las referencias colectivas son inevitables y que el análisis global del hecho migratorio ayuda a entender la nueva realidad social, también lo es que esta manera de nombrar a las personas inmigrantes en la prensa española ha generado un imaginario colectivo⁸ de estandarización que obvia la diversidad y favorece una construcción simbólica de jerarquización cultural y social.

Efectivamente, el análisis de la inmigración como un todo se suele desarrollar desde una perspectiva cosificada o utilitarista, centrada en el impacto (político, económico o social) que tiene sobre nuestra sociedad, sin considerar simultáneamente sus efectos entre las propias personas inmigradas ni sobre la diversidad humana que esconde.

En relación a las noticias que sí hablan de un colectivo concreto, tienen más peso los sucesos, los aspectos negativos y la utilización de arquetipos.

Así por ejemplo, buena parte (21%) hace referencia a personas africanas, ya sea en conjunto o diferenciando entre las de origen subsahariano y las de origen magrebí.

⁸ De nou Nash, M. (2005), pàg. 23, entre d'altres.

Tabla 14

Colectivos (%)	
General	57,2
Algún colectivo específico	42,8
Latinoamericanos	9,0
Magrebís	8,6
Subsaharianos	7,5
Europeos del este	5,1
Africanos en general	4,4
Musulmanes	3,5
Resto de Europa	3,1
Asiáticos	1,6
Total	100

- En relación a las personas de **procedencia subsahariana**, el ámbito también tiende a ser nacional (50%), las noticias negativas (46%), y los protagonistas, personas que intentan llegar en España o Europa (también el 48%). La temática principal continúa siendo sucesos, pero destaca un volumen importante de noticias políticas (19%), en general relacionadas con el control de la inmigración irregular.

- Cuatro de cada cinco veces que aparece el **colectivo magrebí** en la prensa lo hace dentro de la temática de sucesos (78%). Suelen aparecer en la prensa en noticias de ámbito nacional (43%), y los protagonistas son también a menudo las personas que intentan llegar a España o Europa (29%). Además, la mitad de las veces se destacan hechos negativos (54%), y las fuentes casi se reducen a las institucionales (81%).

En resumen, aunque su presencia en la prensa escrita local ha bajado en relación al 3r trimestre de 2004, se mantiene una sobrerrepresentación de las personas subsaharianas y magrebís asociadas a la entrada irregular de embarcaciones.

Desde una perspectiva cuantitativa, hay que decir que estas personas representan una minoría sobre el total de personas recién llegadas a España: en 2005 se detuvieron 1.781 personas que intentaban entrar de forma irregular mediante embarcaciones, lo que supone apenas el 6% del incremento de personas nacidas en el extranjero en 2005⁹. En efecto, este tipo de inmigración ha bajado un 37,27% desde el año 2000¹⁰.

Por otro lado, desde una perspectiva de análisis del discurso, esta sobrerrepresentación ligada a un medio de transporte deshumaniza a sus protagonistas y anula la diversidad de trayectorias personales, profesionales y de procedencia de las personas¹¹.

Además, como se verá en los ejemplos seleccionados, su referencia relacionada con palabras como "avalancha" y "masiva" favorece una cultura de sospecha hacia una supuesta "amenaza" inmigrante.

- El colectivo de personas **europeas del este**, en cambio, suele aparecer en noticias de ámbito local. Pero a pesar de que la gran mayoría de las noticias tratan de sucesos (88%) y recurren a fuentes institucionales (93%), cuatro de cada 10 destacan aspectos neutros (42%). Hay que destacar que la mención de este colectivo ha bajado cuatro puntos en relación a los datos del tercer trimestre de 2004.¹²

⁹ Porcentaje de elaboración propia a partir de datos de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración y de la revisión del Padrón municipal a 1-1-05 y 1-01-06 del INE

¹⁰ Fuente: La Voz de Galicia, mencionando al Gobierno Central, de fecha 13.01.2007.

¹¹ Nash, M. (2005), pàg. 38.

¹² Observatori Municipal de la Immigració (2004).

- Las personas de **origen latinoamericano** suelen aparecer en las noticias de ámbito local, donde se trata más de protagonistas individuales que del hecho migratorio. De nuevo predominan los sucesos (53%), aunque también hay un espacio importante dedicado a la cultura y la solidaridad (16% y 11%, respectivamente).
- Por otra parte, el **colectivo musulmán** protagoniza más noticias relacionadas con la política y la cultura (63%) en las que se destacan, casi a partes iguales, aspectos negativos (45%) y positivos (42%).
- En los otros dos grupos restantes, europeos y asiáticos, las temáticas están más diversificadas y se destacan prioritariamente cuestiones positivas.

Tabla 15

Temáticas principales según colectivos (%)								
	Total	Sucesos	Política	Cultura	Datos, estudios y estad.	Trabajo	Solidaridad	Resto de temas
General	100	15,1	19,5	13,6	14,3	12,5	5,0	20,0
Latinoamericanos	100	53,0	5,2	16,4	1,5	3,7	11,2	8,9
Magrebis	100	78,3	9,3	2,3	1,6	0,0	3,9	4,6
Subsaharianos	100	61,6	18,8	3,6	1,8	1,8	8,9	3,6
Europa del este	100	88,2	2,6	2,6	0,0	1,3	0,0	5,2
Africanos en general	100	62,1	16,7	4,5	0,0	3,0	7,6	6,1
Musulmanes	100	9,6	23,1	40,4	1,9	0,0	7,7	17,3
Resto de Europa	100	57,4	2,1	19,1	4,3	2,1	2,1	12,8
Asiáticos	100	58,3	4,2	12,5	0,0	8,3	0,0	16,7

Tabla 16

Negatividad según colectivos (%)				
	Total	Destacan aspectos neutros	Destacan aspectos negativos	Destacan aspectos positivos
General	100	47,8	25,1	27,1
Subsaharianos	100	20,9	45,5	33,6
Magrebis	100	21,7	54,3	24,0
Africanos en general	100	32,1	48,2	19,6
Musulmanes	100	13,2	44,7	42,1
Latinoamericanos	100	28,8	45,5	25,8
Europa del este	100	44,2	26,9	28,8
Resto de Europa	100	25,5	31,9	42,6
Asiáticos	100	33,3	29,2	37,5

Tabla 17

Ámbito según colectivos (%)				
	Total	Ámbito local	Ámbito nacional	Ámbito internacional
General	100	60,9	29,1	10,0
Latinoamericanos	100	80,6	13,4	6,0
Magrebis	100	51,9	42,6	5,4
Subsaharianos	100	27,7	50,0	22,3
Europa del este	100	82,9	13,2	3,9
Africanos en general	100	50,0	33,3	16,7
Musulmanes	100	46,2	38,5	15,4
Resto de Europa	100	83,0	12,8	4,3
Asiáticos	100	62,5	33,3	4,2

No se aprecian diferencias importantes en función del periódico. En cambio, en relación a los datos del tercer trimestre del año 2004, se produce una disminución de las noticias que se refieren a algún colectivo concreto (recordamos que también bajaron los sucesos, hecho que debe estar relacionado). Así mismo, han aumentado cuatro puntos las noticias que mencionan específicamente al colectivo latinoamericano, al tiempo que bajan de forma similar las noticias que hablan del colectivo africano en general y del europeo del este.

Presencia real y aparición en prensa

Por otro lado, resulta interesante comparar el peso de cada grupo en la sociedad balear con sus apariciones en las noticias de ámbito local.

Tabla 18

Comparación entre el % total de noticias según ámbito con datos del Padrón a 1-1-05		
	% total noticias del ámbito local	% población nacida en el extranjero residente en las Illes Balears ¹³
Latinoamericanos	30,4	39,4
Magrebís	18,7	10,4
Subsaharianos	8,6	3,2
Europa del este	17,7	6,2
Africanos en general	9,4	13,6
Resto de Europa	10,9	36,6
Asiáticos	4,3	3,4
Otros	0,0	0,9
Total	100	113,6¹⁴

Como ya se ha observado, las **personas latinoamericanas** protagonizan más noticias locales (30% sobre el total de las que mencionan a algún colectivo específico) que las del resto de orígenes. A pesar de ello, es un colectivo infrarepresentado en relación a su presencia padronal (39%). Lo mismo sucede, de forma más acusada, con la comunidad **europea** (11% de apariciones vs. 36% de residentes).

En cambio, otras procedencias están sobrerrepresentadas: es el caso del colectivo **magrebí, subsahariano** y de personas de **Europa del este**. Así por ejemplo, estos últimos no representan más de un 6% del total de personas nacidas en el extranjero, pero protagonizan el 18% de las noticias locales que mencionan a un colectivo extranjero.

Las **temáticas** en las que aparecen relacionados los diferentes colectivos dentro de las noticias de ámbito local varían según el grupo:

- Al igual que sucedía en el ámbito nacional, las procedencias subsaharianas, magrebís, de africanos en general y europeos del este, se relacionan básicamente con los sucesos (de un 58% a un 93%)
- Un alto porcentaje (55%) de las noticias protagonizadas por personas latinoamericanas son también sucesos, si bien en este caso las noticias culturales suman ya un 18%
- Las personas asiáticas y europeas son las menos asociadas a los sucesos (aunque éstos representan un 54% del total de temáticas) y las que más se mencionan en las noticias de cultura (20%)

¹³ Datos de elaboración propia según la revisión del Padrón de población a 1-1-05 del Instituto Nacional de Estadística.

¹⁴ El total suma 113,6% en lugar de 100% porque el colectivo africano ha sido contabilizado dos veces para facilitar la comparación: en conjunto y diferenciando entre personas magrebís y subsaharianas.

En conclusión, la participación en la vida política, laboral y cultural de las personas y colectivos extracomunitarios residentes en las Illes Balears no sólo es claramente inferior a su presencia, sino que todavía sigue asociándose primordialmente a temáticas de cariz negativo.

Tabla 19

Temáticas de las noticias de ámbito local según colectivo (%)								
	Total	Sucesos	Política	Cultura	Datos, estudios y estad.	Trabajo	Solidaridad	Resto temáticas
General	100	10,9	15,5	16,9	17,1	11,7	4,6	23,2
Subsaharianos	100	58,1	9,7	9,7	3,2	6,5	9,7	3,2
Magrebis	100	83,6	0,0	3,0	3,0	0,0	6,0	4,5
Africanos en general	100	66,7	3,0	9,1	0,0	6,1	6,1	9,1
Musulmanes	100	4,2	8,3	45,8	4,2	0,0	12,5	25,0
Latinoamericanos	100	54,6	4,6	18,5	1,9	2,8	10,2	7,4
Europa del este	100	93,7	0,0	3,2	0,0	1,6	0,0	1,6
Resto de Europa	100	53,8	0,0	20,5	5,1	2,6	2,6	15,4
Asiáticos	100	53,3	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	26,7
Total	100	33,4	10,2	15,5	10,8	7,8	5,3	17,0

Algunos ejemplos de la prensa local

En relación a la presentación de las personas inmigrantes como un colectivo único u homogéneo, a pesar de que, según se verá más adelante, no se encuentran muchas generalizaciones gratuitas en los medios analizados, se pueden extraer algunos ejemplos de simplificación ligados a una visión utilitarista de la inmigración:

30

“MÁS JÓVENES POR LA INMIGRACIÓN. *La masiva llegada de inmigrantes se ha convertido en el mejor antídoto contra el envejecimiento de la población en Baleares*”. (Noticia 5, 01-07-05).

Así, el artículo expresa que, aunque el hecho sea un fenómeno masivo (concepto negativo), es positivo ya que genera un beneficio a nuestra sociedad (equilibra el envejecimiento de la población y la balanza fiscal).

“LOS 20.000 EXTRANJEROS DE LA REGULARIZACIÓN EXTRAORDINARIA COTIZARÁN 55 MILLONES EN LAS ISLAS. (...) *Socias se declaró satisfecho por el servicio prestado a los inmigrantes, a quienes se ha tratado de manera “adecuada” y “eficaz”, y manifestó que el bajo llevado a cabo por la Administración pública en este campo ha permitido que estás 20.000 personas coticen ya a la Seguridad Social y tributen a Hacienda, de lo que, aseguró, se benefician todos los ciudadanos del archipiélago*”. (Noticia 6, 21-12-05).

En este ejemplo, se favorece una visión de los inmigrantes como agentes pasivos de la actividad administrativa, centrandó los beneficios del proceso de regularización en las aportaciones económicas que supondrán para la sociedad balear. No se hace ninguna referencia a los efectos que puede tener en otros ámbitos y asimismo, en los mismos inmigrantes.

Esta visión utilitarista puede acabar estableciendo relaciones parciales de causa-efecto que culpabilicen al colectivo inmigrante:

“BALEARES ES LA COMUNIDAD AUTÓNOMA CON UN MAYOR PORCENTAJE DE EXTRANJEROS. *Los municipios se han visto obligados a incrementar los servicios para poder atender al notable aumento de ciudadanos de otras nacionalidades [...]. El aumento de inmigrantes extracomunitarios en los municipios, que han desbancado a alemanes y británicos, ha supuesto que los ayuntamientos tengan que aumentar los servicios sociales, educativos o sanitarios*”. (Noticia 7, 31-03-05).

Es cierto que la población ha crecido debido a la llegada de personas extranjeras, pero también es cierto que con su trabajo han aportado nuevos fondos a las arcas públicas y contribuido al crecimiento económico de la comunidad, entre otros beneficios.

Pero la información no relaciona ambas perspectivas, excepto en una breve referencia al caso de Porreres, donde el alcalde explica que el aumento de población inmigrante *“ha sido beneficioso para la economía local y para la agricultura”*.

En cuanto a la presentación de las personas de origen subsahariano y magrebí asociado a los términos “avalancha” y “patera”, hay que recordar que ya en el año 2000 el Manual de Estilo del Colegio de Periodistas de Catalunya recomendaba prestarle atención por el efecto que tienen sobre la construcción de un imaginario negativo que fomenta miedos y actitudes racistas hacia la inmigración:

“SEIS HERIDOS, UNO DE ELLOS GRAVE, EN UNA NUEVA AVALANCHA DE INMIGRANTES EN MELILLA”. (Noticia 8, 09-09-05).

“DOS INMIGRANTES MUERTOS EN UNA NUEVA AVALANCHA DE “SIN PAPELES”. (Noticia 9, 02-11-05).

En este sentido, hay que revisar también el tratamiento de las noticias políticas sobre el control de la inmigración irregular, que a veces reciben un tratamiento alarmista. El lenguaje que aparece en los artículos que hablan sobre los resultados de las conversaciones bilaterales y de las cimas internacionales, la afirmación de las medidas de contención de personas en las fronteras, etc., tienen en algunos casos un marcado cariz bélico, mucho más evidente cuando se hace referencia a la intervención del Ejército en esta acción de contención:

“LA CÚPULA MILITAR SUGIERE UN CAMBIO EN LA MISIÓN DEL EJÉRCITO PARA FRENAR A LOS ‘ILEGALES’. *El ministro del Interior se muestra convencido de que el Gobierno podrá con el problema de la inmigración irregular. (...) El Jefe del Estado Mayor de la Defensa, sugirió ayer la necesidad de proceder a un cambio en la misión que lleva a cabo el Ejército en las fronteras de Ceuta y Melilla, bajo mando de la Guardia Civil, para “contrarrestar la libertad de acción de los inmigrantes ilegales.”* (Noticia 10, 04-10-05).

Finalmente, se han extraído dos ejemplos de lenguaje alarmista que, como se ha observado en los anteriores apartados, afecta también a las comunidades musulmanas y asiáticas, si bien en menor proporción:

31

“LA RELIGIÓN MUSULMANA SÓLO JUSTIFICA LA VIOLENCIA EN LOS PUEBLOS QUE ESTÁN COLONIZADOS POR OTROS PAÍSES”. (Noticia 11, 10-10-05).

Esta entrevista al imam de Palma se realizó con motivo del inicio del Ramadán, y hubiese podido dar a conocer la fiesta, la religión musulmana o las costumbres y modo de vida de los musulmanes. En cambio, centra sus 12 preguntas en la violencia terrorista. Tanto el titular como la orientación de la entrevista contribuyen a reforzar la imagen estereotipada de que la violencia es un aspecto inherente a la religión musulmana¹⁵.

“LAS TIENDAS CHINAS INVADEN PALMA. Casi el 40% de los comercios abiertos en los barrios han pasado a manos extranjeras”. (Noticia 12, 03-04-05)

La alarma que produce la palabra “invasión” en el titular de la primera plana del suplemento dominical contrasta con el titular del reportaje en las páginas interiores: **“LOS COMERCIOS CHINOS CONQUISTAN PALMA”**, positivo y mucho menos alarmista. De hecho, el tratamiento general de la noticia es altamente respetuoso con la comunidad china, limitándose a describir la presencia de numerosos comercios en ciertas zonas de Palma.

¹⁵ Dentro del marco de una dinámica de creación de opinión pública que tiende a la criminalización del mundo musulmán, intensificada a raíz de los atentados del 11 de septiembre en Nueva York y del 11 de marzo en Madrid, los informes 2005 y 2006 del Pew Global Attitudes Project y el Informe 2005 del International Federation for Human Rights se hacen eco de la fuerte visión negativa tanto del Islam como de los musulmanes en general en la sociedad occidental (<http://pewglobal.org/reports>; www.ihf-hr.org).

8. FUENTES DE INFORMACIÓN

Datos generales

El Manual de Estilo de la Comisión de Periodismo Solidario del Colegio de Periodistas de Catalunya propone “ecuanimidad en las fuentes de información. Hay que contrastar las institucionales y se tienen que potenciar las propias de las minorías étnicas”. También Mary Nash¹⁶ destaca que la expresión de la voz de las personas inmigrantes en la construcción del discurso periodístico sobre ellas permitiría una autorepresentación propia, porque “la capacidad de expresión y de autoidentificación de las minorías... es decisiva en el proceso de reconocimiento de los mismos”.

Un análisis global de las noticias publicadas en los tres apoyos muestra que solamente una de cada 10 da voz directamente a los inmigrantes, ya sea a título individual o colectivo.

En cambio, abundan (57%) las **fuentes institucionales**, tales como la policía, juzgados u otras instituciones públicas. Además, una parte relevante corresponde a noticias generadas por fuentes estadísticas, estudios y/o expertos/as (14%). Sólo el 3% restante especifica haber consultado **más de una fuente** a la hora de generar la noticia.

Tabla 20

Fuentes de información (%)	
Fuentes institucionales	57,2
Fuentes no institucionales	42,8
Fuentes estadísticas y/o estudios	11,0
Colectivos no de inmigrantes	6,4
Colectivos o asociaciones de inmigrantes	5,6
El/la mismo/a periodista (artículo de opinión)	4,8
Inmigrantes individuales	3,9
Expertos/as	3,3
Varias fuentes	3,2
Otras fuentes	4,6
Total	100

En todo caso, se aprecia una **evolución positiva** desde el tercer trimestre de 2004: el peso de las noticias de fuente institucional ha bajado nueve puntos, mientras que el de las generadas por informaciones de las asociaciones de inmigrantes se ha incrementado en tres.

Pero nuevamente se encuentran diferencias según el **ámbito de las noticias**: las locales dan más importancia a las fuentes no institucionales (46%), y permiten en mayor medida la participación de las personas inmigrantes o de los colectivos que las representan (12% en total).

En general, el uso mayoritario de las fuentes institucionales es una constante en el tratamiento informativo de la inmigración, ya sea desde el ámbito nacional (Lorite, 2004), regional o internacional (Van Dijk, en Lario Bastida, 2005).

¹⁶ Nash, M. (2005), pg 99.

Tabla 21

Fuente de información según ámbito (%)			
	Local	Nacional	Internacional
Institucional	53,6	61,7	64,9
Fonts no institucionals	46,4	38,3	35,1
Fuentes estadísticas	11,9	11,5	4,0
Colectivos o asociaciones de inmigrantes	7,7	2,9	1,3
Otros colectivos	6,8	5,6	6,6
Periodista (opinión)	4,8	4,1	7,3
Inmigrantes individuales	4,4	3,4	2,6
Expertos/as	3,8	2,0	4,6
Varias fuentes	2,6	4,1	4,6
Otras fuentes	4,6	4,7	4,0
Total	100	100	100

Como afirma Víctor F. Sampedro¹⁷, “no todos tenemos la misma fuerza para aparecer representados en los medios y controlar la identidad mediática que se proyecta de nosotros”. Las instituciones públicas, políticos y expertos gozan de una mejor posición en la estructura de poder.

Los efectos negativos que genera esta descompensación aumentan cuando los titulares reproducen literalmente la óptica particular de algunos representantes institucionales.

Por eso, cabe destacar que la responsabilidad en la ecuanimidad de las fuentes no es únicamente periodística. Las propias instituciones deben moderar su discurso hacia el fomento de la convivencia intercultural, evitando las visiones dramáticas y punitivas de la inmigración.

33

Del mismo modo, las organizaciones de inmigrantes y solidarias han de reforzar su capacidad de producir noticias y de ofrecer interlocutores/as formados/as y accesibles a los medios de comunicación. Si bien es cierto que hace poco tiempo de su asentamiento en las Illes Balears (entre 1998 y 2006 se ha pasado de 53.907 personas nacidas en el extranjero a 174.177, tres veces más)¹⁸, también hay que reconocer que la atomización de las asociaciones de inmigrantes en la Comunidad Autónoma¹⁹ no favorece este proceso de interlocución.

Algunos ejemplos de la prensa local

La preponderancia de las fuentes institucionales vs. las de personas inmigrantes puede tener tanto el efecto de dificultar el autoreconocimiento como protagonista de la noticia como el de favorecer visiones victimistas o amenazadoras hacia este colectivo:

“EL CONSISTORIO INICIA UNA CAMPAÑA PARA INTEGRAR A LOS INMIGRANTES. Se han editado 2.000 folletos informativos sobre actividades. Bajo el lema “Yo vivo la cultura de Pollença” el Consistorio ha editado un desplegable con fotos de personas inmigrantes que se han integrado en Pollença...” (Noticia 13, 09-04-05).

¹⁷ Sampedro Blanco, V. F. (2004).

¹⁸ Elaboración propia a partir de datos del Instituto Nacional de Estadística. Las cifras de 2006 son provisionales.

¹⁹ Sólo en el municipio de Palma hay 44 asociaciones de inmigrantes activas, según una contabilización hecha en enero de 2007 a partir de la Guía de Recursos Locales realizada por el Observatorio Municipal de la Inmigración, disponible en la web www.observatoripalma.org.

Aunque el artículo destaca la voluntad integradora del consistorio, la suya es la única voz que se menciona. Sin participación directa, la comunidad inmigrante aparece como un agente pasivo e involuntariamente homogeneizado bajo un discurso próximo al etnocentrismo.

"EL STEI LANZA LA VOZ DE ALARMA POR LA MASIFICACIÓN EN TODOS LOS COLEGIOS.

La delegada de Educación limita el problema a la reagrupación familiar de inmigrantes. El sindicato de trabajadores de la enseñanza de Baleares (STEI) lanzó ayer la voz de alarma por la sobrecapacidad que sufre la totalidad de centros escolares de infantil y primaria del municipio de Manacor". (Noticia 14, 03-11-05).

La noticia recrea cierto alarmismo en el titular cuando, en realidad, en el cuerpo de texto se puede leer que la delegada de Educación sólo habla de la "imprevisibilidad" (sic) del aumento de población y el STEI, por su parte, critica la gestión municipal en relación a dicho aumento (general, no específicamente inmigrante). De nuevo, la opinión de las personas inmigrantes no aparece considerada.

9. FORMACIÓN DE ARQUETIPOS

Datos generales

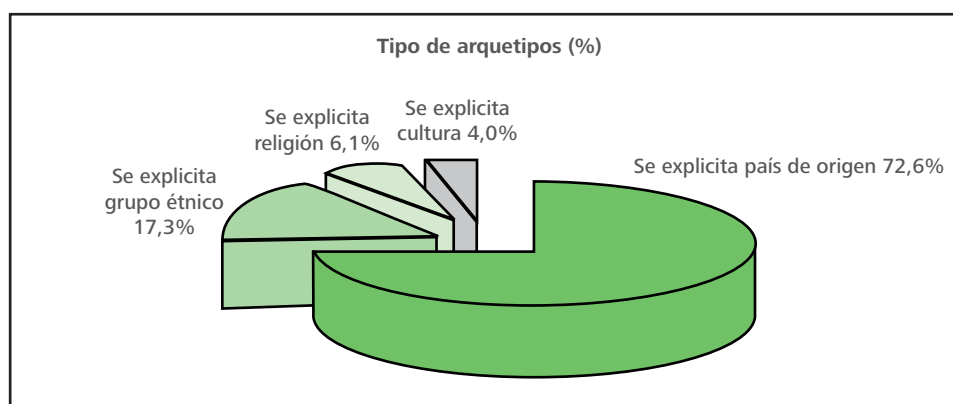
Según el informe "Prensa e inmigración. Análisis de contenidos de la prensa local", en el tercer trimestre de 2004 el 14% de las noticias realizaban arquetipos en los titulares o subtítulos. La tarea realizada por los/las periodistas desde entonces es muy positiva: el informe actual muestra una reducción del 50%, hasta situarse en el 7% de las noticias. Otro 6% lo hace en el desarrollo de la noticia.

Tabla 22

Construcción de arquetipos (%)	
No realiza arquetipos	87,4
Realiza arquetipos al titular, subtítular o destacados	7,1
Realiza arquetipos al desarrollo de la noticia	5,5
Total	100

La mayor parte del total de noticias que realizan arquetipos explicitan el país de origen (73%), pero también hay un 17% en el que se menciona el grupo étnico. El resto de noticias que realizan arquetipos dan de forma innecesaria información sobre la religión (6%) o cultura (4%) de la persona o personas que protagonizan la noticia.

Gráfico 5

35

Nueve de cada 10 noticias que realizan arquetipos son sucesos.

Tabla 23

Temáticas principales según realización de arquetipos (%)		
	No realiza arquetipos	Sí realiza arquetipos
Sucesos	27,0	91,0
Política	17,6	2,1
Cultura	13,8	1,1
Datos, estudios y estadísticas	10,0	0,0
Trabajo	9,1	0,5
Solidaridad	6,3	0,5
Resto de temáticas	16,2	4,8
Total	100	100

Algunos ejemplos de la prensa local

Como explica Nash²⁰, “la manera de nombrar a las personas es decisiva en la invocación identitaria y su percepción popular”.

Se debe tener en cuenta, además, la ubicación de estos elementos en el titular o cabecera, pues constituye un factor muy importante en la afirmación de una visión arquetípica de los y las inmigrantes, ya que los titulares expresan “las proposiciones más relevantes de una estructura temática y son decisivos para la realización de una efectiva interpretación, almacenaje y recuerdo de la información²¹”.

En este análisis, los ejemplos de esta práctica los encontramos mayoritariamente en la sección de sucesos de los diarios. En los capítulos anteriores ya se han mencionado algunos ejemplos similares a los siguientes:

“LA POLICÍA DETIENE A UN MATÓN ECUATORIANO BUSCADO DESDE ENERO”.
(Noticia 15, 01-09-05)

“LA POLICÍA DETIENE EN PALMA A OCHO CIUDADANOS RUMANOS ACUSADOS DE NUMEROSOS ROBOS EN COMERCIOS”. (Noticia 16, 09-02-06)

“BUSCAN A UN RUMANO QUE SACÓ UNA PISTOLA JUNTO AL MERCADO DEL OLIVAR”.
(Noticia 17, 04-10-05)

Los tres titulares fomentan la ya nombrada asociación entre delito e inmigración.

En los dos ejemplos siguientes, destacar la nacionalidad del agresor pero no la de la víctima –expresando implícitamente que se trata de una persona española-, refuerza una imagen dicotómica de “agresor extranjero” vs. “víctima española”.

36

“UN DOMINICANO ARRESTADO TRAS ROMPERLE LA MANDÍBULA A UN JOVEN PARA ROBARLE”.
(Noticia 18, 20-09-05)

“UN ECUATORIANO DETENIDO EN MANACOR POR INTENTAR VIOLAR A UNA NIÑA DE DOCE AÑOS”. (Noticia 19, 3-5-05)

²⁰ Op. cit., pg. 145.

²¹ Van Dijk, T. A. (1997) y Melucci, A. (2001), citado en Nash, M. (2006), pg. 32.

10. GENERALIZACIONES Y SIMPLIFICACIONES

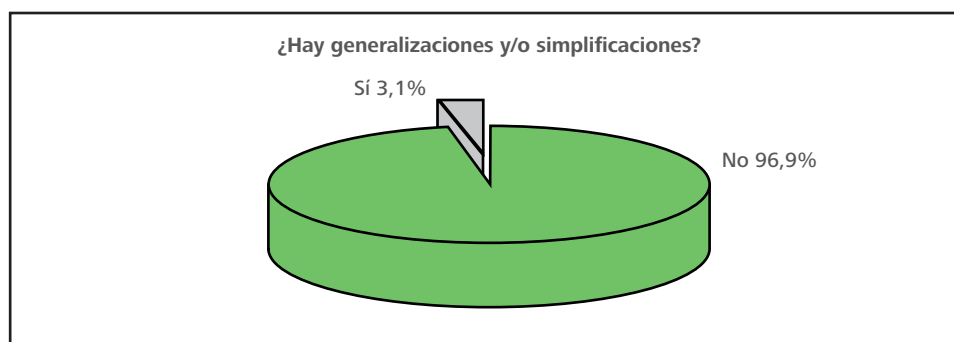
Datos generales

Según el Manual de Estilo de la Comisión de Periodismo Solidario del Colegio de Periodistas de Cataluña, "... la generalización sistemática en los términos, en la forma en el fondo favorece la comprensión de la información pero al mismo tiempo la deforma y simplifica gravemente".

En este sentido, el recurso de denominaciones colectivas asociadas a tópicos negativos tiende a reforzar la exclusión del grupo y de los individuos que pertenecen. En el caso de la inmigración, la atribución de las acciones y/o características de una persona a toda una nacionalidad o grupo favorece la diseminación de un imaginario equivoco entre "los otros" y estigmatiza gratuitamente a los miembros del grupo.

Por eso, debe destacarse que, en cifras globales, sólo 3 de cada 100 noticias realizan algún tipo de generalización y/o simplificación.

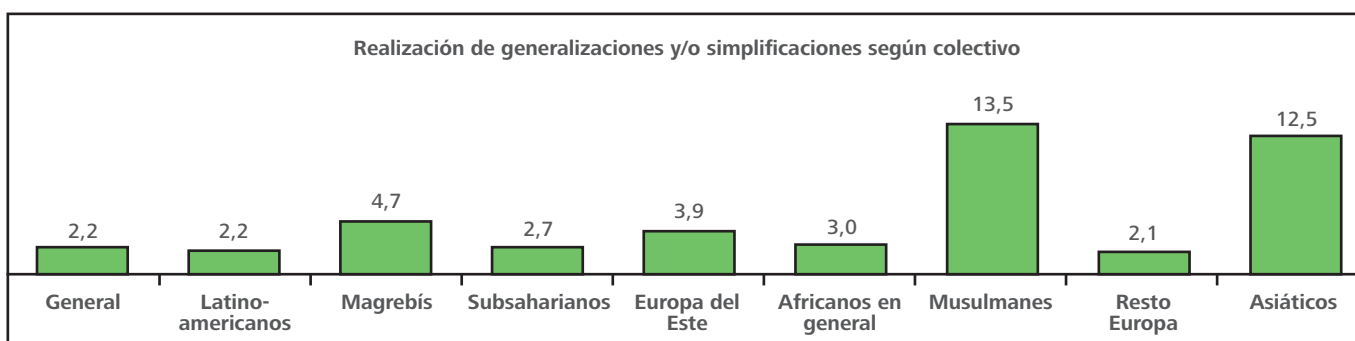
Gráfico 6

37

Ahora bien, hay que precisar que esta cifra no se mantiene en todos los casos: se encuentran simplificaciones en cerca del 13% de las noticias que mencionan al colectivo musulmán o asiático, que tienen como temática la vida cotidiana o la vivienda (13%) o que son noticias de opinión (10%).

Gráfico 7

Las diferencias según ámbito son bien pequeñas: las internacionales y las locales realizan menos generalizaciones y/o simplificaciones (2% y 3%, respectivamente). En cambio, las de ámbito nacional se hacen en el 5% de los casos.

Algunos ejemplos de la prensa local

En cuanto a las generalizaciones que se han encontrado sobre el colectivo asiático y musulmán, pueden servir como ejemplos las dos siguientes:

"PIMECO ACUSA A LA ADMINISTRACIÓN DE "TOTAL PASIVIDAD" ANTE LAS DENUNCIAS CONTRA CHINOS." (Noticia 20, 28-08-05)

La información es equívoca, ya que como se ve después en el texto de la noticia, las denuncias se han interpuesto contra algunos comercios que no respetaban cierta normativa municipal. Ciertamente, aquellos estaban regentados por personas de nacionalidad china pero no por todos los chinos en general.

"LA ENSEÑANZA DEL CORÁN FUERA DE CLASE DISMINUYE EL NIVEL ACADÉMICO DE LOS ESCOLARES DE MANACOR. (...) Estudios sociolingüísticos aseguran que dominar la lengua familiar es positivo en la educación de los niños inmigrantes, pero estos estudios van en detrimento de su rendimiento académico en las escuelas. (...) Los inmigrantes dedican demasiado tiempo a aprender la religión musulmana". (Noticia 21, 02-10-05).

La extensión de las acciones de un individuo o un grupo a todo el colectivo nacional de estas personas aparece también en el siguiente artículo:

"VECINOS DE PERE GARAU SE MOVILIZAN CONTRA LOS EXCESOS DE GRUPOS DE INMIGRANTES. Están recogiendo firmas para que Cort actúe y denuncian que no pueden dormir por los jaleos que montan" . (Noticia 22, 01-06-05)

En el interior de la noticia se lee que un grupo de clientes de los locales nocturnos de esta barriada tienen un comportamiento incívico que molesta a los vecinos. El hecho de que al titular se hable de "grupos de inmigrantes" –en plural y sin ningún otro tipo de identificación-, puede favorecer la idea de que todos los inmigrantes –de forma genérica- causan problemas.

Igartúa²² señala que este tipo de encuadramiento generalizador y negativo de las noticias sobre la inmigración o las personas inmigrantes tienen una fuerte "influencia en las atribuciones que el público realiza sobre la responsabilidad antes los problemas políticos y sociales". En este sentido, la referencia a un barrio de Palma que cuenta con una elevada presencia de personas extranjeras puede inducir a culpabilizar a todos sus residentes extranjeros sobre cualquier problemática que afecte a la zona.

Por otra parte, cabe advertir que esta noticia se construye únicamente sobre el testimonio de una sola fuente: los vecinos que se declaran víctimas de este comportamiento. No se consulta a los vecinos extranjeros que también viven en el barrio ni a los propietarios de los locales supuestamente responsables.

De cualquier manera, parece haber estado en el espíritu de los profesionales de la información corregir esta última falta: tres días después, en el mismo periódico, se encuentra la siguiente noticia:

"ENCRUCIJADA DE CONFLICTOS. Vecinos de Pere Garau denuncian que el barrio se está degradando por la noche y reconocen que la multiculturalidad empieza a causar "fricciones". El pasado día 1 de junio este rotativo recogía la "indignación" de los vecinos, que están recogiendo firmas para que actúe, ya que no pueden aguantar el "jaleo que montan" los inmigrantes de nacionalidad colombiana y ecuatoriana en las calles Marià Aguiló, Marià Canals y Metge Josep Darder. Última Hora, se desplazó allí para saber, de primera mano, qué está pasando realmente". (Noticia 23, 04-06-05).

²² Igartua et al., (2006), pg. 7.

A diferencia del artículo anterior, aparece una contrastación de fuentes. Pero la atribución de responsabilidad continua dirigiéndose hacia las personas recién llegadas, destacando las dificultades que comporta la convivencia entre diferentes culturas y costumbres. La cuestión que no se comenta es si, verdaderamente, las personas de otras nacionalidades (española y alemana, por ejemplo) no reproducen actitudes similares en otras zonas de ocio nocturno con alcohol al alcance.

“MENORES MARROQUÍES SON OBLIGADOS POR SUS FAMILIAS A VIAJAR A ESPAÑA PARA CONSEGUIR DINERO”. (Noticia 24, 19-07-05)

El artículo, que hace referencia a un estudio publicado en una revista, no especifica qué proporción de los menores no acompañados es forzada a migrar. Así, el uso genérico en el titular favorece, por una parte, una imagen negativa de la sociedad marroquina, en la que los padres explotarían económicamente a sus hijos, aún poniendo en riesgo su vida. Por otra, fomenta una imagen simplificadora del fenómeno, e ignora la diversidad de proyectos migratorios e historias de vida implicadas.

Efectivamente, la presentación de los países de origen de los inmigrantes ligada al subdesarrollo, la fatalidad, el conflicto y la catástrofe, contribuye a fomentar visiones negativas de los inmigrantes y de su cultura, alimentando actitudes paternalistas y etnocéntricas o bien, el rechazo social.

Como sugiere el Consejo del Audiovisual de Cataluña, no se propone hacer un estudio profundo de las culturas de origen de los inmigrantes (aunque alguno de los diarios analizados desarrolla reportajes meritorios en este sentido), sino que hay que intentar proporcionar una imagen más “completa, compleja, abierta y plural de las sociedades no occidentales²³”.

“MORATINOS DICE QUE ESTÁ EN AFRICA “PARA EVITAR QUE ESTALLE COMO UNA BOMBA”.
Malí, el primer ‘exportador’ de inmigrantes subsaharianos a España, se compromete a estudiar un posible acuerdo de readmisión”. (Noticia 25, 12-12-05).

En este ejemplo, la expresión “exportador de inmigrantes” simplifica de nuevo el fenómeno migratorio y solapadamente culpa al país de empujar a sus habitantes a emigrar.

39

Las generalizaciones pueden provenir no tan solo del lenguaje destacado, sino de las imágenes utilizadas como soporte para su ilustración: según apunta Lorite²⁴, “*las fotos de las portadas en los periódicos son, a menudo, los principales exponentes de la realidad tratada. Es lo primero que mira el lector. Se trata, además, de esta imagen impactante que almacena en su mente y entonces asocia con el acontecimiento noticiado mucho antes, incluso, que el titular*”.

²³ Consell de l’Audiovisual de Catalunya. (2004).

²⁴ Lorite, N. (2004), pg.167.

11. MUJER

Datos generales

En los estudios de igualdad de género a menudo se menciona cómo la implantación en el lenguaje del masculino como universal oculta la especificidad de la experiencia de todo un colectivo.

Mary Nash²⁵ afirma además de que “la consolidación de su proceso identitario en clave de mujer significa reconocer la feminización de la inmigración y la presencia de mujeres en los colectivos de inmigrantes”. Su invisibilidad, en cambio, niega su protagonismo como agentes de la identidad migratoria y perpetúa la consolidación de un modelo exclusivamente masculino de este fenómeno.

Como otros estudios nacionales sobre el discurso periodístico, en este análisis también se refleja la **invisibilidad de la mujer**: un 82% de las noticias analizadas no hacen referencia explícita.

En este aspecto, no se encuentran diferencias entre los diarios.

Tabla 24

¿Se hace referencia a mujeres? (%)	
No hace referencia a mujeres	82,2
La mujer es un tema colateral	6,9
Mujer inmigrante como individuo	6,0
Mujer inmigrante como parte de un colectivo	4,9
Total	100

40

Las escasas noticias en las que aparecen colateralmente tienen el efecto de sobredimensionar su asociación al ámbito de los delitos y conflictos, alimentando así un imaginario negativo sobre las mujeres inmigrantes.

Así, analizando las tablas de la página siguiente se puede ver cómo tienden más bien a ser noticias de ámbito local (71%), específicamente sucesos (64%) relacionados con la violencia de género (22%) o la prostitución (10%).

- Las **mujeres africanas**, principalmente magrebí, aparecen en una cuarta parte de las noticias que hacen referencia al género femenino (26%). El 71% de las veces que aparece una mujer africana en la prensa es en la sección de sucesos. El 31%, concretamente, son sucesos que han tenido lugar en el control fronterizo.
- Las **mujeres latinoamericanas** son el siguiente colectivo que más aparece en las noticias. De nuevo, se trata mayoritariamente de sucesos (74%), la mitad de ellos vinculados con la violencia doméstica.

Por otra parte, las noticias están **más polarizadas**: aquellas que destacan hechos positivos están 8 puntos por encima de las noticias que no hablan específicamente de mujeres; y las negativas, 14 puntos por encima. Eso va en detrimento de las noticias neutras, que únicamente suponen el 20%.

Las **fuentes de información** están menos diversificadas: dos terceras partes (66%) provienen de fuentes institucionales. Hay aún menos interlocutores que en el conjunto de noticias.

²⁵ Op. cit., pàg. 103.

En resumen, debe insistirse en el enorme impacto del silencio y de las representaciones negativas de la identidad femenina inmigrantes. Al obviar la normalidad de la experiencia colectiva de la mayoría de ellas, se polarizan las representaciones culturales asociadas al conflicto y a la victimización.

Tabla 25

Ámbito según si se hace referencia a mujeres (%)		
	No se hace referencia a mujeres	Se hace referencia a mujeres
Local	57,8	71,4
Nacional	30,4	26,3
Internacional	11,8	2,3
Total	100	100

Tabla 26

Principales temáticas según si se hace referencia a mujeres (%)		
	No se hace referencia a mujeres	Se hace referencia a mujeres
Sucesos	28,8	63,9
Política	18,0	4,9
Cultura	12,8	9,4
Datos, estudios y estadísticas	9,3	6,0
Trabajo	9,1	3,0
Solidaritat	5,6	5,3
Resto de temáticas	16,4	7,5
Total	100	100

Tabla 27

Colectivos según si se hace referencia a mujeres (%)		
	No se hace referencia a mujeres	Se hace referencia a mujeres
General	60,6	41,7
Latinoamericanos	7,5	15,8
Magrebís	7,7	12,8
Subsaharianos	7,6	6,8
Europa del este	4,7	6,8
Africanos en general	3,9	6,8
Musulmanes	3,7	2,6
Resto de Europa	2,8	4,9
Asiáticos	1,5	1,9
Total	100	100

Tabla 28

"¿Se destacan aspectos negativos?" según si se hace referencia a mujeres (%)		
	No se hace referencia a mujeres	Se hace referencia a mujeres
Neutro	42,2	20,3
Negativo	30,9	45,1
Positivo	26,9	34,6
Total	100	100

Algunos ejemplos de la prensa local

El sobredimensionamiento de la inmigración femenina en el mundo de la prostitución y la violencia de género queda explícito en los siguientes ejemplos:

"9 DETENIDOS EN UNA REDADA EN LA PLAYA DE PALMA CONTRA LA PROSTITUCIÓN Y LA INMIGRACIÓN ILEGAL". (Noticia 26, 02-07-05).

Nombrar la prostitución junto a la inmigración irregular (incorrectamente llamada "ilegal") fomenta la construcción de un imaginario colectivo en el que la figura de mujer inmigrante se asocia a una doble marginación: la condición de ilegalidad y la estigmatización de la prostitución.

"EL JUEZ ESTRENA LA ORDENANZA DE CARLOS DELGADO CONTRA LA PROSTITUCIÓN PONIENDO UNA MULTA DE 40€ A UNA NIGERIANA". (Noticia 27, 22-09-05).

Si bien es cierto que la prostitución de mujeres extranjeras en el ámbito de la prostitución las Illes Balears es elevada (66% en 2003, según Fundación Gadeso), la importancia noticia no radica tanto en la nacionalidad de la persona como en el hecho de que, por vez, se ha multado a una prostituta en la aplicación del nuevo Reglamento municipal.

"DETENIDO UN MENOR COLOMBIANO POR AGREDIR A SU EXPAREJA EN CALA MILLOR". (Noticia 28, 26-05-05).

La noticia explica en el cuerpo de texto que la mujer, de la misma nacionalidad, sufrió violencia de género de manos del menor. Ya se ha dicho que destacar la nacionalidad u origen tanto del agresor como de la víctima no mejora la comprensión de la noticia, pero favorece la persistencia de los estereotipos comentados.

"UNA MAFIA OBLIGABA A UNA MUJER BOLIVIANA A TRABAJAR COMO UNA ESCLAVA POR 1 EURO AL DIA" (Noticia 29, 30-06-05).

42

Esta noticia se ilustra además con la fotografía de un grupo de personas inmigrantes haciendo cola para regularizar su situación administrativa. Así pues, no sólo redonda en la imagen estereotipada de la mujer inmigrante como víctima y prostituta a la vez, sino que además favorece un efecto generalizador sobre todo el colectivo.

12. ANEXO: TABLAS ESTADÍSTICAS

Tabla 29

Ámbito (% según columnas)		Local	Nacional	Internacional
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100	100
	Sí	32,6	55,2	53,6
	No, pero se habla de personas inmigrantes	40,0	24,8	15,2
	La inmigración es un tema más de la noticia	18,3	14,6	11,3
	Otros casos	9,1	5,4	19,9
Principales temáticas	Total	100	100	100
	Sucesos	33,4	39,2	32,5
	Política	10,2	22,3	28,5
	Cultura	15,5	4,7	14,6
	Datos, estudios y estadísticas	10,8	6,1	4,6
	Trabajo	7,8	10,8	1,3
	Solidaridad	5,3	4,5	9,9
	Resto temáticas	17,0	12,4	8,6
Protagonistas de la noticia	Total	100	100	100
	Inmigrantes	63,2	36,9	15,9
	Políticos y administraciones públicas	16,8	21,8	43,0
	Personas que intentan llegar a España/Europa	1,7	29,3	21,9
	Sociedad en general	10,2	6,5	4,6
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otros	5,8	4,3	7,9
	Expertos/tas	2,4	1,1	6,6
Colectivos	Total	100	100	100
	General	57,8	56,1	57
	Latinoamericanos	12,0	4,1	5,3
	Magrebís	7,4	12,4	4,6
	Subsaharianos	3,4	12,6	16,6
	Europa del este	7,0	2,3	2,0
	Africanos en general	3,7	5,0	7,3
	Musulmanes	2,7	4,5	5,3
	Resto de Europa	4,3	1,4	1,3
	Asiáticos	1,7	1,8	0,7
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100	100
	Neutro	38,3	38,5	37,7
	Negativo	31,1	36,3	39,1
	Positivo	30,6	25,2	23,2
Fuente de la información	Total	100	100	100
	Institucional	53,6	61,7	64,9
	Fuentes estadísticas	11,9	11,5	4,0
	Colectivos o asociaciones de inmigrantes	7,7	2,9	1,3
	Otros colectivos	6,8	5,6	6,6
	Periodista (opinión)	4,8	4,1	7,3
	Inmigrantes individuales	4,4	3,4	2,6
	Expertos/as	3,8	2,0	4,6
	Varias fuentes	2,6	4,1	4,6
Otras fuentes	4,6	4,7	4,0	
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	17,1	7,4	0,7
	No se hacen arquetipos	82,9	92,6	99,3
¿Se hacen generalizaciones?	Total	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	2,7	4,5	2,0
	No se hacen arquetipos	97,3	95,5	98,0
¿Se hace referencia a mujeres?	Total	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	21,1	15,8	4,0
	No se hacen arquetipos	78,9	84,2	96,1
Total	60,2	29,7	10,1	

Tabla 30

¿Es la inmigración el tema central de la noticia? (% según columnas)					
		Sí	No, pero habla de inmig.	La inmig. es un tema más	Otros casos
Ámbito	Total	100	100	100	100
	Local	47,4	73,0	66,8	60,3
	Nacional	39,5	22,3	26,3	17,6
	Internacional	13,1	4,7	6,9	22,1
Principales temáticas	Total	100	100	100	100
	Sucesos	25,0	60,4	14,6	25,7
	Política	21,5	5,9	15,4	25,0
	Cultura	12,6	12,8	8,5	15,4
	Datos, estudios y estadísticas	11,0	1,4	20,2	4,4
	Trabajo	11,0	5,5	8,9	2,2
	Solidaridad	4,8	3,9	7,7	11,0
	Resto de temáticas	18,9	14	32,4	27,3
Protagonistas de la noticia	Total	100	100	100	100
	Inmigrantes	41,0	83,4	30,0	13,2
	Políticos y administraciones públicas	21,1	7,9	28,3	53,7
	Personas que intenten llegar a España/Europa	26,0	2,8	0,4	1,5
	Sociedad en general	4,7	2,0	27,5	15,4
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otros	4,0	3,0	9,3	14,7
Expertos/as	3,2	0,8	4,5	1,5	
Colectivos	Total	100	100	100	100
	General	65	27,6	86,7	75,8
	Latinoamericanos	5,5	17,4	2,4	5,9
	Magrebís	8,2	13,8	2,0	3,7
	Subsaharianos	11,6	6,1	2,0	3,7
	Europa del Este	1,8	11,8	2,0	1,5
	Africanos en general	5,3	5,3	1,6	2,2
	Musulmanes	1,1	6,7	2,0	5,1
	Resto de Europa	0,6	7,9	0,4	2,2
Asiáticos	0,8	3,4	0,8	0,0	
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100	100	100
	Neutra	45,0	24,1	42,5	51,5
	Negativa	31,8	43,2	26,7	17,6
	Positiva	23,2	32,7	30,8	30,9
Fuente de la información	Total	100	100	100	100
	Institucional	53,9	67,5	41,3	63,2
	Fuentes estadísticas	11,6	4,1	27,1	3,7
	Colectivos o asociaciones de Inmigrantes	5,6	8,3	1,6	2,9
	Otros colectivos	5,8	4,1	10,5	10,3
	Periodista (opinión)	6,9	1,4	6,9	3,7
	Inmigrantes individuales	2,4	7,5	1,6	2,2
	Expertos	4,5	0,8	5,3	3,7
	Varias fuentes	4,8	1,4	2,8	2,9
Otras fuentes	4,4	4,9	2,8	2,4	
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	2,4	3,2	2,8	5,9
	No se hacen arquetipos	97,6	96,8	97,2	94,1
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	4,4	3,4	1,2	0,0
	No se hacen arquetipos	95,6	96,6	98,8	100
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	11,5	27,6	17,4	11,8
	No se hacen arquetipos	88,5	72,4	82,6	88,2
Total		41,4	33,0	16,5	9,1

Tabla 31

Temática (% según columnas)													
		Sucesos	Política	Cultura	Datos, est. y estad.	Trabajo	Solidaridad	Opinión	Educación	Economía	Vida cotidiana	Racismo	Vivenda
Ámbito	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Local	57,4	39,3	76,5	74,0	58,3	57,8	69,5	83,0	59,5	68,8	60,0	68,8
	Nacional	33,2	42,3	11,5	20,6	40,0	24,1	22,0	17,0	35,1	31,3	23,3	25,0
	Internacional	9,4	18,4	12,0	5,3	1,7	18,1	8,5	0,0	5,4	0,0	16,7	6,3
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	29,6	56,8	42,6	51,9	56,7	36,1	66,1	38,3	21,6	40,6	26,7	12,5
	No, pero se habla de personas inmigrantes	56,9	12,4	34,4	5,3	22,5	22,9	3,4	12,8	27,0	40,6	40,0	43,8
	La inmigración es un tema más de la noticia	6,9	16,2	11,5	38,2	18,3	22,9	23,7	40,4	35,1	12,5	23,3	25,0
	Otros casos	6,7	14,5	11,5	4,6	2,5	18,1	6,8	8,5	16,2	6,3	10,0	18,8
Protagonistas de la noticia	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Inmigrantes	61,1	24,4	55,7	49,6	61,7	27,7	30,5	57,4	59,5	75,0	60,0	43,8
	Políticos y administraciones públicas	11,8	53,4	18,0	9,9	22,5	28,9	13,6	17,0	16,2	0,0	16,7	12,5
	Personas que intenten llegar a España/Europa	23,1	14,5	1,1	2,3	3,3	4,8	15,3	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3
	Sociedad en general	2,7	2,6	8,2	32,8	6,7	4,8	25,4	10,6	13,5	18,8	13,3	18,8
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otros	1,0	3,4	10,4	1,5	5,8	32,5	3,4	6,4	8,1	6,3	6,7	18,8
Expertos/as	0,4	1,7	6,6	3,8	0,0	1,2	11,9	8,5	2,7	0,0	3,3	0,0	
Colectivos	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	General	24,6	71,3	63,4	93,1	89,1	51,8	74,6	93,7	89,2	56,2	66,6	81,3
	Latinoamericanos	13,5	3,0	12,0	1,5	4,2	18,1	3,4	2,1	0,0	21,9	6,7	0,0
	Magrebis	19,3	5,1	1,6	1,5	0,0	6,0	5,1	0,0	0,0	3,1	6,7	0,0
	Subsaharianos	13,2	9,0	2,2	1,5	1,7	12,0	5,1	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3
	Europa del Este	12,8	0,9	1,1	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	6,7	6,3
	Africanos en general	7,8	4,7	1,6	0,0	1,7	6,0	1,7	0,0	0,0	0,0	10,0	0,0
	Musulmanes	1,0	5,1	11,5	0,8	0,0	4,8	6,8	4,3	0,0	6,3	3,3	0,0
	Resto de Europa	5,2	0,4	4,9	1,5	0,8	1,2	1,7	0,0	2,7	9,4	0,0	6,3
	Asiáticos	2,7	0,4	1,6	0,0	1,7	0,0	1,7	0,0	8,1	0,0	0,0	0,0
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Neutra	19,3	53,0	42,6	76,3	46,7	21,7	49,2	38,3	51,4	53,1	20,0	43,8
	Negativa	53,1	25,2	9,8	13,7	30,0	19,3	39,0	38,3	16,2	9,4	66,7	31,3
Positiva	27,7	21,8	47,5	9,9	23,3	59,0	11,9	23,4	32,4	37,5	13,3	25,0	
Fuente de la información	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Institucional	83,2	78,6	32,8	16,8	59,2	34,9	0,0	31,9	37,8	6,3	56,7	31,3
	Fuentes estadísticas	1,7	1,7	2,7	67,2	15,8	6,0	0,0	27,7	35,1	6,3	6,7	25,0
	Colectivos o asociaciones de inmigrantes	1,1	4,3	21,3	0,8	5,0	19,3	1,7	2,1	0,0	12,5	0,0	0,0
	Otros colectivos	2,3	3,0	13,7	4,6	5,8	22,9	1,7	10,6	5,4	12,5	16,7	18,8
	Periodista (opinión)	1,0	1,3	8,7	0,8	1,7	1,2	62,7	6,4	0,0	6,3	6,7	0,0
	Inmigrantes individuales	3,8	0,9	7,7	0,0	0,8	3,6	11,9	0,0	0,0	31,3	3,3	6,3
	Expertos	1,3	3,0	5,5	5,3	0,8	3,6	6,8	17,0	0,0	0,0	3,3	12,5
	Varias fuentes	2,7	4,3	2,2	0,8	5,0	2,4	11,9	2,1	2,7	6,3	0,0	0,0
Otras fuentes	2,9	3,0	5,5	3,8	5,8	6,0	3,4	2,1	18,9	18,8	6,7	6,3	
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	32,6	1,7	1,1	0,0	0,8	1,2	1,7	0,0	0,0	6,3	16,7	6,3
No se hacen arquetipos	67,4	98,3	98,9	100	99,2	98,8	98,3	100	100	93,7	83,3	93,7	
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	2,3	2,1	3,8	2,3	3,3	1,2	10,2	0,0	2,7	12,5	6,7	12,5
No se hacen arquetipos	97,7	97,9	96,2	97,7	96,7	98,8	89,8	100	97,3	87,5	93,3	87,5	
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	32,4	5,6	13,7	12,2	6,7	16,9	5,1	4,3	8,1	25,0	13,3	0,0
No se hacen arquetipos	67,6	94,4	86,3	87,8	93,3	83,1	94,9	95,7	91,9	75	86,7	100	
Total		35	15,6	12,2	8,8	8	5,5	3,9	3,1	2,5	2,1	2	1,1

Tabla 32

Protagonistas de la noticia (% según columnas)		Inmi- grantes	Políticos y adm. púb.	Intentan llegar Esp/Eur.	Sociedad en general	Asoc. sindic. y otros	Exper- tos/ as
Ámbito	Total	100	100	100	100	100	100
	Local	75,2	48,2	8,4	71,9	62,7	59,5
	Nacional	21,7	31,0	73,0	22,7	22,9	13,5
	Internacional	3,2	20,8	18,5	5,5	14,5	27,0
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100	100	100	100	100
	Sí	33,6	41,9	90,4	22,7	30,1	54,1
	No, pero se habla de personas inmigrantes	54,3	12,5	7,9	7,8	18,1	10,8
	La inmigración es un tema más de la noticia	9,8	22,4	0,6	53,1	27,7	29,7
	Otros casos	2,4	23,3	1,1	16,4	24,1	5,4
Principales temáticas	Total	100	100	100	100	100	100
	Sucesos	42,3	19,8	68,0	10,9	6,0	5,4
	Política	7,5	39,9	19,1	4,7	9,6	10,8
	Cultura	13,5	10,5	1,1	11,7	22,9	32,4
	Datos, estudios y estadísticas	8,6	4,2	1,7	33,6	2,4	13,5
	Trabajo	9,8	8,6	2,2	6,3	8,4	0,0
	Solidaridad	3,0	7,7	2,2	3,1	32,5	2,7
	Resto temáticas	15,3	9,3	5,7	29,7	18,2	35,2
Colectivos	Total	100	100	100	100	100	100
	General	48,3	75,7	28,7	88,3	67,4	91,9
	Latinoamericanos	13,7	3,8	2,8	1,6	12,0	2,7
	Magrebís	10,0	3,8	20,8	1,6	2,4	0,0
	Subsaharianos	2,9	9,3	30,3	2,3	4,8	0,0
	Europa del Este	8,6	2,2	1,1	1,6	0,0	0,0
	Africanos en general	4,0	2,2	12,9	1,6	4,8	0,0
	Musulmanes	4,6	2,2	1,7	2,3	3,6	2,7
	Resto de Europa	5,3	0,0	1,1	0,8	4,8	0,0
	Asiáticos	2,6	0,6	0,6	0,0	0,0	2,7
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100	100	100	100	100
	Neutra	33,2	46,6	35,4	52,3	25,3	67,6
	Negativa	36,1	19,8	53,9	28,9	31,3	16,2
	Positiva	30,8	33,5	10,7	18,8	43,4	16,2
Fuente de la información	Total	100	100	100	100	100	100
	Institucional	56,3	82,7	70,8	25,0	8,4	13,5
	Fuentes estadísticas	13,1	2,9	3,9	35,9	3,6	0,0
	Colectivos o asociaciones de inmigrantes	8,2	0,3	0,6	0,0	21,7	5,4
	Otros colectivos	4,6	1,9	2,8	10,9	43,4	0,0
	Periodista (opinión)	3,7	3,5	5,6	8,6	3,6	24,3
	Inmigrantes individuales	5,8	0,3	4,5	2,3	3,6	0,0
	Expertos	1,8	2,2	2,2	2,3	6,0	45,9
	Varias fuentes	1,5	3,8	6,2	7,8	3,6	2,7
Otras fuentes	5,0	2,2	3,4	7,0	6,0	8,1	
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	21,8	4,2	2,2	3,9	1,2	0,0
	No se hacen arquetipos	78,2	95,8	97,8	96,1	98,8	100
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	3,3	1,6	6,7	1,6	1,2	5,4
	No se hacen arquetipos	96,7	98,4	93,3	98,4	98,8	94,6
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	23,5	8,3	16,9	12,5	16,9	5,4
	No se hacen arquetipos	76,5	91,7	83,1	87,5	83,1	94,6
Total		50,6	20,9	11,9	8,6	5,5	2,5

Tabla 33

Colectivos (% según columnas)										
		General	Latino- americ.	Magre- bis	Subsa- harian.	Europa del Este	Afric. en general	Musul- manes	Resto Europa	Asiá- ticos
Ámbito	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Local	60,9	80,6	51,9	27,7	82,9	50,0	46,2	83,0	62,5
	Nacional	29,1	13,4	42,6	50,0	13,2	33,3	38,5	12,8	33,3
	Internacional	10,0	6,0	5,4	22,3	3,9	16,7	15,4	4,3	4,2
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	47,1	25,4	39,5	64,3	14,5	50,0	13,5	8,5	20,8
	No, pero se habla de personas inmigrantes	15,9	64,2	52,7	26,8	76,3	39,4	63,5	83,0	70,8
	La inmigración es un tema más de la noticia	25,0	4,5	3,9	4,5	6,6	6,1	9,6	2,1	8,3
	Otros casos	12,0	6,0	3,9	4,5	2,6	4,5	13,5	6,4	0,0
Principales temáticas	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sucesos	15,1	53,0	78,3	61,6	88,2	62,1	9,6	57,4	58,3
	Política	19,5	5,2	9,3	18,8	2,6	16,7	23,1	2,1	4,2
	Cultura	13,6	16,4	2,3	3,6	2,6	4,5	40,4	19,1	12,5
	Datos, estudios y estadísticas	14,3	1,5	1,6	1,8	0,0	0,0	1,9	4,3	0,0
	Trabajo	12,5	3,7	0,0	1,8	1,3	3,0	0,0	2,1	8,3
	Solidaridad	5,0	11,2	3,9	8,9	0,0	7,6	7,7	2,1	0,0
	Resto temáticas	20,0	9,0	4,6	3,5	5,3	6,1	17,3	12,9	16,7
Protagonistas de la noticia	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Inmigrantes	42,6	77,6	58,9	19,6	85,5	45,5	67,3	85,1	83,3
	Políticos y administraciones públicas	27,7	9,0	9,3	25,9	9,2	10,6	13,4	0,0	8,4
	Personas que intentan llegar a España/Europa	6,0	3,7	28,7	48,2	2,6	34,8	5,8	4,3	4,2
	Sociedad en general	13,2	1,5	1,6	2,7	2,6	3,0	5,8	2,1	0,0
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otros Expertos/as	6,5	7,5	1,6	3,6	0,0	6,1	5,8	8,5	0,0
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Neutra	47,8	20,9	21,7	32,1	13,2	28,8	44,2	25,5	33,3
	Negativa	25,1	45,5	54,3	48,2	44,7	45,5	26,9	31,9	29,2
	Positiva	27,1	33,6	24	19,6	42,1	25,8	28,8	42,6	37,5
Fuente de la información	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Institucional	49,4	52,2	81,4	67,9	93,4	75,8	30,8	61,7	62,5
	Fuentes estadísticas	17,8	2,2	3,1	1,8	0,0	0,0	3,8	0,0	4,2
	Colectivos o asociaciones de inmigrantes	3,7	16,4	2,3	3,6	2,6	6,1	25	6,4	4,2
	Otros colectivos	7,8	8,2	2,3	5,4	1,3	3,0	3,8	6,4	4,2
	Periodista (opinión)	6,8	3,0	1,6	3,6	0,0	1,5	3,8	0,0	4,2
	Inmigrantes individuales	1,6	9,7	5,4	4,5	1,3	3,0	17,3	17,0	0,0
	Expertos	4,9	1,5	0,0	0,9	0,0	1,5	3,8	2,1	4,2
	Varias fuentes	3,4	0,7	2,3	7,1	1,3	3,0	3,8	0,0	8,3
	Otras fuentes	4,6	6,0	1,6	5,4	0,0	6,1	7,7	6,4	8,3
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	1,3	26,9	33,3	16,1	60,5	25,8	5,8	25,5	8,3
	No se hacen arquetipos	98,7	73,1	66,7	83,9	39,5	74,2	94,2	74,5	91,7
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	2,2	2,2	4,7	2,7	3,9	3,0	13,5	2,1	12,5
	No se hacen arquetipos	97,8	97,8	95,3	97,3	96,1	97,0	86,5	97,9	87,5
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	13,0	31,3	26,4	16,1	23,7	27,3	13,5	27,7	20,8
	No se hacen arquetipos	87,0	68,7	73,6	83,9	76,3	72,7	86,5	72,3	79,2
Total		57,2	9,0	8,6	7,5	5,1	4,4	3,5	3,1	1,6

Taula 34

¿Se destaca un hecho neutro, negativo o positivo? (% según columnas)				
		Neutra	Negativa	Positiva
Ámbito	Total	100	100	100
	Local	60,2	56,0	65,2
	Nacional	29,8	32,2	26,5
	Internacional	9,9	11,8	8,3
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100	100
	Sí	48,7	39,4	34,0
	No, pero se habla de personas inmigrantes	20,8	42,6	38,1
	La inmigración es un tema más de la noticia	18,3	13,2	18,0
	Otros casos	12,2	4,8	9,9
Principales temáticas	Total	100	100	100
	Sucesos	17,6	55,6	34,3
	Política	21,6	11,8	12,1
	Cultura	13,6	3,6	20,6
	Datos, estudios y estadísticas	17,5	3,6	3,1
	Trabajo	9,8	7,2	6,6
	Solidaridad	3,1	3,2	11,6
	Resto temáticas	16,8	15	11,7
Protagonistas de la noticia	Total	100	100	100
	Inmigrantes	43,8	54,6	55,1
	Políticos y administraciones públicas	25,5	12,4	24,9
	Persones que intentan llegar a España/Europa	11,0	19,2	4,5
	Sociedad en general	11,7	7,4	5,7
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otros	3,7	5,2	8,5
	Expertos/as	4,4	1,2	1,4
Colectivos	Total	100	100	100
	General	71,4	43,0	54,8
	Latinoamericanos	4,9	12,2	10,6
	Magrebís	4,9	14,0	7,3
	Subsaharianos	6,3	10,8	5,2
	Europa del Este	1,7	6,8	7,6
	Africanos en general	3,3	6,0	4,0
	Musulmanes	4,0	2,8	3,5
	Resto de Europa	2,1	3,0	4,7
	Asiáticos	1,4	1,4	2,1
	Fuente de la información	Total	100	100
Institucional		49,0	62,6	61,7
Fuentes estadísticas		16,9	7,0	7,6
Colectivos o asociaciones de inmigrantes		5,6	3,0	8,7
Otros colectivos		5,2	5,8	8,7
Periodista (opinión)		5,4	5,8	2,8
Inmigrantes individuales		4,4	4,2	3,1
Expertos		5,9	2,6	0,7
Varias fuentes		3,5	3,6	2,4
Otras fuentes		4,0	5,4	4,3
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	4,0	21,8	13,2
	No se hacen arquetipos	96,0	78,2	86,8
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	3,0	4,6	1,7
	No se hacen arquetipos	97,0	95,4	98,3
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	9,4	24,0	21,7
	No se hacen arquetipos	90,6	76,0	78,3
Total		38,3	33,4	28,3

Tabla 35

Fuentes de información (% según columnas)										
		Institu- cional	Fuentes estadís- ticas	Colec. o asoc. de inmig.	Otros colec- tivos	Perio- dista (opinión)	Inmig. Indivi- duales	Expertos	Varias fuentes	Otras fuentes
Ámbito	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Local	56,5	65,2	82,1	63,5	59,7	67,8	68,0	47,9	60,3
	Nacional	32,0	31,1	15,5	26,0	25,0	25,4	18,0	37,5	30,9
	Internacional	11,5	3,7	2,4	10,4	15,3	6,8	14,0	14,6	8,8
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí	39,1	43,9	41,7	37,5	59,7	25,4	56,0	62,5	39,7
	No, pero se habla de personas inmigrantes	38,9	12,2	48,8	20,8	9,7	62,7	8,0	14,6	35,3
	La inmigración es un tema más de la noticia	11,9	40,9	4,8	27,1	23,6	6,8	26,0	14,6	10,3
	Otros casos	10,1	3,0	4,8	14,6	6,9	5,1	10,0	8,3	14,7
Principales temáticas	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sucesos	51,0	5,5	7,1	12,5	6,9	33,9	14,0	29,2	22,1
	Política	21,5	2,4	11,9	7,3	4,2	3,4	14,0	20,8	10,3
	Cultura	7,0	3,0	46,4	26,0	22,2	23,7	20,0	8,3	14,7
	Datos, estudios y estadísticas	2,6	53,7	1,2	6,3	1,4	0,0	14,0	2,1	7,4
	Trabajo	8,3	11,6	7,1	7,3	2,8	1,7	2,0	12,5	10,3
	Solidaridad	3,4	3,0	19,0	19,8	1,4	5,1	6,0	4,2	7,4
	Resto temáticas	6,2	20,8	7,3	20,8	61,1	32,2	30,0	22,9	27,8
Protagonistas de la noticia	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Inmigrantes	49,8	60,4	73,8	36,5	38,9	74,6	28,0	22,9	55,9
	Políticos y administraciones públicas	30,3	5,5	1,2	6,2	15,3	1,7	14,0	25,0	10,3
	Persones que intentan llegar a España/Europa	14,7	4,3	1,2	5,2	13,9	13,6	8,0	22,9	8,8
	Sociedad en general	3,7	28,0	0,0	14,6	15,3	5,1	6,0	20,8	13,2
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otros Expertos/as	0,8	1,8	21,4	37,5	4,2	5,1	10,0	6,3	7,4
Colectivos	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	General	49,5	92,7	38,1	69,8	80,6	23,7	84,0	60,4	57,3
	Latinoamericanos	8,2	1,8	26,2	11,5	5,6	22,0	4,0	2,1	11,8
	Magrebis	12,3	2,4	3,6	3,1	2,8	11,9	0,0	6,3	2,9
	Subsaharianos	8,9	1,2	4,8	6,3	5,6	8,5	2,0	16,7	8,8
	Europa del Este	8,3	0,0	2,4	1,0	0,0	1,7	0,0	2,1	0,0
	Africanos en general	5,8	0,0	4,8	2,1	1,4	3,4	2,0	4,2	5,9
	Musulmanes	1,9	1,2	15,5	2,1	2,8	15,3	4,0	4,2	5,9
	Resto de Europa	3,4	0,0	3,6	3,1	0,0	13,6	2,0	0,0	4,4
	Asiáticos	1,8	0,6	1,2	1,0	1,4	0,0	2,0	4,2	2,9
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Neutra	32,9	59,1	38,1	31,3	43,1	42,4	68,0	41,7	33,8
	Negativa	36,6	21,3	17,9	30,2	40,3	35,6	26,0	37,5	39,7
	Positiva	30,5	19,5	44,0	38,5	16,7	22,0	6,0	20,8	26,5
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	19,6	0,0	1,2	3,1	4,2	11,9	2,0	4,2	4,2
	No se hacen arquetipos	80,4	100,0	98,8	96,9	95,8	88,1	98,0	95,8	95,8
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	2,1	2,4	2,4	1,0	11,1	1,7	4,0	14,6	5,6
	No se hacen arquetipos	97,9	97,6	97,6	99,0	88,9	98,3	96,0	85,4	94,4
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Sí se hacen arquetipos	20,6	14,0	10,7	14,6	6,9	27,1	2,0	14,6	22,1
	No se hacen arquetipos	79,4	86,0	89,3	85,4	93,1	72,9	98,0	85,4	77,9
Total		57,2	11,0	5,6	6,4	4,8	3,9	3,3	3,2	4,5

Tabla 36

Fuentes de información institucionales o no institucionales (% según columnas)			
		Utiliza fuentes institucionales	No utiliza fuentes institucionales
Ámbito	Total	100	100
	Local	56,5	65,2
	Nacional	32,0	26,5
	Internacional	11,5	8,3
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100
	Sí	39,1	44,6
	No, pero se habla de personas inmigrantes	38,9	25,0
	La inmigración es un tema más de la noticia	11,9	22,6
Otros casos		10,1	7,8
	Total	100	100
	Sucesos	51,0	13,7
	Política	21,5	7,8
	Cultura	7,0	19,2
	Datos, estudios y estadísticas	2,6	17,0
	Trabajo	8,3	7,6
	Solidaridad	3,4	8,4
Resto temáticas	6,2	26,3	
Protagonistes de la noticia	Total	100	100
	Immigrants que viuen a Espanya/Europa	49,8	51,6
	Polítics i administracions públiques	30,3	8,4
	Persones que intenten arribar a Espanya/Europa	14,7	8,1
	Societat en general	3,7	15,0
	Associacions, ONG, sindicats i altres	0,8	11,9
Experts/tes	0,6	5,0	
Colectivos	Total	100	100
	General	49,5	67,5
	Latinoamericanos	8,2	10,0
	Magrebís	12,3	3,7
	Subsaharianos	8,9	5,6
	Europa del Este	8,3	0,8
	Africanos en general	5,8	2,5
	Musulmanes	1,9	5,6
	Resto de Europa	3,4	2,8
Asiáticos	1,8	1,4	
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100
	Neutra	32,9	45,6
	Negativa	36,6	29,2
Positiva	30,5	25,3	
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100
	Sí se hace referencia a mujeres	19,6	3,1
No se hace referencia a mujeres	80,4	96,9	
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100
	Sí se hace referencia a mujeres	2,1	4,5
No se hace referencia a mujeres	97,9	95,5	
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100
	Sí se hace referencia a mujeres	20,6	14,0
No se hace referencia a mujeres	79,4	86,0	
Total		57,2	42,8

Tabla 37

¿Se hacen arquetipos? (% según columnas)			
		No se realizan arquetipos	Sí se realizan arquetipos
Ámbito	Total	100	100
	Local	57,1	81,9
	Nacional	31,4	17,6
	Internacional	11,5	0,5
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100
	Sí	46,3	8,0
	No, pero se habla de personas inmigrantes	25,6	84,0
	La inmigración es un tema más de la noticia	18,3	3,7
	Otros casos	9,8	4,3
Principales temáticas	Total	100	100
	Sucesos	27,0	91,0
	Política	17,6	2,1
	Cultura	13,8	1,1
	Datos, estudios y estadísticas	10,0	0,0
	Trabajo	9,1	0,5
	Solidaridad	6,3	0,5
Resto temáticas	16,2	4,8	
Protagonistas de la noticia	Total	100	100
	Inmigrantes que viven en España/Europa	45,3	87,8
	Políticos y administraciones públicas	22,9	6,9
	Personas que intentan llegar a España/Europa	13,3	2,1
	Sociedad en general	9,4	2,7
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otras entidades	6,3	0,5
Expertos/as	2,8	0,0	
Colectivos	Total	100	100
	General	64,6	5,9
	Latinoamericanos	7,5	19,1
	Magrebis	6,6	22,9
	Subsaharianos	7,2	9,6
	Europa del Este	2,3	24,5
	Africanos en general	3,7	9,0
	Musulmanes	3,7	1,6
	Resto de Europa	2,7	6,4
	Asiáticos	1,7	1,1
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100
	Neutra	42,0	12,2
	Negativa	29,9	58,0
Positiva	28,1	29,8	
Fuente de la información	Total	100	100
	Institucional	52,5	89,4
	Fuentes estadísticas	12,5	0,0
	Colectivos o asociaciones de inmigrantes	6,3	0,5
	Otros colectivos	7,1	1,6
	Inmigrantes individuales	4,0	3,7
	Periodista (opinión)	5,3	1,6
	Expertos	3,7	0,5
	Varias fuentes	3,5	1,1
Otras fuentes	5,0	1,6	
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100
	Sí se hace referencia a mujeres	2,9	4,8
	No se hace referencia a mujeres	97,1	95,2
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100
	Sí se hace referencia a mujeres	15,6	33,0
	No se hace referencia a mujeres	84,4	67,0
Total		87,4	12,6

Tabla 38

¿Se hacen generalizaciones? (% según columnas)			
		No se hacen generalizaciones	Sí se hacen generalizaciones
Ámbito	Total	100	100
	Local	60,5	51,1
	Nacional	29,3	42,6
	Internacional	10,2	6,4
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100
	Sí	40,9	57,4
	No, pero se habla de personas inmigrantes	32,9	36,2
	La inmigración es un tema más de la noticia	16,8	6,4
	Otros casos	9,4	0,0
Principales temáticas	Total	100	100
	Sucesos	35,3	25,5
	Política	15,8	10,6
	Cultura	12,1	14,9
	Datos, estudios y estadísticas	8,8	6,4
	Trabajo	8,0	8,5
	Solidaridad	5,7	2,1
	Resto temáticas	14,3	32
Protagonistas de la noticia	Total	100	100
	Inmigrantes que viven en España/Europa	50,5	53,2
	Políticos y administraciones públicas	21,2	10,7
	Personas que intentan llegar a España/Europa	11,5	25,5
	Sociedad en general	8,7	4,3
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otras entidades	5,7	2,1
Colectivos	Total	100	100
	General	57,8	40,4
	Latinoamericanos	9,0	6,4
	Magrebís	8,5	12,8
	Subsaharianos	7,5	6,4
	Europa del Este	5,0	6,4
	Africanos en general	4,4	4,3
	Musulmanes	3,1	14,9
	Resto de Europa	3,2	2,1
	Asiáticos	1,4	6,4
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100
	Neutra	38,4	36,2
	Negativa	32,9	48,9
	Positiva	28,7	14,9
Fuente de la información	Total	100	100
	Institucional	57,8	38,3
	Fuentes estadísticas	11,0	8,5
	Colectivos o asociaciones de inmigrantes	5,7	4,3
	Otros colectivos	6,6	2,1
	Inmigrantes individuales	4,4	17,0
	Periodista (opinión)	4,0	2,1
	Expertos	3,3	4,3
	Varias fuentes	2,8	14,9
	Otras fuentes	4,4	8,5
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100
	Sí se hace referencia a mujeres	12,4	19,1
	No se hace referencia a mujeres	87,6	80,9
¿Se hace ref. a mujeres?	Total	100	100
	Sí se hace referencia a mujeres	17,9	12,8
	No se hace referencia a mujeres	82,1	87,2
Total		96,9	3,1

Tabla 39

¿Se hace referencia a mujeres? (% según columnas)					
		No hace referencia a mujeres	Mujer inm. parte de un colectivo	Mujer inm. como individuo	La mujer es un tema colateral
Ámbito	Total	100	100	100	100
	Local	57,8	54,8	83,3	72,8
	Nacional	30,4	41,1	16,7	24,3
	Internacional	11,8	4,1	0,0	2,9
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100	100	100
	Sí	44,6	47,9	7,8	28,2
	No, pero se habla de personas inmigrantes	29,0	30,1	78,9	41,7
	La inmigración es un tema más de la noticia	16,6	19,2	7,8	21,4
	Otros casos	9,8	2,7	5,6	8,7
Principales temáticas	Total	100	100	100	100
	Sucesos	28,8	60,3	81,1	51,5
	Política	18,0	5,5	2,2	6,8
	Cultura	12,8	8,2	5,6	13,6
	Datos, estudios y estadísticas	9,3	5,5	0,0	11,7
	Trabajo	9,1	4,1	1,1	3,9
	Solidaridad	5,6	6,8	1,1	7,8
	Resto temáticas	16,4	9,6	8,9	4,7
Protagonistas de la noticia	Total	100	100	100	100
	Inmigrantes	47,1	52,1	87,8	59,2
	Políticos y legisladores	23,3	10,9	3,3	14,5
	Personas que intenten llegar a España/Europa	12,0	27,4	4,4	5,8
	Sociedad en general	9,1	4,1	2,2	10,7
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otros	5,6	5,5	1,1	8,7
	Expertos/as	2,8	0,0	1,1	1,0
Colectivos	Total	100	100	100	100
	General	60,6	52,1	31,1	43,7
	Latinoamericanos	7,5	6,8	25,6	13,6
	Magrebís	7,7	11,0	12,2	14,6
	Subsaharianos	7,6	11,0	2,2	7,8
	Europa del Este	4,7	2,7	7,8	8,7
	Africanos en general	3,9	9,6	8,9	2,9
	Musulmanes	3,7	4,1	1,1	2,9
	Resto de Europa	2,8	1,4	10,0	2,9
	Asiáticos	1,5	1,4	1,1	2,9
¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100	100	100	100
	Neutra	42,2	17,8	13,3	28,2
	Negativa	30,9	46,6	58,9	32,0
	Positiva	26,9	35,6	27,8	39,8
Fuente de la información	Total	100	100	100	100
	Institucional	55,2	64,4	70,0	64,1
	Fuentes estadísticas	11,5	12,3	1,1	12,6
	Colectivos o asociaciones de inmigrantes	6,1	5,5	1,1	3,9
	Otros colectivos	6,7	4,1	5,6	5,8
	Periodista (opinión)	5,4	1,4	2,2	1,9
	Inmigrantes individuales	3,5	4,1	11,1	2,9
	Expertos	4,0	0,0	0,0	1,0
	Varias fuentes	3,3	2,7	0,0	4,9
	Otras fuentes	4,3	5,5	8,9	2,9
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100	100	100
	Sí se realizan arquetipos	10,2	12,3	31,1	24,3
	No se realizan arquetipos	89,8	87,7	68,9	75,7
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100	100	100
	Sí se realizan arquetipos	3,3	2,7	0,0	3,9
	No se realizan arquetipos	96,7	97,3	100	96,1
Total		82,2	4,9	6,0	6,9

Tabla 40

¿Se hace referencia a mujeres? (% según columnas) (variable recodificada)			
		No hace referencia a mujeres	Sí hace referencia a mujeres
Ámbito	Total	100	100
	Local	57,8	71,4
	Nacional	30,4	26,3
	Internacional	11,8	2,3
¿Es la inmigración el tema central?	Total	100	100
	Sí	44,6	26,7
	No, pero se habla de personas inmigrantes	29,0	51,1
	La inmigración es un tema más de la noticia	16,6	16,2
	Otros casos	9,8	6,0
Principales temáticas	Total	100	100
	Sucesos	28,8	63,9
	Política	18,0	4,9
	Cultura	12,8	9,4
	Datos, estudios y estadísticas	9,3	6,0
	Trabajo	9,1	3,0
	Solidaridad	5,6	5,3
	Resto temáticas	16,4	7,5
Protagonistas de la noticia	Total	100	100
	Inmigrantes	47,1	66,9
	Políticos y legisladores	23,3	9,8
	Personas que intenten llegar a España/Europa	12,0	11,3
	Sociedad en general	9,1	6,0
	Asociaciones, ONG, sindicatos y otros	5,6	5,3
	Expertos/as	2,8	0,8
Colectivos	Total	100	100
	General	60,6	41,7
	Latinoamericanos	7,5	15,8
	Magrebís	7,7	12,8
	Subsaharianos	7,6	6,8
	Europa del Este	4,7	6,8
	Africanos en general	3,9	6,8
	Musulmanes	3,7	2,6
	Resto de Europa	2,8	4,9
	Asiáticos	1,5	1,9
	¿Se destacan aspectos negativos?	Total	100
Neutra		42,2	20,3
Negativa		30,9	45,1
Positiva		26,9	34,6
Fuente de la información	Total	100	100
	Institucional	55,2	66,2
	Fuentes estadísticas	11,5	8,6
	Colectivos o asociaciones de inmigrantes	6,1	3,4
	Otros colectivos	6,7	5,3
	Periodista (opinión)	5,4	1,9
	Inmigrantes individuales	3,5	6,0
	Expertos	4,0	0,4
	Varias fuentes	3,3	2,6
	Otras fuentes	4,3	5,6
¿Se hacen arquetipos?	Total	100	100
	Sí se realizan arquetipos	10,2	23,3
	No se realizan arquetipos	89,8	76,7
¿Se hacen generaliz.?	Total	100	100
	Sí se realizan arquetipos	3,3	2,3
	No se realizan arquetipos	96,7	97,7
Total		82,2	17,8

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS Y DOCUMENTALES

Consell de l'Audiovisual de Catalunya. (2002), *Recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre el Tractament Informatiu de la Immigració*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Comissió Periodisme Solidari. (2000), *Manual d'estil sobre el tractament de les minories ètniques als mitjans de comunicació social*. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya.

Fundació Gadeso. (2005), *Quaderns Gadeso núm. 46, núm. 52 y núm. 58*. Palma: Fundació Gadeso.

Fundació Gadeso. (2006), *Quaderns Gadeso núm. 65*. Palma: Fundació Gadeso.

Giró, X. (2002), *Comentarios sobre el Manual de estilo periodístico relativo a minorías étnicas y nuevas propuestas*. Publicado en *Quaderns del CAC*, n. 12. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

Igartua, J. J., Otero, J., Muñiz, C. Chent L. y Gómez, J. (2006). *Efectos cognitivos de los encuadres noticiosos de la inmigración*. Ponencia presentada en las V Jornadas de Comunicación "Medios de comunicación, inmigración y sociedad. Retos y propuestas para el siglo XXI", celebradas los días 7, 8 y 9 de marzo en la Universidad de Salamanca.

International Helsinki Federation for Human Rights (2005). *Human Rights in the OSCE Region: Europe, Central Asia and North America. Report 2005 (Events of 2004)*. Viena: International Helsinki Federation for Human Rights and IHF Research Foundation. Disponible en www.ihf-hr.org.

Lario Bastida, M. (2005), *La imagen de la inmigración en la prensa escrita murciana. Una mirada a la evolución histórica: temas y discursos. Capítulo 10*, publicado en Pedreño Cánovas, A. y Hernández Pedreño, M. (2005), *Exploraciones e investigaciones desde la Región de Murcia*. Murcia: Universidad de Murcia.

56

Lorite García, N. (2004), *Tratamiento informativo de la inmigración en España. 2002*. Colección Inmigración y Refugio. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Secretaría General de Asuntos Sociales. Instituto de Migraciones y Servicios Sociales (IMSERSO).

Melucci, A. (2001). *Vivencia y convivencia. Teoría social para una era de la información*. Madrid: Mapfre.

Nash, M. (2005), *Inmigrantes en nuestro espejo. Inmigración y discurso periodístico en la prensa española*. Barcelona: Icaria.

Observatori Municipal de la Immigració. (2005), *Prensa e inmigración. Anàlisi de contenidors de premsa local. 2º y 3r trimestre 2004*. Palma: Institut Municipal de Formació, Ocupació i Foment (IMFOF). Informe no publicado.

Pew Research Center. (2006). *The Great Divide: How Westerns and Muslims View Each Other*. Washington: The Pew Global Attitudes Project. Disponible en <http://pewglobal.org/reports>.

Pew Research Center. (2005). *Islamic Extremism: Common Concern for Muslim and Western Publics*. Washington: The Pew Global Attitudes Project. Disponible en <http://pewglobal.org/reports>.

Ramírez-Heredia, J. de D. (dir). (2003), *¿Periodistas contra el racismo? La prensa española ante el pueblo gitano. 2002*. Madrid: Instituto Romanó de Servicios Sociales y Culturales y Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Secretaría General de Asuntos Sociales. Instituto de Migraciones y Servicios Sociales (IMSERSO).

Sampedro Blanco, V. F. (2004), *Identidades mediáticas e identificaciones mediáticas. Visibilidad y reconocimiento identitario en los medios de comunicación. Publicado en Revista CIDOB d'Afers Internacionals, núm. 66-67, p. 135-149*. Zaragoza: Cidob.

Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración, (2006). *Balance de la Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración de las embarcaciones interceptadas en 2005*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Nota de prensa.

Van Dijk, T.A. (1997). *Racismo y análisis crítico de los medios*. Barcelona: Paidós.

Villatoro, V. (2002), *Els mitjans de comunicar davant la immigració. La responsabilitat d'informar, la responsabilitat de conviure*. Publicado en *Quaderns del CAC*, núm. 12. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

Zubero, I. (2004), *¿Qué significa integrarse? De la integración como fin a la integración como proceso*. Pg. 7-34. Revista de Estudios Sociales y de Sociología Aplicada. Madrid: Universidad Complutense de Madrid.

www.eurosur.org/CIPIE/prensa.htm. Web del Observatorio Permanente de la Inmigración del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Secretaría General de Asuntos Sociales, Instituto de Migraciones y Asuntos Sociales.

www.ine.es. Web del Instituto Nacional de Estadística.

www.ojd.es. Web de Información y Control de Publicaciones, división de la Oficina de Justificación de la Difusión.

LA INMIGRACIÓN EN LA SOCIEDAD DE LA INFORMACIÓN

JORNADAS DE SENSIBILIZACIÓN SOBRE EL TRATAMIENTO INFORMATIVO DE LA INMIGRACIÓN

Financiado por:

Socios participantes:

Ajuntament de Palma